

Strategisch Plan Geletterdheid

Tussentijdse evaluatie
najaar 2021

2017
2024

Monitoring Strategisch Plan Geletterdheid

Tussentijdse evaluatie - najaar 2021

Uitgevoerd door Carolien Fuchs

Inleiding

Het Strategisch Plan Geletterdheid 2017-2024 zet de lijnen uit voor het geletterdheidsbeleid in Vlaanderen. Het is het derde plan van de Vlaamse Regering voor de bevordering van de geletterdheid. Net als het eerste (2005-2011) en het tweede (2012-2016) Plan Geletterdheid engageren verschillende beleidsdomeinen van de Vlaamse Regering zich, samen met heel wat partners uit het werkveld, om geletterdheid te verhogen in Vlaanderen. In de periode oktober 2017 – september 2018 schreven alle betrokken beleidsdomeinen en partners hun acties en engagementen uit.

Om de uitvoering van dit Plan in kaart te brengen, werkten we een monitoringsysteem uit. Dit systeem houdt in dat we, samen met de partners, de acties en engagementen vertaald hebben in indicatoren. Onze partners reiken ons op drie momenten, gedurende de looptijd van het Plan, data m.b.t. de vooropgestelde indicatoren aan. Het betreft de nulmeting (2018), de tussentijdse evaluatie (2021) en de eindevaluatie (2024)¹.

We kozen heel bewust voor een performant meetsysteem, want meten is weten. Hierbij moet echter opgemerkt worden dat laaggeletterdheid een multidimensionele problematiek is. Door het samenspel van talrijke factoren is het, voor de monitoring van dit Plan, onmogelijk causale verbanden in kaart te brengen. We hebben hiervoor noch de knowhow, noch de financiële middelen om dergelijke meting wetenschappelijk uit te voeren. Dit rapport geeft vaak wel de frequentie weer van een aantal genomen acties. Ze geeft ook inzicht in de aard van de acties die de partners doorheen de jaren genomen hebben. We zullen ook bekijken of we, i.k.v. de eindevaluatie, nog andere acties moeten opzetten om meer of andere gegevens te verzamelen.

De lezer van dit rapport zal vaststellen dat de corona-pandemie een onmiskenbare invloed heeft gehad op de geletterdheidsacties van onze partners, zowel in positieve als in negatieve zin. De acties m.b.t. digitale geletterdheid zitten in de lift. Meer dan ooit zetten overheden en werkveld in op toestellen en kwalitatieve internettoegang voor elke burger. Ook het belang van digitale geletterdheidscompetenties wordt meer dan ooit naar waarde geschat. Misschien is dit wel het belangrijkste positieve effect van deze wereldwijde gezondheids crisis. Toch heeft net deze crisis de meest kwetsbaren het hardst getroffen. Deze mensen kan je immers enkel bereiken met persoonlijk contact. In het rapport lees je dat de coronacrisis heel wat geplande geletterdheids- en professionaliseringsinitiatieven on hold heeft gezet of zelfs geannuleerd heeft. Zo spreken de cijfers, m.b.t. deelname aan volwassenenonderwijs, boekdelen. Toch willen we de creativiteit en het doorzettingsvermogen van onze partners onderstrepen. Op allerhande manieren hebben ze geprobeerd om het contact, met de meest kwetsbare doelgroepen, niet (volledig) te verliezen.

¹ zie bijlage 1: Meetplan

Overzicht bijlagen en tabellen	5
Voorwoord	7
Rapportage: meting indicatoren	8
Strategische doelstelling 1: We zorgen voor een significante toename van het aantal jongeren dat het secundair onderwijs verlaat met voldoende geletterdheidscompetenties, opdat zij zelfstandig kunnen functioneren en participeren in de samenleving en zich persoonlijk kunnen ontwikkelen en bijleren.	8
Streefcijfers: (inter)nationaal vergelijkend onderzoek	8
Actie 1: Voor jongeren in het secundair kansen creëren om hun geletterdheid te verhogen	9
Strategische doelstelling 2: We zetten in op het verhogen van geletterdheid binnen de familie-omgeving om het doorgeven van laaggeletterdheid van generatie op generatie te doorbreken	13
Streefcijfers: (inter)nationaal vergelijkend onderzoek	13
Actie 2: Voor ouders kansen creëren om hun geletterdheid te verhogen in de context van het leerplichtonderwijs van hun kinderen	14
Actie 3: Voor ouders kansen creëren om hun geletterdheid te verhogen in de context van welzijnswerking (inclusief armoedebestrijding)	21
Strategische doelstelling 3: We versterken de geletterdheidscompetenties van werkzoekenden en werkenden in het kader van hun beroepsopleiding, hun traject naar werk of binnen hun tewerkstelling, om de kans op het vinden en behouden van werk te verhogen en bij te blijven met de evoluties op de arbeidsmarkt.	26
Streefcijfers: (inter)nationaal vergelijkend onderzoek	26
Overzicht cijfers bij strategische doelstelling 3	26
Actie 4: Voor werkzoekenden kansen creëren om hun geletterdheid te verhogen in de context van een beroepsopleiding of traject naar werk	29
Actie 5: Voor werkenden kansen creëren om hun geletterdheid te verhogen op de werkvloer	34
Strategische doelstelling 4: We versterken geletterdheidscompetenties van mensen in armoede, om hun kansen te vergroten om uit de armoede te geraken en hun participatie aan de samenleving te verhogen.	38
Streefcijfers: (inter)nationaal vergelijkend onderzoek	38
Overzicht cijfers bij strategische doelstelling 4	38
Actie 6: Voor mensen in armoede kansen creëren om hun geletterdheid te verhogen via een gepast educatief aanbod	39
Strategische doelstelling 5: We zetten in op het verhogen van de digitale geletterdheid van jongeren en volwassenen, opdat zij meekunnen in de snel digitaliserende maatschappij.	46
Overzicht cijfers bij strategische doelstelling 5	46
Actie 7: Voor mensen met digitale geletterdheidsnoden kansen creëren door het aanbod rond e-inclusie en webtoegankelijkheid op elkaar af te stemmen en meer efficiënt in te zetten	47
Overkoepelende acties	52

Actie 8: Voor cursisten (met focus op jongeren, ouders, werkenden, werkzoekenden en mensen in armoede) in het (secundair) volwassenenonderwijs kansen creëren om hun geletterdheid te verhogen	52
Overzicht cijfers bij actie 8	52
Actie 9: Voor eerste-generatie-migranten (met focus op ouders, werkenden, werkzoekenden, en mensen in armoede) kansen creëren om hun geletterdheid te verhogen	65
Actie 10: Inzetten op onderzoek	71

Overzicht bijlagen en tabellen

Bijlagen

Bijlage 1 - [Meetplan](#)

Bijlage 2 - [Vergelijkende tabel: Tussentijdse evaluatie](#)

Tabellen

SD 1: Versterken van de geletterdheidscompetenties bij jongeren

Tabel SD1 Streefcijfers: (inter)nationaal vergelijkend onderzoek

Tabel SD1 - actie 1: Voor jongeren kansen creëren om hun geletterdheid te verhogen

SD 2: Versterken van de geletterdheidscompetenties binnen de familie-omgeving

Tabel SD2 Streefcijfers: (inter)nationaal vergelijkend onderzoek

Tabel SD2 - actie 2: Voor ouders kansen creëren om hun geletterdheid te verhogen in de context van het leerplichtonderwijs van hun kinderen

Tabel SD2 - actie 3: Voor ouders kansen creëren om hun geletterdheid te verhogen in de context van welzijnswerking (inclusie armoedebestrijding)

SD 3: Versterken van de geletterdheidscompetenties bij werkenden en werkzoekenden

Tabel SD3 Streefcijfers: (inter)nationaal vergelijkend onderzoek

Tabel SD3 - 1: Basiseducatie: Aantal ingeschreven cursisten uniek per opleiding in de basiseducatie - werksituatie bij inschrijving

Tabel SD3 - 2: Basiseducatie: Aantal ingeschreven cursisten uniek per opleiding in de basiseducatie - werksituatie bij inschrijving

Tabel SD3 - 3: Aantal ingeschreven cursisten uniek per opleiding in de opleiding

'Geletterdheidsmodules Nederlands en Leren Leren' - werksituatie bij inschrijving

Tabel SD3 - 4: Aantal ingeschreven cursisten uniek per opleiding in de opleiding

'Geletterdheidsmodules Nederlands en Leren Leren' - arbeidsstatuut bij inschrijving

Tabel SD3 - actie 4: Voor werkzoekenden kansen creëren om hun geletterdheid te verhogen in de context van een beroepsopleiding of traject naar werk

Tabel SD3 - Actie 5: Voor werkenden kansen creëren om hun geletterdheid te verhogen op de werkvloer

SD 4: Versterken van de geletterdheidscompetenties bij mensen in armoede

Tabel SD4 Streefcijfers: (inter)nationaal vergelijkend onderzoek

Tabel SD4 - 1: Basiseducatie: aantal ingeschreven cursisten uniek per opleiding in de basiseducatie - al dan niet leefloon

Tabel SD4 - 2: Aantal ingeschreven cursisten uniek per opleiding in de opleiding

'Geletterdheidsmodules Nederlands en Leren Leren' - al dan niet leefloon

Tabel SD4 - Actie 6: Voor mensen in armoede kansen creëren om hun geletterdheid te verhogen via een gepast educatief aanbod

SD 5: Versterken van de digitale geletterdheidscompetenties

Tabel SD5 - 1: Aantal ingeschreven cursisten voor een ICT-opleiding in de basiseducatie en evaluatiebeslissingen

Tabel SD5 - Actie 7: Voor mensen met digitale geletterdheidsnoden kansen creëren door het aanbod rond e-inclusie en webtoegankelijkheid op elkaar af te stemmen en meer efficiënt in te zetten

Ondersteunende Acties

Tabel OA - Actie 8 - 1: Basiseducatie: aantal unieke inschrijvingen in een opleiding naar leergebied, opleiding en geslacht, voor de referentieperiodes 2016-2017 en 2018-2019

Tabel OA - Actie 8 - 2: Aantal ingeschreven cursisten uniek per opleiding in de basiseducatie volgens evaluatieresultaat

Tabel OA - Actie 8 - 3: Aantal ingeschreven cursisten uniek per opleiding in de opleiding 'Geletterdheidsmodules Nederlands en Leren Leren'

Tabel OA - Actie 8 - 4: Aantal ingeschreven cursisten uniek per opleiding in de opleiding 'Geletterdheidsmodules Nederlands en Leren Leren', volgens het evaluatieresultaat

Tabel OA - Actie 8 - 5: Voor cursisten (met focus op jongeren, ouders, werkenden, werkzoekenden en mensen in armoede) in het (secundair) volwassenenonderwijs kansen creëren om hun geletterdheid te verhogen

Tabel OA - Actie 10 - 1: Inzetten op onderzoek

Voorwoord

Het doel van dit document is de stand van zaken anno 2021, m.b.t. (inter)nationaal onderzoek en de verschillende engagementen die werden opgenomen door onze partners i.k.v. het Strategisch Plan Geletterdheid, weer te geven. We proberen waar mogelijk een evolutie te beschrijven van nulmeting tot tussentijdse evaluatie.

We verzamelden cijfers op drie niveaus. Zo wordt elke strategische doelstelling beschreven en gekoppeld aan de streefcijfers geformuleerd door de Vlaamse Regering (niveau 1). Deze (inter)nationale cijfers worden vaak geflankeerd met Vlaamse cijfers gerapporteerd door het departement Onderwijs en Vorming (niveau 2). Ook onze partners hebben input aangeleverd (niveau 3). Deze input is (in ruwe versie) terug te vinden in het document 'Vergelijkende tabel: Tussentijdse evaluatie' (bijlage 2). We hebben de data van zowel het (inter)nationaal onderzoek, de Vlaamse cijfers en de partners geanalyseerd en samenvattend in dit rapport weergegeven.

Rapportage: meting indicatoren

Strategische doelstelling 1: We zorgen voor een significante toename van het aantal jongeren dat het secundair onderwijs verlaat met voldoende geletterdheidscompetenties, opdat zij zelfstandig kunnen functioneren en participeren in de samenleving en zich persoonlijk kunnen ontwikkelen en bijleren.

Streefcijfers: (inter)nationaal vergelijkend onderzoek²

Bij de goedkeuring van het Strategisch Plan Geletterdheid heeft de Vlaamse Regering strategische doelstelling 1 gekoppeld aan de cijfers van drie wetenschappelijke onderzoeken die de geletterdheid in Vlaanderen meten. Een eerste onderzoek waarnaar verwezen wordt is **PISA** (Programme for International Student Assessment). Dit is een internationaal vergelijkend onderzoek op initiatief van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO). PISA test 15-jarigen op hun leesvaardigheid, wiskundige geletterdheid en wetenschappelijke geletterdheid, ongeacht waar ze zich bevinden in het onderwijssysteem. Het volgende onderzoek dat werd opgenomen is **PIAAC** (Programme for the International Assessment of Adult Competencies). PIAAC is een grootschalig internationaal onderzoek dat de geletterdheidscompetenties van volwassenen test op drie domeinen: talige geletterdheid, gecijferdheid en probleemoplossend vermogen in een technologierijke omgeving. Tot slot zijn ook de **peilingsresultaten PAV** opgenomen in onderstaande tabel. Dit onderzoek peilt naar de beheersing van de eindtermen PAV in het 6de jaar BSO. Het al dan niet beheersen van deze eindtermen is een goede indicator voor het al dan niet beschikken over voldoende geletterdheidscompetenties om volwaardig te kunnen participeren in onze samenleving. In wat volgt vergelijken we de beschikbare cijfers voor de zonet toegelichte onderzoeken. Ook zetten we de data, aangeleverd door onze partners, ten tijde van de nulmeting (najaar 2018) en ten tijde van de tussentijdse evaluatie (najaar 2021) naast elkaar.

Als we de **Pisa-metingen** vergelijken (2015 vs. 2018), zien we jammer genoeg een stijging van twee procent bij 15-jarigen die het minimaal verwachte leesniveau niet bereiken (van 17% naar 19%). Het aantal 15-jarigen die het minimaal verwachte niveau van wiskundige geletterdheid niet bereiken, blijft op 17% hangen. Bij wetenschappelijke geletterdheid stellen we jammer genoeg ook een stijging vast van één percent (17% naar 18%).

Er zijn **nog geen nieuwe cijfers van PIAAC** (Programme for the International Assessment of Adult Competencies) bekend. Deze worden verwacht in het najaar van 2024. Als ze tijdig gecommuniceerd worden, zullen we deze dus kunnen meenemen in de eindevaluatie van het Strategisch Plan Geletterdheid 2017-2024.

Ook de **peilingsresultaten PAV** worden in deze doelstelling onder de loep genomen. De resultaten van dit onderzoek worden verwacht in het voorjaar 2022. Deze timing valt buiten de meetperiode

² zie telkens bij Streefcijfers: (inter)nationaal vergelijkend onderzoek

van deze tussentijdse evaluatie en zal daarom meegenomen worden in het rapport van de eindevaluatie. Zodra de PAV-resultaten bekend zijn zullen we ze uiteraard wel breed communiceren naar onze partners en bespreken welke (extra) acties, naar aanleiding hiervan, moeten opgezet worden.

Ter conclusie, de PISA-resultaten tonen aan dat we, in plaats van korter bij, steeds verder af geraken van het streefcijfer 15%. We verwachten dat zowel PIAAC alsook de peilingsresultaten PAV de negatieve evolutie zullen bevestigen. Deze cijfers tonen aan dat er nog meer, nog sterker en meer structureel moet ingezet worden op het werken aan geletterdheid in Vlaanderen.

Actie 1: Voor jongeren in het secundair kansen creëren om hun geletterdheid te verhogen

Pedagogische begeleidingsdiensten van de onderwijskoepels en het GO!:

1.1. Nemen geletterdheidsondersteuning structureel op in hun begeleidingsplannen.

- a. Professionaliseren leraren om werken aan geletterdheid op de klasvloer, geïntegreerd vorm te geven en in te bedden in het geletterdheidsbeleid van de secundaire scholen.*
- b. Sensibiliseren de secundaire scholen om helder en toegankelijk te communiceren met leerlingen en ouders.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel SD1 - actie 1 - p. 2](#)):

De data van de tussentijdse meting werden door elke begeleidingsdienst individueel aangeleverd. Het is moeilijk om een correcte vergelijking te maken met de data van de nulmeting. We stellen ook vast dat het voornamelijk de professionaliseringsinitiatieven zijn die te maken hebben met de invoering van de eindtermen basisgeletterdheid in het secundair onderwijs, die als data werden aangeleverd. Ook dit is anders dan tijdens de nulmeting. Tijdens de nulmeting van het GO! zagen we voornamelijk professionaliseringsinitiatieven i.k.v. OKAN. Hieronder vatten we de data samen per pedagogische begeleidingsdienst.

Het **GO!** bereikte met die geletterdheidsondersteuning tijdens de nulmeting ongeveer 300 leraren. Als we kijken naar het bereik van leraren m.b.t. de initiatieven i.k.v. de eindtermen basisgeletterdheid, dan ligt dat een stuk hoger. Het GO! organiseerde ter ondersteuning van de invoering **20 implementatiesessies**, gespreid over 10 locaties. Van de in totaal 639 leraren werden er **511 leraren** bereikt via de sessies. Ze hadden daarmee **80%** van hun doelpubliek bereikt. Ook op vlak van professionaliseringsinitiatieven i.k.v. duidelijke taal zien we een **substantiële toename**.

Provinciaal Onderwijs Vlaanderen leverde geen info over het aantal bereikte leraren aan. Zij geven in hun data mee dat zij bij **al hun scholen** (buitengewoon lager, lager en secundair onderwijs) geletterdheid als onderdeel meenemen in hun begeleidingsplannen. Zij geven geen exacte aantallen aan in het bereik van leraren, maar geven wel hun **acties weer op schoolniveau**. We stellen vast dat ze i.k.v. geletterdheid hebben ingezet op ouderbetrokkenheid, lezen en de nieuwe eindtermen basisgeletterdheid.

Katholiek Onderwijs Vlaanderen leverde geen data aan m.b.t. deze indicator.

Verstrekkers van lerarenopleidingen:

- 1.2. *Informeren en sensibiliseren leraren in opleiding over de (multi)problematiek, de oorzaken en gevolgen van laaggeletterdheid en mogelijke strategieën om te werken aan geletterdheidscompetenties van jongeren. (Zie ook 8.8)*
- 1.3. *Bieden strategieën aan voor leraren in opleiding om jongeren te versterken in hun geletterdheid. (Zie ook 8.9)*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel SD1 - actie 1 - p. 2](#)):

Er werd geen input ontvangen van VLHORA. Zij gaven aan dat de coronapandemie en de impact hiervan op de werking van de lerarenopleidingen te veel inspanningen vergen. Het was daarom niet haalbaar om de nodige data tijdig aan te leveren.

Inspectie en departement Onderwijs en Vorming:

- 1.4. *Onderzoeken in welke mate de inspectie kan bijdragen aan de realisatie en de monitoring van het Strategisch Plan Geletterdheid*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel SD1 - actie 1 - p. 2](#)):

De onderwijsinspectie werkte aan een overzicht van de wijze waarop ze aan de slag is gegaan met de implementatie van de eindtermen basisgeletterdheid in de scholen en met de pedagogische begeleidingsdienst in schooljaren 2019-2020, 2020-2021, 2021-2022. In het voorjaar 2020 voerden ze verkennende gesprekken met een focus op de eindtermen basisgeletterdheid. Ze deden dit met 33 scholen. Van januari tot mei 2021 deden ze in dit kader ondersteunende bezoeken bij 20 scholen. Ook organiseerde de onderwijsinspectie klankbordgroepvergaderingen met focus op de volledige set nieuwe eindtermen waar basisgeletterdheid een onderdeel van uitmaakte.

Uit de dataverzameling kunnen we vaststellen dat de coronacrisis voor de onderwijsinspectie geleid heeft tot minder mobiliteit en ook minder mogelijkheden tot doorlichtingen met triangulatie en advies.

Centra voor Leerlingenbegeleiding (CLB) en departement Onderwijs en Vorming:

- 1.5. *Onderzoeken in samenwerking de mogelijkheid om geletterdheid duurzaam te integreren in de werking van de Centra voor Leerlingenbegeleiding.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners](#)):

In november 2019 was er een eerste overleg met de onderwijskoepels waaraan de CLB verbonden zijn. Dit overleg werd toegespitst op twee onderwerpen. Enerzijds betrof het de sensibilisering en professionalisering van CLB-medewerkers over geletterdheid en anderzijds de materiaalontwikkeling om met laaggeletterde ouders het gesprek te kunnen aangaan.

In het voorjaar van 2021 heeft Vocvo de centra voor leerlingenbegeleiding aangesproken om engagementen op te nemen. De eerste gesprekken verliepen zeer positief en de motivatie om samen de schouders te zetten onder deze problematiek was groot. De coronacrisis heeft dit proces

vertraagd en maakt dat er nog geen concrete realisaties op tafel liggen. We zetten hier de komende jaren verder op in.

Departement Onderwijs en Vorming en Vocvo:

- 1.6. *Informeren en sensibiliseren de partners van deze actie over de (multi)problematiek, de oorzaken en gevolgen van laaggeletterdheid en mogelijke strategieën om te werken aan geletterdheidscompetenties bij ouders via trefdagen en andere ondersteuningsactiviteiten (o.a. de Week van de Geletterdheid i.s.m. Netwerk Basiseducatie en Linc vzw).*
- 1.7. *Stellen tweejaarlijks een Sensibiliseringsplan op.*
- 1.8. *Ondersteunen de partners van deze actie in het helder en toegankelijk maken van hun (mondelinge, schriftelijke en digitale) communicatie.*
- 1.9. *Verbinden de acties van het Strategisch Plan geletterdheid met de acties van het Actieplan Vroegtijdig Schoolverlaten.*
- 1.10. *Zoeken naar mogelijke samenwerking met Ambrassade, Link in de kabel, Digidak, ... digitale geletterdheidskansen te creëren voor jongeren.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel SD1 - actie 1 - p. 2](#)):

Een uitgebreide rapportage over de acties van de planleider, i.s.m. het departement Onderwijs en Vorming, vind je terug in de halfjaarlijkse rapportages op onze [website](#). Hieronder wordt beschreven welke inspanningen de pedagogische ondersteuningsdienst van Vocvo heeft geleverd i.k.v. uitvoering van het Strategisch Plan Geletterdheid vanaf de nulmeting tot augustus 2021 (opvraging data tussentijdse evaluatie). Belangrijk op te merken is dat vanaf september 2020 de pedagogische ondersteuningsdienst van Vocvo geen taken meer heeft opgenomen ter ondersteuning van de uitvoering van het Strategisch Plan Geletterdheid. Zij ondergingen immers een besparingsoperatie waardoor hun mankracht gedecimeerd werd. In januari 2022 werd uiteindelijk deze decretale opdracht overgeheveld naar Ligo, Centra voor Basiseducatie.

De **Week van de Geletterdheid** is een belangrijk middel voor het Plan Geletterdheid om te sensibiliseren en informeren over de geletterdheidsproblematiek. De focus van de Week van de Geletterdheid in 2018 én 2019 lag op het thema 'ouders'. Hiermee werkten Vocvo en het departement Onderwijs en Vorming rechtstreeks aan de engagementen i.k.v. de eerste en tweede strategische doelstelling m.b.t. het versterken van geletterdheid competenties bij jongeren en ouders. Want werken aan de geletterdheidscompetenties van ouders versterkt hen én hun kinderen. De pedagogische ondersteuningsdienst ondersteunde de planleider in de ondersteuningsacties van deze campagnes. Voor de campagne van 2018 betreft dit heel concreet de themapagina geletterdheid op [expoo.be](#) en de organisatie van de drie inspiratiedagen.

Met de campagne van 2019 richtten we ons naar schoolteams in het basisonderwijs. De ondersteuningsdienst stond mee in voor de ontwikkeling van het beleidspel voor schoolteams en de organisatie van 2 webinars ter inspiratie en motivatie van het schoolpersoneel i.k.v. (digitale) geletterdheid bij ouders.

In de voorbije jaren werd ook een nauwe samenwerking opgezet met het Agentschap Opgroeien. In het kader van dit samenwerkingsverband werden door de ondersteuningsdienst **themapakketten** ontwikkeld i.k.v. opvoedingsondersteuning. Deze pakketten kunnen door Ligo, Centra voor

Basiseducatie, in samenwerking met de Huizen van het Kind gebruikt worden om opleidingsaanbod op maat voor kwetsbare ouders op te zetten.

De ondersteuningsdienst organiseerde in 2019 een '**uitwisseldag school en ouders**'. Deze uitwisseldag werd georganiseerd voor lesgevers uit Ligo die projecten begeleiden voor ouders in de context van het leerplichtonderwijs. Een 15-tal lesgevers kwamen materiaal en praktijken uitwisselen, inspiratie halen en mee visie ontwikkelen.

In het Strategisch Plan Geletterdheid 2017-2024 namen alle partners het engagement op waarmee ze structureel meer aandacht willen besteden aan **sensibilisering** rond de (multi)problematiek van laaggeletterdheid en het belang van duidelijke taal. De ondersteuningsdienst van Vocvo nam het engagement om hierbij, vraaggestuurd, te ondersteunen. De sensibilisering m.b.t. geletterdheid was uiteraard inherent verbonden aan de opdracht van de ondersteuningsdienst. Dit was ingebed in hun dagdagelijkse werking. Een uitgebreide rapportage vind je terug in de jaarverslagen van de pedagogische ondersteuningsdienst.

In het kader van **vroegtijdig schoolverlaten** werden overleg gevoerd en acties gepland met de lerarenopleidingen. Deze konden nog niet doorgaan o.w.v. de coronacrisis. In het najaar van 2021 startten de voorbereidingen van een nieuw actieplan ter preventie en aanpak van schooluitval waarbij de kruisbestuiving met de acties uit het Plan Geletterdheid opnieuw zal worden bewaakt.

In het kader van **digitale competentieversterking** bij jongeren werd overleg met Digidak (Blenders) gepland.

Strategische doelstelling 2: We zetten in op het verhogen van geletterdheid binnen de familie-omgeving om het doorgeven van laaggeletterdheid van generatie op generatie te doorbreken

Streefcijfers: (inter)nationaal vergelijkend onderzoek³

De Vlaamse Regering koppelde de streefcijfers voor strategische doelstelling 2 van het plan aan de cijfers van drie wetenschappelijke onderzoeken die de invloed van de socio-economische achtergrond op de geletterdheidsprestaties van jongeren in Vlaanderen meten. Een eerste onderzoek waarnaar verwezen wordt is **PISA** (Programme for International Student Assessment). Dit is een internationaal vergelijkend onderzoek op initiatief van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO). PISA test 15-jarigen op hun leesvaardigheid, wiskundige geletterdheid en wetenschappelijke geletterdheid, ongeacht waar ze zich bevinden in het onderwijssysteem.

Vervolgens bekijken we ook de **Pact 2020-indicator**. De Vlaamse regering en de Vlaamse sociale partners hebben het initiatief genomen om naast Vlaanderen in Actie een nieuw toekomstpact voor Vlaanderen af te sluiten met doelstellingen en acties naar 2020: het Pact2020. Het Pact2020 weerspiegelt de gezamenlijke langetermijnvisie, -strategie en -acties van de Vlaamse regering en de sociale partners. Eén van de ambities is Vlaanderen, tegen 2020, verder te laten uitgroeien tot een lerende samenleving. De Vlaamse regering ambieert in dit pact onder andere een halvering van het percentage vroegtijdige schoolverlaters. Ook de **Enquête voor Arbeidskrachten** (EAK) namen we in het Strategisch Plan Geletterdheid als indicator op. In de context van het Strategisch Plan Geletterdheid bekijken we het EAK met het oog op een stijging van het percentage volwassenen met minstens een diploma hoger secundair onderwijs. In wat volgt vergelijken we de **beschikbare cijfers** ten tijde van de nulmeting (najaar 2018) met de beschikbare cijfers ten tijde van de tussentijdse evaluatie (najaar 2021).

Als we de **Pisa-metingen**, i.k.v. invloed van de socio-economische achtergrond op de prestaties van jongeren, vergelijken (2015 vs. 2018) dan zien we dat de **invloed van de thuismilieu is toegenomen** i.p.v. afgenomen. In het kader van de resultaten van PISA 2015 verklaarde in Vlaanderen het thuismilieu 15,6% van de variantie in leesvaardigheidsscores en 15,6% van de variantie in wiskundige geletterdheidsscores. In 2018 zien we beide cijfers toenemen tot 17%. Overheen de OESO-landen is het gemiddelde constant gebleven en wordt slechts 11,9% van de spreiding in de leesprestatie verklaard door SES, zowel in 2015 als in 2018.

In kader van **Pact 2020** bekijken we het percentage **vroegtijdige schoolverlaters**. We bekijken cijfers vanaf 2009-2010. In dat schooljaar stroomden 8781 jongeren (12%) uit het secundair onderwijs met onvoldoende kwalificaties. We zien een substantiële daling tot 6637 jongeren (9,7%) in 2015-2016. Daarna stijgt het cijfer gestaag tot 8138 (12,1%) in 2018-2019. In 2019-2020 stellen we echter opnieuw een stevige daling vast. Het absolute cijfer daalt tot 6100. Dit betekent een percentage van 9,4%. Over de jaren heen kunnen we dus een daling vaststellen. Wanneer we de cijfers, in het kader

³ Tabel SD2 Streefcijfers: (inter)nationaal vergelijkend onderzoek

van vroegtijdige schoolverlaters (VSV), van het EAK erbij nemen krijgen we een gelijkaardig beeld. Deze laatste cijfers zijn echter minder betrouwbaar omdat ze worden berekend aan de hand van een steekproef met relatief grote foutenmarges. Voor de volledigheid geven we ze toch mee. Ook nemen we de cijfers binnen de **Enquête voor Arbeidskrachten (EAK)** m.b.t. het percentage van de 20- tot 34-jarigen, dat **minstens het diploma hoger secundair onderwijs** heeft, op in deze monitoring. We zien hier dat de cijfers vrij stabiel blijven op ongeveer 87%.

Actie 2: Voor ouders kansen creëren om hun geletterdheid te verhogen in de context van het leerplichtonderwijs van hun kinderen

De ouderkoepels:

- 2.1. *Blijven aandacht hebben voor laaggeletterdheid bij ouders binnen hun basiswerking.*
- 2.2. *Informeren en sensibiliseren de ouderwerkingen over de (multi)problematiek, de oorzaken en gevolgen van laaggeletterdheid en mogelijke strategieën om te werken aan geletterdheidscompetenties bij ouders.*
 - a. *Sensibiliseren ouderwerkingen om helder en toegankelijk te communiceren met ouders.*
 - b. *Implementeren de resultaten van het project 'Oefenkansen voor ouders'⁴ binnen ouderwerkingen.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners](#)):

Voor de nulmeting leverden de ouderkoepels de gevraagde data gezamenlijk aan. **De data van de tussentijdse meting werden door elke ouderkoepel individueel aangeleverd.**

Wat opvalt is dat bij de nulmeting een aantal heel concrete initiatieven worden opgelijst. Als we dit vergelijken met de data die we ontvingen bij de tussentijdse evaluatie, zien we een heel andere aanpak. We stellen vast dat de aandacht voor en het werken aan geletterdheid meer en meer ingebed geraakt in de structurele werking van elke ouderkoepel. Zo lezen we in de aangeleverde data dat **meewerken aan de doelstellingen van het Strategisch Plan Geletterdheid als thematische netoverschrijdende actie werd opgenomen in de beheersovereenkomst van 2019-2021.**

Specifiek m.b.t. **sensibilisering** geven de ouderkoepels alledrie de organisatie van de '**Grote Voorleesdag**' (voor ouders) aan als sterke actie. Tijdens de voorleesweek (cfr. Iedereen Leest) nodigen scholen en ouderwerkingen (groot)ouders uit om te komen voorlezen op school. Dit project is elk jaar opnieuw een groot succes. We zien een grote toename bij het aantal scholen dat de

⁴ Project 'Oefenkansen voor ouders': GO! ouders, KOOGO en VCOV werkten, met de steun van het Agentschap Inburgering en Integratie, het project "Ouders creëren oefenkansen Nederlands" uit. Het doel is om laaggeletterde en/of anderstalige ouders Nederlands te laten oefenen op een laagdrempelige manier en dit binnen het veilige klimaat van de schoolcontext. Er wordt bekeken hoe klassieke initiatieven voor ouders kunnen aangepast worden zodat ook deze ouders zich thuis voelen. In de loop van het schooljaar 2018-2019 zullen de methodieken en het materiaal vrij toegankelijk zijn voor alle scholen en ouderwerkingen via de websites van de ouderkoepels.

ouderkoepels hiermee de laatste jaren bereiken, ondanks alle hindernissen die de coronacrisis met zich meebracht. Uit de input stellen we vast dat de scholen heel creatief zijn omgesprongen met de Grote Voorleesdag in de coronaperiode. Zo werd de Grote Voorleesdag in november 2020 'op afstand' georganiseerd. Ouders en grootouders lazen voor via digitale media bijv. videocalls, opgenomen filmpjes, etc. Deze uitzonderlijke editie was daardoor alsnog een groot succes.

VCOV geeft aan dat in alle eigen vormingen bijzondere aandacht geschonken wordt aan helder communiceren en geletterdheid (bijv. vormingen 'ouderraad in actie', 'communicatie en onthaal'). De coronacrisis maakte het hen heel moeilijk om het contact met de ouders te behouden. Ze maakten echter ook van de crisis gebruik om ouders te bevragen over de impact van de coronamaatregelen op de ouders. Zo werd ook hun stem gehoord.

VCOV heeft sinds november 2018 ook een nieuwe website. Deze is gebruiksvriendelijker en laagdrempeliger voor alle ouders. Een belangrijk onderdeel van de website is het 'ABC' of verklarend woordenboek. In deze lijst wordt onderwijsjargon vertaald op maat van ouders. Het 'ABC' werd al door 2434 bezoekers geraadpleegd. De VCOV-nieuwsbrief Ouderlink wordt maandelijks verzonden naar 15.000 à 16.000 bestemmingen. In deze nieuwsbrief is er regelmatig aandacht voor initiatieven van externen en/of eigen initiatieven rond helder en toegankelijk communiceren. Ook in de 'Gids voor ouderwerkingen' (2019) wordt aandacht besteed aan heldere taal en duidelijk communiceren. Er werden in totaal 1044 gidsen afgeleverd. In de brochure en/of vorming 'Alle ouders betrekken' of 'Hoe nemen we alle ouders mee?' geeft VCOV tips, inspiratie en informatie over hoe de school/de ouderwerking alle ouders kan bereiken en betrekken. Er is aandacht voor toegankelijkheid en oudervriendelijkheid van de ouderwerking. De brochure heeft een oplage van 5000 exemplaren. De brochure is ook gratis te downloaden via de website. Sinds september 2020 is VCOV partner van het project 'Lezen in actie', in samenwerking met Katholiek Onderwijs Vlaanderen. Deelnemende scholen stellen boekenarrangementen samen (pakketten met materiaal en activiteiten bij welbepaalde boeken) met als doel om zowel op school als thuis in interactie te gaan over deze boeken. Er zijn 24 deelnemende scholen en ouderwerkingen aan dit project.

Bij **GO!Ouders** stellen we ook de inbedding van het werken aan geletterdheid in de werking van de ouderkoepel vast. Zo wordt laaggeletterdheid opgenomen in de beheersovereenkomst van de ouderkoepels (Driejaarlijks). De afspraken in de beheersovereenkomst worden geconcretiseerd in een actieplan. De ouderwerkingen worden ondersteund in functie van ouderbetrokkenheid. Geletterdheid (focus op laagdrempelige communicatie) kan daarom deel uitmaken van begeleidingen en vormingen. De ondersteuning aan ouderwerkingen rond geletterdheid specifiek, zal grotendeels gebeuren aan de hand van het project 'Oefenkansen voor en door ouders' (zie 2.2b). Naast De Grote Voorleesdag zette GO!Ouders in op volgende sensibiliseringsacties i.k.v. helder en toegankelijk communiceren: Aanbieden van de verklarende woordenlijst onderwijstermen, laagdrempelige ouderbevraging op papier (herwerking menukaart), nieuwsbrief Plan Geletterdheid in Week van de Geletterdheid (gemiddelde opens 1692), aanbieden brochure 'Iedereen mee met het ABC - geletterdheidsondersteuning voor ouders', aanbieden ouderblik digitale communicatie met ouders en aanbieden ouderblik laagdrempelige schriftelijke communicatie. GO!Ouders heeft continu aandacht voor het delen van bovenstaande materialen in verschillende nieuwsbrieven en op hun website. Het is ook een belangrijk aandachtspunt tijdens begeleidingen. De impact van de coronacrisis heeft er nog meer voor gezorgd dat er nieuwe materialen met focus op het belang van

duidelijk communiceren werden ontwikkeld (bv infofiches per kleurcode op maat van ouders, frigofiche corona, een goede leeromgeving thuis).

Ook bij **KOOGO** lezen we dat laaggeletterdheid is opgenomen in de beheersovereenkomst van de ouderkoepels (Driejaarlijks). De ouderkoepels werken mee aan de doelstellingen van het Strategisch Plan Geletterdheid waarvoor de ouderkoepels zich geëngageerd hebben. In 2020 werd de tevredenheidstool grondig herbekeken. Alle teksten zijn aangepast naar 'klare taal'. Deze worden op dit moment in 6 talen vertaald. Scholen kunnen extra talen aanvragen, indien ze dat wensen. De medewerkers van KOOGO hebben zelf interne vormingen gevolgd om de klare taal in de eigen communicatie te bewaken. KOOGO geeft aan dat ze in hun eigen communicatie, met grote regelmaat, 'klare taal', 'helder communiceren', 'oefenkansen Nederlands', etc. opnemen. Zowel via de tweewekelijkse nieuwsbrief als via de facebookpagina en de facebookgroep. Tijdens al de vormingen heeft men oog voor het bereiken van een zo breed mogelijke groep ouders (de ouderwerking zou een afspiegeling van de ouderpopulatie van de school moeten zijn). Denk hierbij o.a. aan hoogopgeleide ouders, laagopgeleide ouders, ouders in armoede en laaggeletterde ouders. Dit zit standaard in de vormingen.

De vorming 'ledenwerving in de ouderwerking' bespreekt uitbundig het gedifferentieerd en helder communiceren met ouders om op die manier o.a. laaggeletterde ouders te bereiken. Tijdens de coronacrisis heeft KOOGO de vormingen digitaal aangeboden. Op die manier was er ook aandacht voor digitale geletterdheid.

De drie ouderkoepels hebben de voorbije jaren ook sterk ingezet op het project '**Oefenkansen Nederlands voor ouders**'. Tijdens de nulmeting liep het pilootproject met 11 scholen. De inspiratiemap 'Oefenkansen voor ouders' werd al meer dan 600 keer aangevraagd. Ondertussen biedt elke ouderkoepel structureel ondersteuning aan hiervoor. Zo zetten ze in op coaching i.k.v. het project 'Oefenkansen voor ouders'. De coronacrisis had echter een negatieve impact. Scholen hadden andere prioriteiten en daarenboven mochten ouders zich niet meer begeven binnen de schoolmuren. De methodieken uit de map die ook tijdens de COVID-19 maatregelen op school mogelijk waren, werden in nieuwsbrieven onder de aandacht geplaatst.

De pedagogische begeleidingsdiensten van het leerplichtonderwijs (onderwijskoepels en het GO!):

2.3. Nemen geletterdheidsondersteuning structureel op in hun begeleidingsplannen.

- a. Ondersteunen scholen in het verder vormgeven van ouderparticipatie met specifieke aandacht voor de betrokkenheid van laaggeletterde ouders.*
- b. Sensibiliseren scholen en Centra voor Leerlingenbegeleiding (CLB) om ouders door te verwijzen naar het geletterdheidsaanbod binnen de volwasseneneducatie.*

Samenvatting (klik hier voor input partners)⁵:

Alle pedagogische begeleidingsdiensten verwijzen naar de structurele inbedding van geletterdheid in de begeleidingsplannen. Ook op de ondersteuning i.k.v. de implementatie van de eindtermen basisgeletterdheid wordt ingezet.

⁵ Gelinkt aan de input van indicator 1.1

Het **GO!** geeft aan dat geletterdheidsondersteuning, in het basisonderwijs, zit ingebed in het begeleidingsplan, via de implementatie van professionaliseringsinitiatieven, online materialen en flankerend nascholingsaanbod.

In de netwerken Nederlands en talenbeleid werd er aandacht besteed aan ouderparticipatie. Er werd werk gemaakt van de uitwisseling tussen scholen, met aandacht voor de betrokkenheid van laaggeletterde ouders. Ook in de sessie aanvangsbegeleiding voor startende leerkrachten wordt aandacht besteed aan goede communicatie met ouders, met aandacht voor communicatie naar ouders met migratie-achtergrond, in kansarmoedesituaties en laaggeletterdheid. In het professionaliseringsinitiatief 'Anderstalige Nieuwkomer' wordt gewerkt rond de AN-vriendelijke school vanuit de leerling en de ouders.

Het **Provinciaal Onderwijs** gaat, in het buitengewoon basisonderwijs (BuBao), aan de slag met 'Lees Wijs'. Waar de focus in secundair onderwijs (SO) in hoofdzaak op begrijpend lezen ('Diep Lezen') ligt, ligt die in BuBao op LIST (LeesInterventieproject voor Scholen met een Totaalaanpak). Door de coronapandemie vonden de meeste begeleidingen noodgedwongen online plaats.

Het **Katholiek Onderwijs Vlaanderen** leverde geen input aan m.b.t. deze indicator.

Centra voor Leerlingenbegeleiding (CLB) en departement Onderwijs en Vorming:

2.4. Onderzoeken in samenwerking de mogelijkheid om geletterdheid duurzaam te integreren in de werking van de Centra voor Leerlingenbegeleiding.

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel SD2 - actie 2 - p.20](#)):

In november 2019 was er een eerste overleg met de onderwijskoepels waaraan de CLB verbonden zijn. Dit overleg werd toegespitst op twee onderwerpen. Enerzijds betrof het de sensibilisering en professionalisering van CLB-medewerkers over geletterdheid en anderzijds de materiaalontwikkeling om met laaggeletterde ouders het gesprek te kunnen aangaan.

In het voorjaar van 2021 heeft Vocvo de centra voor leerlingenbegeleiding aangesproken om engagementen op te nemen. De eerste gesprekken verliepen zeer positief en de motivatie om samen de schouders te zetten onder deze problematiek was groot. De coronacrisis heeft dit proces vertraagd en maakt dat er nog geen concrete realisaties op tafel liggen. We zetten hier de komende jaren verder op in.

Ligo, de Centra voor Basiseducatie:

2.5. Organiseren in samenwerking met scholen van het leerplichtonderwijs een geïntegreerd en functioneel⁶ geletterdheidsaanbod op maat van ouders.

2.6. Evolueren naar meer geletterdheidsaanbod op maat van ouders binnen de context van het leerplichtonderwijs van hun kinderen.

⁶ Functioneel leren: volwassenen leren het beste wanneer er binnen opleidingsprogramma's ruimte is om levensechte en relevante taken uit te voeren, wanneer de leerinhouden als relevant en rechtstreeks toepasbaar worden ervaren in functie van de taken die deze volwassenen ook in het dagdagelijkse leven moeten kunnen uitvoeren, op hun werk, in het gezin, in de vrije tijd... Het leren moet bijdragen aan de doelen die volwassenen willen bereiken.

Geïntegreerd leren: Het integreren van geletterdheidsvaardigheden in een andere opleiding, komt beter tegemoet aan de noden van de doelgroep.

Samenvatting (klik hier voor input partners - Tabel SD2 - actie 2 - p.20):

Bij de nulmeting rapporteerde Ligo 103 samenwerkingen i.k.v. **geletterdheidsversterking bij ouders**. De cijfers van 2018-2019 zijn onvolledig en daarom niet vergelijkbaar. De cijfers van de schooljaren 2019-2020 en 2020-2021 tonen de **negatieve gevolgen van de coronacrisis**. Zeker de samenwerkingen in het schooljaar 2019-2020 hadden sterk te lijden onder de lockdown en de beperkt toegestane fysieke contacten. In 2020-2021, ondanks de toen nog aanwezige coronamaatregelen, bereikt Ligo terug een honderdtal samenwerking i.k.v. geletterdheidsversterking bij ouders. Dit doet vermoeden dat het aanbod in stijgende lijn gaat.

Departement Onderwijs en Vorming en Vocvo:

- 2.7. *Informeren en sensibiliseren scholen uit het leerplichtonderwijs over de (multi)problematiek, de oorzaken en gevolgen van laaggeletterdheid en mogelijke strategieën om te werken aan geletterdheidscompetenties bij ouders via trefdagen en andere ondersteuningsactiviteiten (o.a. de Week van de Geletterdheid i.s.m. Netwerk Basiseducatie en Linc vzw).*
- 2.8. *Stellen tweemaaljaarlijks een Sensibiliseringsplan op.*
- 2.9. *Ondersteunen de partners van deze actie in het helder en toegankelijk maken van hun communicatie.*

Samenvatting (klik hier voor input partners - Tabel SD2 - actie 2 - p.20)⁷:

Een uitgebreide rapportage over de acties van de planleider, i.s.m. het departement Onderwijs en Vorming, vind je terug in de halfjaarlijkse rapportages op onze [website](#). Hieronder wordt beschreven welke inspanningen de pedagogische ondersteuningsdienst van Vocvo heeft geleverd i.k.v. uitvoering van het Strategisch Plan Geletterdheid vanaf de nulmeting tot augustus 2021 (opvraging data tussentijdse evaluatie). Belangrijk op te merken is dat vanaf september 2020 de pedagogische ondersteuningsdienst van Vocvo geen taken meer heeft opgenomen ter ondersteuning van de uitvoering van het Strategisch Plan Geletterdheid. Zij ondergingen immers een besparingsoperatie waardoor hun mankracht gedecimeerd werd. In januari 2022 werd uiteindelijk deze decretale opdracht overgeheveld naar Ligo, Centra voor Basiseducatie.

De **Week van de Geletterdheid** is een belangrijk middel voor het Plan Geletterdheid om te sensibiliseren en informeren over de geletterdheidsproblematiek. De focus van de Week van de Geletterdheid in 2018 én 2019 lag op het thema 'ouders'. Hiermee werkten we rechtstreeks aan de engagementen i.k.v. de eerste strategische doelstelling m.b.t. het versterken van geletterdheid competenties bij ouders. De pedagogische ondersteuningsdienst van Vocvo ondersteunde de planleider in de ondersteuningsacties van deze campagnes. Voor de campagne van 2018 betreft dit heel concreet de themapagina geletterdheid op expoo.be en de organisatie van de drie inspiratiedagen.

De campagne van 2019 richtte zich naar schoolteams in het basisonderwijs. De ondersteuningsdienst stond mee in voor de ontwikkeling van het beleidspel voor schoolteams en de organisatie van 2 webinars ter inspiratie en motivatie van het schoolpersoneel i.k.v. (digitale) geletterdheid bij ouders.

⁷ overlap met indicatoren 1.6-1.10

In het Strategisch Plan Geletterdheid 2017-2024 namen alle partners het engagement op waarmee ze structureel meer aandacht willen besteden aan **sensibilisering** rond de (multi)problematiek van laaggeletterdheid en het belang van duidelijke taal. De ondersteuningsdienst van Vocvo nam het engagement om hierbij, vraaggestuurd, te ondersteunen. De sensibilisering m.b.t. geletterdheid was uiteraard inherent verbonden aan de opdracht van de ondersteuningsdienst. Dit was ingebed in hun dagdagelijkse werking. Een uitgebreide rapportage vind je terug in de jaarverslagen van de pedagogische ondersteuningsdienst.

Vocvo en de Federatie Ligo, de Centra voor Basiseducatie:

2.10. Ondersteunen de Centra voor Basiseducatie om geïntegreerd en functioneel te werken met ouders om hun geletterdheid te verhogen binnen de context van de school van hun kinderen.

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel SD2 - actie 2 - p.20](#)):

Een uitgebreide rapportage over de acties van de planleider, i.s.m. het departement Onderwijs en Vorming, vind je terug in de halfjaarlijkse rapportages op onze [website](#). Hieronder wordt beschreven welke inspanningen de pedagogische ondersteuningsdienst van Vocvo heeft geleverd i.k.v. uitvoering van het Strategisch Plan Geletterdheid vanaf de nulmeting tot augustus 2021 (opvraging data tussentijdse evaluatie). Belangrijk op te merken is dat vanaf september 2020 de pedagogische ondersteuningsdienst van Vocvo geen taken meer heeft opgenomen ter ondersteuning van de uitvoering van het Strategisch Plan Geletterdheid. Zij ondergingen immers een besparingsoperatie waardoor hun mankracht gedecimeerd werd. In januari 2022 werd uiteindelijk deze decreetale opdracht overgeheveld naar Ligo, Centra voor Basiseducatie.

De **Week van de Geletterdheid** is een belangrijk middel voor het Plan Geletterdheid om te sensibiliseren en informeren over de geletterdheidsproblematiek. Het thema van de Week van de Geletterdheid in 2018 én 2019 was ouders. Hiermee werkten we rechtstreeks aan onze engagementen i.k.v. de tweede strategische doelstelling m.b.t. het versterken van geletterdheid competenties bij ouders. De pedagogische ondersteuningsdienst ondersteunde de planleider in de ondersteuningsacties van deze campagnes. Voor de campagne van 2018 betreft dit heel concreet de themapagina geletterdheid op expoo.be en de organisatie van de drie inspiratiedagen. Met de campagne van 2019 richtten we ons naar schoolteams in het basisonderwijs. De ondersteuningsdienst stond mee in voor de ontwikkeling van het beleidsspel voor schoolteams en de organisatie van 2 webinars ter inspiratie en motivatie van het schoolpersoneel i.k.v. (digitale) geletterdheid bij ouders. De Week van de Geletterdheid is uitgevoerd in heel **intensieve samenwerking met Federatie Ligo**.

De pedagogische ondersteuningsdienst had ook een sterk uitgebouwde **infotheek**. Op deze manier deelden we vanuit de ondersteuningsdienst **informatie m.b.t. geletterdheidsversterking bij ouders** via onze kanalen, vb. nieuwsbrief Vocvo, nieuwsbrief Infotheek en de literatuurlijsten die werden opgemaakt vanuit de ondersteuningsdienst.

De begeleidingsdienst ondersteunde de planleider en Ligo bij het trekken van werkgroepen en/of **structureel overleg over het thema ouders**:

- Werkgroep Groeitrajecten voor (kansarme) ouders met jonge kinderen.
- Stuurgroep Project Oefenkansen voor anderstalige ouders.
- AMIF in samenwerking met het Agentschappen voor Integratie en Inburgering

De ondersteuningsdienst organiseerde in 2019 een **'uitwisseldag school en ouders'**. Deze uitwisseldag werd georganiseerd voor lesgevers uit Ligo die projecten begeleiden voor ouders in de context van het leerplichtonderwijs. Een 15-tal lesgevers kwamen materiaal en praktijken uitwisselen, inspiratie halen en mee visie ontwikkelen.

Kenniscentrum Mediawijs en Linc vzw:

2.11. Breiden 'Medianest' verder uit.

2.12. Informeren en sensibiliseren over 'Medianest'.

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel SD2 - actie 2 - p.20](#)):

Er werd geen input ontvangen van Mediawijs en Linc vzw voor deze indicatoren.

Gezinsbond:

2.13. Breidt het aantal vormingen 'Veilig online' verder uit naar kansengroepen en laaggeletterden.

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel SD2 - actie 2 - p.20](#)):

De Gezinsbond engageerde zich om het aantal vormingen **'Veilig Online' verder uit te breiden naar kansengroepen**. Daarop hebben ze de voorbije jaren sterk ingezet. In 2018 bereikten ze met hun opleidingsaanbod 'Veilig Online' 387 kwetsbare ouders.

Er werden toen ook nieuwe interactieve modules gelanceerd met de mogelijkheid tot gratis begeleiding voor groepen kwetsbare ouders. In 2018 werden die veel aangevraagd. In 2019 bereikte de Gezinsbond 398 kwetsbare ouders met 'Veilig Online'. In het voorjaar 2020 waren er al 30 opleidingsaanvragen voor kansengroepen. Het belooft een recordjaar te worden. Door de **coronacrisis** moesten echter vele vormingen afgelast worden. Uiteindelijk bereikten ze in het voorjaar 102 kwetsbare ouders. In het najaar konden meer vormingen doorgaan en werd het cijfer alsnog opgekrikt. Alle organisaties die werken met kwetsbare ouders hebben hierover ook een nieuwsbrief ontvangen. Het is echter niet na te gaan in hoeverre die ouders effectief bereikt werden.

Actie 3: Voor ouders kansen creëren om hun geletterdheid te verhogen in de context van welzijnswerking (inclusief armoedebestrijding)

Kind en Gezin⁸, Ligo, de Centra voor Basiseducatie, en Vocvo:

- 3.1. *Onderzoeken hoe in samenwerking een geletterdheidsaanbod uitgewerkt kan worden op maat van ouders in armoede, dat hen versterkt in de opvoeding van hun kinderen.*
- 3.2. *Werken samen een "bouwstenenaanbod"⁹ uit voor ouders gericht op topics zoals opvoeding, digitale vaardigheden, taalontwikkeling (taalrijke omgeving), communicatie,...*
- 3.3. *Sluiten een samenwerkingsovereenkomst af voor actie 3.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel SD2 - actie 3 - p.40](#)):

Voorlopig werd er weinig tot geen actie ondernomen i.k.v. onderzoek naar samenwerking op maat van ouders in armoede. De vraag ligt er wel nog steeds. Er werd wel samengewerkt om themapaketten (i.s.m. Ligo) voor laaggeletterde ouders vorm te geven. Er werden hiervoor, op basis van een bevraging van de partners, twee thema's geselecteerd: 'ontwikkelingsstimulering van jonge kinderen' en 'kinderopvang en onderwijs'. Er wordt aan de hand van inspirerende lokale samenwerkingen gewerkt aan deze themapaketten, samen met de Federatie Ligo.

Ligo, de Centra voor Basiseducatie, en Kind en Gezin:

- 3.4. *Evolueren naar meer geletterdheidsaanbod op maat van ouders in armoede.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel SD2 - actie 3 - p.40](#)):

Ligo zet in op projecten met ouders en op projecten in samenwerking met armoede-organisaties (zie cijfers bij 2.5, 2.6 voor ouders, 3.14 voor welzijnsorganisaties en 4.9 voor OCMW's). Exacte cijfers voor kansengroepen binnen ouderwerking, of ouders binnen groepen in kansarmoede zijn er niet. Dit heeft te maken met GDPR-regels. Omdat Ligo op maat voor elke cursist in een groep werkt, is er zeker aandacht besteed aan specifieke noden van deze cursisten.

⁸Kind en Gezin heeft dienstverlening op de beleidsvelden preventieve gezinsondersteuning, kinderopvang en adoptie. Het gaat hierbij enerzijds over een eigen aanbod preventieve gezinsondersteuning met teams die lokaal georganiseerd zijn, anderzijds als algemene regisseur voor de kinderopvang in Vlaanderen en Brussel en verschillende vormen van gezinsondersteuning zoals de Huizen van het Kind, Spel- en Ontmoetingsinitiatieven,...

⁹ De bouwstenen zijn een educatief geletterdheidsaanbod voor ouders dat thematisch is georganiseerd (opvoeden, taalontwikkeling,...). Bouwstenen geven intermediairen die werken met ouders de mogelijkheid een specifiek programma op maat samen te stellen, door een combinatie te maken van de bouwstenen in functie van de ondersteuningsnoden van de ouder.

Kind en Gezin en EXPOO:

- 3.5. *Informeren en sensibiliseren de Huizen van het Kind¹⁰ over de (multi)problematiek, de oorzaken en gevolgen van laaggeletterdheid en mogelijke strategieën om te werken aan geletterdheidscompetenties bij ouders.*
- a. *Plaatsen en onderhouden een themapagina ‘Geletterdheid’ op de website van EXPOO.*
 - b. **Er is een afgewerkte leermodule ‘Geletterdheid’ beschikbaar voor professionals van Kind en Gezin, Gezinsondersteuning en Kinderopvang. (nieuw engagement sinds 2021)**
- 3.6. *Sensibiliseren de lokale teams van Kind en Gezin en de Huizen van het Kind om hun doelpubliek met geletterdheidsnoden door te verwijzen naar het geletterdheidsaanbod binnen de volwasseneneducatie.*
- c. *Nemen geletterdheid op als aandachtspunt binnen de gesprekswijzer die hun medewerkers gebruiken bij contacten met ouders.*
- 3.7. *Sensibiliseren de lokale teams van Kind en Gezin en de partners van de Huizen van het Kind om helder en toegankelijk te communiceren met ouders.*

Samenvatting (klik hier voor input partners - Tabel SD2 - actie 3 - p.40):

Jaarlijks, tijdens de Week van de Geletterdheid, wordt via de EXPOO-pagina ‘Geletterdheid’, de nieuwsbrieven ‘Gezinsondersteuning’ en ‘EXPOO’ en via Social media het thema Geletterdheid belicht. Er wordt verwezen naar de verdiepende inhoud op de EXPOO-pagina en naar inspirerende praktijken.

De gesprekswijzer is een online leermodule voor de medewerkers van Kind en Gezin en partners preventieve gezinsondersteuning. De eerste versie van de gesprekswijzer is geëvalueerd en bijgestuurd op basis van de reacties en suggesties uit het werkveld. Er wordt gewerkt met drie concrete casussen om de diverse drempels in de communicatie zichtbaar te maken. In een van de casussen zijn de ouders laaggeletterd en wordt er aangegeven hoe deze drempel overbrugd kan worden.

Sinds begin 2021 werken het agentschap Opgroeien, VOCVO en Federatie Ligo aan een **leermodule ‘Geletterdheid’ voor professionals in de gezinsondersteuning en de kinderopvang**. ‘Helder en toegankelijk communiceren’ (mondeling én schriftelijk) is een onderdeel van de leermodule. De doelstellingen van de nieuwe online leermodule zijn echter veel breder: informeren en sensibiliseren over de geletterdheidsproblematiek, detecteren van geletterdheidsnoden bij ouders en medewerkers bekwamen in doorverwijzing naar geletterdheidsversterkende (opleidings)instellingen.

Het departement Welzijn, het departement Onderwijs en Vorming en Vocvo:

¹⁰ Een Huis van het Kind is een samenwerkingsverband tussen verschillende organisaties met een lokaal aanbod voor baby's, kinderen, jongeren en (aanstaande) gezinnen: www.huizenvanhetkind.be

- 3.8. *Faciliteren het overleg tussen Kind en Gezin, Federatie Centra voor Basiseducatie en de overkoepelende armoedeorganisaties om tot een geletterheidsaanbod op maat van ouders in armoede te komen.*
- 3.9. *Verbinden de acties uit het Strategisch Plan Geletterdheid met de acties van het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding (VAPA) met betrekking tot ouders en opvoeders in armoede.*
- 3.10. *Informeren en sensibiliseren de medewerkers van welzijnsorganisaties (m.i.v. gezinsondersteuners van Kind en Gezin) over de (multi)problematiek, de oorzaken en gevolgen van laaggeletterdheid en mogelijke strategieën om te werken aan geletterheidscompetenties bij ouders in armoede aan de hand van trefdagen en andere ondersteuningsactiviteiten (o.a. Week van de Geletterdheid i.s.m. Netwerk Basiseducatie en Linc vzw).*
- 3.11. *Stellen tweejaarlijks een Sensibiliseringsplan op.*
- 3.12. *Ondersteunen de partners van de actie 3 in het helder en toegankelijk maken van hun communicatie.*

Samenvatting (klik hier voor input partners - Tabel SD2 - actie 3 - p.40):

Er is de voorbije jaren duidelijk sterk ingezet op bovenstaande acties. In actie 7.3.14. van het VAPA wordt de link gelegd met het Strategisch Plan geletterdheid. Daar staat volgende passage:

“- Laaggeletterde mensen in kansarmoede en meer specifiek laaggeletterde ouders in kansarmoede vormen dan weer de expliciete focus in het Strategisch Plan Geletterdheid. We zetten in op een duurzame samenwerking tussen de armoedeorganisaties, de centra voor basiseducatie en de centra voor volwassenenonderwijs. We willen de medewerkers van armoedeorganisaties verder sensibiliseren over de (multi)problematiek, de oorzaken en gevolgen van laaggeletterdheid en geletterheidsnoden, het herkennen hiervan en het gepast doorverwijzen. Vanuit partnerorganisaties klinkt de nood aan ondersteuning in het omgaan met laaggeletterden steeds harder. Daarvoor onderzoeken we of transversale investeringen vanuit de beleidsdomeinen Werk, Welzijn Armoedebestrijding, Integratie en Inburgering, Cultuur, ... mogelijk zijn.”

Vanuit Sterk Sociaal Werk werd digitalisering als één van de thema's op de World Social Work Day (WSWD) naar voor geschoven. Op Vlaams niveau zijn er twee filmpjes over gelanceerd:

- 3.13. rond e-inclusie: Alenka Le Compte (Mediawijs) en Davy Nijs (UCLL) vertellen meer over e-inclusie en hoe je hieraan kan meewerken vanuit je rol als sociale professional.
- 3.14. rond digitalisering als hulpmiddel voor Sterk Sociaal werk, met o.m inspirerende voorbeelden

Een aantal regionale platformen sprongen mee op de kar en hebben webinars over digitalisering en de digitale kloof georganiseerd:

- Brussel liet goede praktijken aan het woord (Maks vzw, Wijkpartenariaat – De Schakel).
- Vlaams Brabant nodigde Davy Nijs uit rond 'digitale kloof en sociaal werk': Hoe daagt digitalisering sociaal werk uit? Op welke manier gaan sociaal werkers in op de kansen die digitalisering biedt? Wat hebben we geleerd uit de voorbije periode omtrent digitaal sociaal werk? Daarnaast werden er ook sterke praktijken van digitaal sociaal werk voorgesteld door studenten sociaal werk.

- In Limburg organiseerde men een webinar over nabijheid in een digitale wereld. Naast een plenaire sessie rond e-inclusie waren er break-out rooms op basis van de krachtlijnen van Sterk Sociaal Werk. Wat betekent nabijheid/procesmatig werken/politiserend werken/generalistisch werken/verbindend werken in een digitale wereld.

Het effect van de coronapandemie was in deze context positief. Het zette het thema van digitale geletterdheid veel hoger op de agenda.

Het departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (WVG) heeft zich in het kader van het sensibiliseringsplan geëngageerd tot 3 acties met als looptijd 2020-2022. Eén daarvan is aandacht voor geletterdheid in het magazine 'Weliswaar'. Dit artikel, waarvoor de planleider geïnterviewd werd, verschijnt in januari 2022. Een andere sensibiliseringsactie betreft themabijeenkomsten 'geletterdheid' tijdens het Horizontaal Permanent Armoedeoverleg. Hiermee is van start gegaan, zo kwam in het najaar van 2021 het thema financiële geletterdheid aan bod. De derde actie betreft een lunchcauserie voor het eigen personeel van het departement rond het thema geletterdheid. Deze actie is nog niet gerealiseerd.

Het departement WVG zet actief in op heldere en toegankelijke communicatie door o.a. de interne campagne "heerlijk helder". Die bestaat uit lezingen, workshops en het gericht en systematisch aanpassen van sjablonen en teksten die het departement naar buiten toe gebruikt.

Door corona hebben heel wat lezingen en workshops vertraging opgelopen en werd uiteindelijk ook een digitaal aanbod uitgewerkt.

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel SD2 - actie 3 - p.40](#)):

Vocvo en de Federatie Ligo, de Centra voor Basiseducatie,:

3.15. Ondersteunen Ligo, de Centra voor Basiseducatie, om geïntegreerd en functioneel te werken met ouders in armoede om hun geletterdheid te verhogen binnen de context van een welzijnsorganisatie.

Een uitgebreide rapportage over de acties van de planleider, i.s.m. het departement Onderwijs en Vorming, vind je terug in de halfjaarlijkse rapportages op onze [website](#). Hieronder wordt beschreven welke inspanningen de pedagogische ondersteuningsdienst van Vocvo heeft geleverd i.k.v. uitvoering van het Strategisch Plan Geletterdheid vanaf de nulmeting tot augustus 2021 (opvraging data tussentijdse evaluatie). Belangrijk op te merken is dat vanaf september 2020 de pedagogische ondersteuningsdienst van Vocvo geen taken meer heeft opgenomen ter ondersteuning van de uitvoering van het Strategisch Plan Geletterdheid. Zij ondergingen immers een besparingsoperatie waardoor hun mankracht gedecimeerd werd. In januari 2022 werd uiteindelijk deze decreetale opdracht overgeheveld naar Ligo, Centra voor Basiseducatie.

De **Week van de Geletterdheid** is een belangrijk middel voor het Plan Geletterdheid om te sensibiliseren en informeren over de geletterdheidsproblematiek. Het thema van de Week van de Geletterdheid in 2018 én 2019 was ouders. Hiermee werkten we rechtstreeks aan onze engagementen i.k.v. de eerste strategische doelstelling m.b.t. het versterken van geletterdheid competenties bij ouders. De pedagogische ondersteuningsdienst ondersteunde de planleider in de

ondersteuningsacties van deze campagnes. Voor de campagne van 2018 betreft dit heel concreet de themapagina geletterdheid op expoo.be en de organisatie van de drie inspiratiedagen.

De Week van de Geletterdheid is uitgevoerd in heel **intensieve samenwerking met Federatie Ligo**.

De pedagogische ondersteuningsdienst had ook een sterk uitgebouwde **infotheek**. Op deze manier deelden we vanuit de ondersteuningsdienst **informatie m.b.t. geletterdheidsversterking bij ouders** via onze kanalen, vb. nieuwsbrief Vocvo, nieuwsbrief Infotheek en de literatuurlijsten die werden opgemaakt vanuit de ondersteuningsdienst. L

De begeleidingsdienst ondersteunde de planleider en Ligo bij het trekken van werkgroepen en/of **structureel overleg over het thema ouders**:

- Werkgroep Groeitrajecten voor (kansarme) ouders met jonge kinderen.
- Stuurgroep Project Oefenkansen voor anderstalige ouders.
- AMIF in samenwerking met het Agentschappen voor Integratie en Inburgering

De ondersteuningsdienst organiseerde in 2019 een '**uitwisseldag school en ouders**'. Deze uitwisseldag werd georganiseerd voor lesgevers uit Ligo die projecten begeleiden voor ouders in de context van het leerplichtonderwijs. Een 15-tal lesgevers kwamen materiaal en praktijken uitwisselen, inspiratie halen en mee visie ontwikkelen.

Netwerk tegen armoede, Welzijnsschakels en vzw De Link:

3.16. Faciliteren en versterken de samenwerking tussen welzijnsorganisaties en Centra voor Basiseducatie, gericht op de organisatie van geïntegreerde en functionele leertrajecten op maat van ouders in armoede.

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel SD2 - actie 3 - p.40](#)):

Bij de nulmeting werden 34 (structurele) samenwerkingen geregistreerd. Bij het opvragen van de cijfers voor de tussentijdse rapportage gaf de Federatie Ligo aan dat het moeilijk was om deze cijfers op te vragen. Via hun vernieuwd administratieve systeem konden ze de cijfers opvragen (over de 13 centra heen) i.k.v. samenwerking met welzijnsorganisaties. Deze cijfers werden geregistreerd maar zijn een serieuze onderschatting van de reële samenwerkingen. We bekijken samen hoe we naar de eindevaluatie toe een betere weergave van de realisaties kunnen weergeven.

VVSG:

3.17. Informeert en sensibiliseert de openbare besturen over de (multi)problematiek, de oorzaken en gevolgen van laaggeletterdheid en mogelijke strategieën om te werken aan geletterdheidscompetenties bij ouders in armoede.

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel SD2 - actie 3 - p.40](#)):

Er werden geen data aangeleverd door de partner.

Strategische doelstelling 3: We versterken de geletterdheidscompetenties van werkzoekenden en werkenden in het kader van hun beroepsopleiding, hun traject naar werk of binnen hun tewerkstelling, om de kans op het vinden en behouden van werk te verhogen en bij te blijven met de evoluties op de arbeidsmarkt.

Streefcijfers: (inter)nationaal vergelijkend onderzoek¹¹

Bij de nulmeting konden we via PIAAC (Programme for the International Assessment of Adult Competencies) vaststellen dat 12% van de actieve bevolking (werkzoekenden en werkenden) laaggeletterd is. We streven naar een daling van dat cijfer tot 9% tegen de volgende PIAAC meting. Normaliter zouden de nieuwe cijfers gepubliceerd worden in 2023 gepubliceerd, door de coronapandemie heeft dit onderzoek niet zijn traject kunnen lopen. De resultaten van PIAAC worden volgens de huidige planning bekendgemaakt in het najaar van 2024. Indien zo, zullen we deze kunnen opnemen in de eindevaluatie van het Strategisch Plan Geletterdheid.

Overzicht cijfers bij strategische doelstelling 3

Tabel SD3 - 1: Basiseducatie: Aantal ingeschreven cursisten uniek per opleiding in de basiseducatie - werksituatie bij inschrijving

Aantal cursisten	2016-2017		2017-2018		2018-2019		2019-2020	
	Absoluut aantal	%	Absoluut aantal	%	Absoluut aantal	%	Absoluut aantal	%
Geen	6	0.01	4	0.01	5	0.01	9	0.02
Gepensioneerd	5,075	8.12	5,919	9.12	6,362	9.75	5,297	9.54
Leerling Secundair Onderwijs	320	0.51	421	0.65	541	0.83	644	1.16
Niet Werkend	32,314	51.68	34,991	53.94	35,291	54.09	30,858	55.59
Onbekend	6,871	10.99	6,329	9.76	5,729	8.78	3,475	6.26
Student Hoger Onderwijs	79	0.13	60	0.09	61	0.09	36	0.06
Student Universitair Onderwijs	4	0.01	5	0.01	5	0.01	3	0.01
Vrij Beroep	13	0.02	13	0.02	18	0.03	8	0.01
Werknemer	6,982	11.17	6,738	10.39	7,405	11.35	6,560	11.82
Werkzoekend	10,681	17.08	10,141	15.63	9,588	14.69	8,469	15.26
Zelfstandige	182	0.29	247	0.38	243	0.37	150	0.27

¹¹ Tabel SD3 Streefcijfers: (inter)nationaal vergelijkend onderzoek

Totaal	62,527	100	64,868	100	65,248	100	55,509	100
--------	--------	-----	--------	-----	--------	-----	--------	-----

Toelichting tabel SD3 - 1:

Tabel SD3 - 1 geeft een overzicht van **de werksituatie** van de ingeschrevenen in een opleiding van de basiseducatie, voor de schooljaren 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019 en 2019-2020, in absolute en relatieve cijfers. Bij de gegevensverwerking wordt er niet langer meer gewerkt met referentieperiodes (nulmeting) maar met schooljaren. Daarom kunnen de huidige cijfers verschillen van de cijfers die bij de nulmeting werden gerapporteerd. De cijfers voor het schooljaar 2020-2021 zijn nog niet geverifieerd en worden nog niet vrijgegeven.

De **werksituatie** van de cursist is een niet geverifieerde variabele. Dit in tegenstelling tot **het arbeidsstatuut** van de cursist (zie verder tabel SD3 - 2).

Opvallend in tabel SD3 - 1 is dat meer dan de helft van de ingeschrevenen aangeeft dat ze niet aan het werk zijn op het moment van de inschrijving. Dit aandeel stijgt verder tot bijna 56% in het schooljaar 2019-2020. Iets meer dan 17% gaf aan werkzoekend te zijn in het schooljaar 2016-2017. Dit percentage daalt licht naar 15% voor het schooljaar 2019-2020. Ongeveer één op tien van de cursisten was werknemer op het moment van de inschrijving in het schooljaar 2016-2017. Dit aandeel blijft tamelijk constant gedurende de schooljaren waarover wordt gerapporteerd. Het aantal gepensioneerden bedroeg in het schooljaar 2016-2017 7,8%, maar steeg naar 9,5% voor het schooljaar 2019-2020. De overige categorieën (Leerlingen Secundair Onderwijs, Studenten Hoger en Universitair Onderwijs, Zelfstandigen en Vrije Beroepers) zijn verwaarloosbaar. Voor ongeveer 10% van de ingeschrevenen is de werksituatie onbekend. Dit aandeel daalt tot iets meer dan 6% voor het schooljaar 2019-2020.

Tabel SD3 - 2: Basiseducatie: Aantal ingeschreven cursisten uniek per opleidingen in de basiseducatie - arbeidsstatuut bij de inschrijving

Aantal cursisten	2019-2020	
	Absoluut aantal	%
Arbeidsstatuut onbekend	40,834	67.88
Niet werkzoekend in een traject	13,484	22.42
Werkzoekend in een traject	5,091	8.46
Werkzoekend met Stavingsdocument (Actiris)	744	1.24
Totaal	60,153	100.00

Toelichting tabel SD3 - 2:

Tabel SD3 - 2 geeft een overzicht van het arbeidsstatuut van de ingeschrevenen in een opleiding van de basiseducatie, voor het schooljaar 2019-2020. Het arbeidsstatuut van de cursist is wel een geverifieerde variabele en bepaalt mee de financiering. Deze variabele is pas beschikbaar vanaf het kalenderjaar 2019, en hier dus enkel voor het schooljaar 2019-2020. Opvallend in tabel 2 is dat het aandeel van het aantal werkzoekenden slechts een kleine 9% bedraagt, en dus veel lager ligt dan de 15% die voor het hetzelfde schooljaar werd opgetekend in tabel SD3 - 1. De verklaring hiervoor is dat de werkzoekenden in deze tabel werkzoekend zijn in een traject naar werk. Dit is niet noodzakelijk het geval voor de werkzoekenden in de tabel 'Werksituatie' (tabel SD3 - 1).

Tabel SD3 - 3: Aantal ingeschreven cursisten uniek per opleiding in de opleiding 'Geletterdheidsmodules Nederlands en Leren Leren' - werksituatie bij inschrijving

Aantal cursisten	2016-2017	%	2017-2018	%	2018-2019	%	2019-2020	%
Geen		0.00		0.00		0.00		0.00
Gepensioneerd		0.00	5	0.28		0.00	2	0.07
Leerling Secundair Onderwijs	192	14.13	186	10.56	238	12.36	279	9.88
Niet Werkend	179	13.17	242	13.74	363	18.86	636	22.53
Onbekend	276	20.31	480	27.26	551	28.62	859	30.43
Student Hoger Onderwijs	65	4.78	111	6.30	138	7.17	78	2.76
Student Universitair Onderwijs	3	0.22	1	0.06	3	0.16	6	0.21
Vrij Beroep	2	0.15		0.00	3	0.16		0.00
Werknemer	218	16.04	295	16.75	242	12.57	377	13.35
Werkzoekend	415	30.54	406	23.06	365	18.96	579	20.51
Zelfstandige	9	0.66	35	1.99	22	1.14	7	0.25
Totaal	1,359	100	1,761	100	1,925	100	2,823	100

Toelichting tabel SD3 - 3:

Tabel 3 geeft een gelijkaardig overzicht als tabel SD3 - 1, van de werksituatie van de ingeschrevenen, ditmaal voor de **geletterdheidsmodules in een CVO**. In 2016-2017 is ongeveer 1/3 van de ingeschrevenen werkzoekend. Dit aantal daalt naar 20% voor het schooljaar 2019-2020. In absolute cijfers stijgt het aantal werkzoekenden die een geletterdheidsmodule volgen wel van 415 naar 579. Het aantal ingeschrevenen die werknemer zijn bedraagt 16% en dit percentage daalt lichtjes tot ongeveer 13%. Ook hier zien we wel een stijging van de absolute cijfers, van 218 in schooljaar 2016-2017 tot 377 in 2019-2020.

Opvallend is dat heel wat leerlingen secundair onderwijs en hoger onderwijs zich inschrijven voor een geletterdheidsmodule: in 2016-2017 bedroeg het percentage leerlingen secundair onderwijs

14,1%, maar dit daalde naar net geen 10% in het schooljaar 2019-2020. Het relatieve aandeel studenten hoger onderwijs steeg aanvankelijk en daalde dan weer tot 2,76%. Ten slotte geeft ongeveer 22% van de ingeschrevenen aan niet werkend te zijn in 2019-2020. Dat is een fikse stijging.

Tabel SD3 - 4: Aantal ingeschreven cursisten uniek per opleiding in de opleiding 'Geletterdheidsmodules Nederlands en Leren Leren' - arbeidsstatuut bij inschrijving

Aantal cursisten	2019-2020	
	Absoluut aantal	%
Arbeidsstatuut onbekend	835	27.75
Niet werkzoekend in een traject	1,081	35.93
Werkzoekend in een traject	1,092	36.29
Werkzoekend met Stavingsdocument (Actiris)	1	0.03
Totaal	3,009	100.00

Toelichting tabel SD3 - 4:

Deze tabel geeft een gelijkaardig overzicht als tabel SD3 - 2, van het arbeidsstatuut van de ingeschrevenen, voor de geletterdheidsmodules in een CVO. Uit tabel SD3 - 4 leiden we af dat meer dan 36% van de ingeschrevenen voor een geletterdheidsmodule in het volwassenenonderwijs een werkzoekende is in een traject.

Actie 4: Voor werkzoekenden kansen creëren om hun geletterdheid te verhogen in de context van een beroepsopleiding of traject naar werk

VDAB, de Centra voor Basiseducatie, Federatie Centra voor Basiseducatie en Vocvo:

- 4.1. *Organiseren een geletterdheidsaanbod voor werkzoekenden in functie van bemiddeling naar werk, werkplekieren en beroepsopleiding. Het gaat onder meer om trajecten digitale geletterdheid i.k.v. bemiddeling, geletterdheidslabo's en geletterdheid op de opleidingsvloer. Ze stemmen de leerinhouden van het aanbod daarbij af op bemiddeling, beroepsopleiding of werkplekieren. De opleiding geletterdheid op de werkvloer wordt zo veel mogelijk op de opleidingsvloer of werkplek gegeven. Het aanbod is ook toegankelijk voor anderstaligen.*
- 4.2. *Evolueren naar een verdere groei van een gestructureerd geletterdheidsaanbod op maat voor werkzoekenden.*
- 4.3. *Herwerken de online module Geletterdheid voor de medewerkers van de VDAB en stellen deze open voor een breder publiek.*

- 4.4. *Maken afspraken over doorverwijzing tussen VDAB en de Centra voor Basiseducatie.*
- 4.5. *Sluiten voor deze engagements (4.1-4.4) een samenwerkingsovereenkomst af. De praktische samenwerking wordt aansluitend vastgelegd in regionale overeenkomsten.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel SD3 - actie 4 - p.54](#))¹²:

De **samenwerking tussen VDAB en Ligo**, de Centra voor Basiseducatie, is sinds de nulmeting enkel verder uitgebouwd. In tabel SD3 - actie 4 kan je de beschikbare cijfers hierover terugvinden. We klik hier voor input partners - Tabel SD3 - actie 4 - p.40 stellen een **spectaculaire toename** vast. Tijdens de nulmeting werden 118 samenwerkingen gerapporteerd, als we kijken naar de cijfers van 2020-2021 tellen we 500 samenwerkingen tussen Ligo en VDAB.

Ook het aantal cursisten die een opleiding volgen bij een Ligo, Centrum voor Basiseducatie, na toeleiding door VDAB neemt toe. Bij de rapportage van de nulmeting zagen we dat 1206 cursisten een opleiding volgden bij een CBE na toeleiding door de VDAB. In 2020-2021 zien we dit cijfer sterk toenemen tot 4045.

Als we kijken naar het aantal werkzoekende cursisten in een traject die les volgen bij Ligo stellen we opnieuw een sterke toename vast. In 2018-2019 bedroeg dat cijfer nog 2525, twee jaar later zien we dat 8338 cursisten in een traject les volgen bij Ligo.

Tijdens de nulmeting werd ook gerapporteerd over het aantal werkzoekenden (VDAB) die een opleiding i.k.v. digitale geletterdheid volgden bij Ligo. Dit aantal bedroeg iets meer dan 1200. Als we dit vergelijken met de meest recente cijfers (2020-2021) zien we dat dat aantal meer dan verdubbeld is.

Versterken van digitale geletterdheid kan zowel vanuit bemiddeling als vanuit beroepsopleiding gebeuren. Vanuit bemiddeling is er het aanbod 'Leren werken met een computer'. In VDAB-opleidingen worden digitale vaardigheden geïntegreerd als basiscompetentie. Hierover zijn geen concrete cijfers beschikbaar.

De coronacrisis had een rechtstreekse impact op het face-to-face aanbod. Schakelen naar een digitaal aanbod was niet evident voor de doelgroep, vaak is er immers een gebrek aan 'toegang' en 'vaardigheden'. Dit zowel bij de cursist als de opleider. Voor een basisaanbod ICT is het sowieso niet haalbaar en wenselijk om te schakelen naar een digitaal aanbod. Het aanbod is dan ook enige tijd opgeschort. Na opstart was de capaciteit van de groepen meestal gehalveerd. Dit omwille van de maatregelen COVID-19.

De **online leermodule** voor de medewerkers van VDAB is herwerkt en ter beschikking gesteld tegen eind 2019.

Ze werd tussen januari 2020 - juli 2021 743 keer opgestart. Het voorbije jaar is het aantal kijkers verdriedubbeld. Dit dankzij ondersteunende communicatieacties bij VDAB via diverse kanalen: intranet, intern personeelsblad, interne community's, nieuwsbrieven, blijf leren - tip van de week.

In de rapportage van de nulmeting kunnen we lezen dat er toen nog geen afsprakenkader opgesteld was m.b.t. doorverwijzingen tussen VDAB en Ligo. Dit **afsprakenkader is in oktober 2020**

¹² De cijfers zijn niet accuraat. Het is een onderschatting aangezien de deelnamecijfers niet altijd nauwkeurig werden geregistreerd. Ook kenden Ligo en VDAB een moeizame opstart van registratie en informatiedoorstroom door het nieuwe financieringsdecreet.

gerealiseerd. Er is één overkoepelende samenwerkingsovereenkomst en 13 regionale overeenkomsten met addenda. Bijsturing gebeurt o.b.v. ervaringen in de praktische uitvoering ervan.

VDAB:

4.6. *Informeert en sensibiliseert haar medewerkers over de (multi)problematiek, de oorzaken en gevolgen van laaggeletterdheid en mogelijke strategieën om te werken aan geletterdheidscompetenties bij werkzoekenden.*

a. *Maakt de online module Geletterdheid bekend bij de medewerkers van de VDAB en onderneemt actie om het gebruik ervan te stimuleren.*

4.7. *Zet een interne campagne op rond heldere en toegankelijke communicatie met werkzoekenden (en andere klanten) en engageert zich om de communicatie naar werkzoekenden (en andere klanten) te laten beoordelen door testpanels.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel SD3 - actie 4 - p.54](#)):

Zoals in de nulmeting reeds werd aangegeven, is het voor VDAB moeilijk om alle communicatie-acties i.k.v. geletterdheid te kwantificeren. De **communicatie** verloopt immers via diverse kanalen: intranet, intern personeelsblad, interne community's, nieuwsbrieven en blijf leren - tip van de week. **VDAB geeft aan dagelijks bezig te zijn met geletterdheid.**

VDAB rapporteert wel een aantal concrete **voorbeelden van sensibiliseringsacties**. Zo heeft VDAB mee ingezet op de communicatiecampagne rond 'digitale geletterdheid' in kader van de 'Week van Geletterdheid'. Er werden verschillende communicatieacties opgezet ter ondersteuning en bekendmaking van de webmodule 'Omgaan met laaggeletterdheid'. Ook werd de informatie m.b.t. 'geletterdheid' op intranet geüpdatet.

VDAB heeft ook een interne campagne opgezet rond heldere en toegankelijke communicatie met werkzoekenden. Er worden opleidingen 'Heerlijk Helder' aangeboden, bedoeld voor iedereen die regelmatig schrijft, voor eigen collega's, voor klanten en/of partners van VDAB.

Er is ook een nota geschreven met bevindingen over de resultaten van de 6 testpanels. Die testen de externe communicatie bij een doelpubliek. Publicaties met een grote oplage en een langere gebruikperiode (geen jobbeursflyers) krijgen hierbij voorrang.

Corona had een negatieve impact op de sensibiliseringsacties. Zo konden de testpanels niet doorgaan en ook sommige opleidingen i.k.v. 'Heerlijk Helder' konden niet georganiseerd worden.

Vocvo en de Federatie Centra voor Basiseducatie:

4.8. *Ondersteunen de Centra voor Basiseducatie om geïntegreerd en functioneel te werken met werkzoekenden om hun geletterdheid te verhogen.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel SD3 - actie 4 - p.54](#)):

Een uitgebreide rapportage over de acties van de planleider, i.s.m. het departement Onderwijs en Vorming, vind je terug in de halfjaarlijkse rapportages op onze [website](#). Hieronder wordt beschreven welke inspanningen de **pedagogische ondersteuningsdienst van Vocvo** heeft geleverd i.k.v. uitvoering van het Strategisch Plan Geletterdheid vanaf de nulmeting tot augustus 2021 (opvraging

data tussentijdse evaluatie). Belangrijk op te merken is dat vanaf september 2020 de pedagogische ondersteuningsdienst van Vocvo geen taken meer heeft opgenomen ter ondersteuning van de uitvoering van het Strategisch Plan Geletterdheid. Zij ondergingen immers een besparingsoperatie waardoor hun mankracht gedecimeerd werd. In januari 2022 werd uiteindelijk deze decretale opdracht overgeheveld naar Ligo, Centra voor Basiseducatie.

De ondersteuningsdienst van Vocvo zette ook in op **informatieverspreiding** (vb. goede praktijken, onderzoeksresultaten, etc.) m.b.t. geletterdheidsversterking op de werkvloer. Het aanschafbeleid van de infotheek focuste daarom o.a. op geletterdheid op de werkvloer. Er werden hierover ook literatuurlijsten aangeboden. Sinds de stopzetting van de pedagogische begeleidingsdienst wegens besparingen is ook de infotheek afgebouwd en stopgezet.

In de periode voor de besparingen organiseerde de ondersteuningsdienst van Vocvo **instructeursdagen sector 2**.

Deze dagen werden georganiseerd in samenwerking met VDAB en het Netwerk Ligo. Ook stuurde de pedagogische ondersteuning de **werkgroep Sector 2** aan. De leden van de werkgroep kwamen uit VDAB, Vocvo en het Netwerk Ligo. In deze werkgroep werd het bestaande Sector-2-materiaal herwerkt op het niveau van de Ligo-cursist zodat er meer cursisten kunnen doorstromen naar de beroepsopleidingen van VDAB.

VDAB zet in op **verdere digitalisering**, ook in haar dienstverlening voor klanten. Laaggeletterde werkzoekenden ondervinden helaas niet zelden problemen met deze werkwijze. Om die reden is VDAB een structurele samenwerking met Ligo en de centra voor volwassenenonderwijs aangegaan. De ondersteuningsdienst van Vocvo organiseerde een uitwisselmoment waarop leraren expertise, methodieken en materiaal konden delen. Los van de uitwisseling werd er ook ruimte gemaakt om samen na te denken over hoe de **samenwerking met VDAB** geoptimaliseerd kan worden.

Om instructeurs VDAB te versterken gaf de ondersteuningsdienst (betalend) twee **opleidingen i.k.v. inschatting taalniveau** (beginners en gevorderden).

Daarnaast werd ook sterk ingezet op de ontwikkeling van de **webmodule 'geletterdheid'** ter sensibilisering van het VDAB-personeel.

Centra voor Basiseducatie, Vocvo en VVSG:

- 4.9. *Ontwikkelen en organiseren in samenwerking een geletterdheidsaanbod op maat van OCMW-cliënten binnen een traject naar werk.*
- 4.10. *Evolueren naar meer geletterdheidsaanbod op maat voor OCMW-cliënten binnen een traject naar werk.*
- 4.11. *Sluiten voor deze actie een samenwerkingsovereenkomst af.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel SD3 - actie 4 - p.54](#)):

De nood aan een specifiek geletterdheidsaanbod voor OCMW-cliënten moet verder onderzocht worden.

Er lopen **geïntegreerde trajecten naar werk** in samenwerking met Ligo, VDAB en OCMW. Het blijkt echter zeer moeilijk om correcte cijfers m.b.t. deze samenwerkingen weer te geven. De cijfers lijken een daling aan te geven, en hoewel de coronacrisis zeker een negatieve impact heeft

gehad op het opzetten van deze samenwerkingen, toch zijn deze cijfers, volgens Ligo, een onderschatting van het aantal effectieve samenwerkingen. We bekijken met de partners hoe we i.k.v. de eidevaluatie een correcter beeld kunnen weergeven.
Er is momenteel geen samenwerkingsovereenkomst op overkoepelend niveau.

Vocvo en de Federatie Centra voor Basiseducatie:

- 4.12. *Ondersteunen de Centra voor Basiseducatie om geïntegreerd en functioneel te werken met OCMW-cliënten om hun geletterdheid te verhogen binnen een traject naar werk.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel SD3 - actie 4 - p.54](#)):

Er werden hiervoor nog geen acties genomen door de betrokken partners.

Departement Onderwijs en Vorming en Vocvo:

- 4.13. *Faciliteren het overleg tussen VDAB en de Federatie Centra voor Basiseducatie om tot een geïntegreerd en functioneel geletterdeheidsaanbod op maat van werkzoekenden te komen.*
- 4.14. *Informereren en sensibiliseren de VDAB, lokale besturen, de sociale partners, de economische sectoren,... over de (multi)problematiek, de oorzaken en gevolgen van laaggeletterdheid en mogelijke strategieën om te werken aan geletterdeheidscompetenties bij werkzoekenden aan de hand van trefdagen en andere ondersteuningsactiviteiten (o.a. Week van de Geletterdheid i.s.m. Netwerk Basiseducatie en Linc vzw).*
- 4.15. *Stellen tweemaal een Sensibiliseringsplan op.*
- 4.16. *Ondersteunen de partners van actie 4 in het helder en toegankelijk maken van hun communicatie.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel SD3 - actie 4 - p.54](#)):

Een uitgebreide rapportage over de acties van de planleider, i.s.m. het departement Onderwijs en Vorming, vind je terug in de halfjaarlijkse rapportages op onze [website](#). Hieronder wordt beschreven welke inspanningen de **pedagogische ondersteuningsdienst van Vocvo** heeft geleverd i.k.v. uitvoering van het Strategisch Plan Geletterdheid vanaf de nulmeting tot augustus 2021 (opvraging data tussentijdse evaluatie). Belangrijk op te merken is dat vanaf september 2020 de pedagogische ondersteuningsdienst van Vocvo geen taken meer heeft opgenomen ter ondersteuning van de uitvoering van het Strategisch Plan Geletterdheid. Zij ondergingen immers een besparingsoperatie waardoor hun mankracht gedecimeerd werd. In januari 2022 werd uiteindelijk deze decretale opdracht overgeheveld naar Ligo, Centra voor Basiseducatie.

De ondersteuningsdienst van Vocvo zette ook in op **informatieverspreiding** (vb. goede praktijken, onderzoeksresultaten, etc.) m.b.t. geletterdeheidsversterking op de werkvloer. Het aanschafbeleid van de infotheek focuste daarom o.a. op geletterdheid op de werkvloer. Er werden hierover ook literatuurlijsten aangeboden. Sinds de stopzetting van de pedagogische begeleidingsdienst wegens besparingen is ook de infotheek afgebouwd en stopgezet.

De ondersteuningsdienst heeft ook sterk ingezet op de ontwikkeling van de **webmodule 'geletterdheid'** ter sensibilisering van het VDAB-personeel.

De ondersteuningsdienst stond klaar voor begeleiding bij het uitvoeren van de **sensibiliseringsacties** van de partners van het Plan Geletterdheid.

Actie 5: Voor werkenden kansen creëren om hun geletterdheid te verhogen op de werkvloer

Vocvo en de Federatie Centra voor Basiseducatie :

- 5.1. *Werken samen het aanbod 'geletterdheid op de werkvloer'¹³ verder uit.*
- 5.2. *Ondersteunen de Centra voor Basiseducatie om geïntegreerd en functioneel te werken op de werkvloer om geletterdheid te verhogen.*
- 5.3. *Informeren en sensibiliseren economische sectoren over de gevolgen van laaggeletterdheid op de werkvloer en de mogelijkheden om geletterdheid te verhogen. Hierbij zetten ze de Toolbox 'Geletterdheid op de werkvloer' in.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel SD3 - actie 5 - p.62](#))

Het gebruik van de website <https://werkenaangeletterdheid.be/opleiders/tools/> is moeilijk in kaart te brengen. Deze actie wordt terug opgenomen door het Plan Geletterdheid en Ligo bij de uitwerking van de nieuwe campagne i.k.v. 'Week van de Geletterdheid 2022 en 2023'.

Ligo ervaart nog steeds een grote vraag naar werken aan geletterdheid op de werkvloer en G-coach. Het is echter niet evident om op de werkvloer tegemoet te komen aan individuele noden van laaggeletterde werknemers. Dit heeft te maken met de regelgeving en het financieringsbeleid. Individuele begeleiding voor meerdere cursisten is niet te programmeren in het huidige systeem en maatwerk is dan weer niet te realiseren op korte termijn. De aanvraagperiode is hiervoor te lang. Kort samengevat, Ligo kan op dit moment niet flexibel genoeg zijn om op de prangende vragen in te gaan. Het regelluwe kader dat wordt aangekondigd i.k.v. Edusprong kan hier hopelijk een antwoord op bieden. Dit zullen we zeker kunnen meenemen in de eindevaluatie van het Strategisch Plan Geletterdheid.

In kader van sensibilisering neemt Ligo deel aan voorbereidend overleg i.k.v. de sectorconvenants om sectoren te sensibiliseren rond geletterdheid en mogelijkheden ter ondersteuning aan te reiken. Er werd ook een actie opgezet om een samenwerking aan te gaan met Engie. Het aantal deelnemers bleek echter te klein om aanbod te kunnen organiseren binnen de huidige regelgeving en financieringssystemen.

Federatie Ligo moedigt de centra aan om op vragen van lokale bedrijven in te gaan en zo in te zetten op regionale samenwerking i.k.v. geletterdheid op de werkvloer.

¹³ Samenwerking tussen Federatie Centra voor Basiseducatie, bedrijven en Vocvo. Doel: Versterken van de geletterdheid van werknemers op de werkvloer. De Toolbox 'Geletterdheid op de werkvloer' bevat tools en strategieën om de geletterdheidsproblematiek op de werkvloer te leren kennen en herkennen. Daarnaast zijn er good practices, hulpmiddelen en partners die men kan contacteren om binnen een bedrijf aan de slag te gaan.

Ligo, de Centra voor Basiseducatie:

- 5.4. *Profileren zich naar de economische sectoren als partner om geletterdheidstrajecten op de werkvloer aan te bieden.*
- 5.5. *Organiseren in bedrijven een geïntegreerd en functioneel geletterdheidsaanbod op maat van laaggeletterde werknemers en ondersteunen de werkomgeving inzake omgaan met laaggeletterde werknemers aan de hand van de Toolbox 'Geletterdheid op de werkvloer'.*
- 5.6. *Evolueren naar meer geletterdheidsaanbod op maat voor werknemers.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel SD3 - actie 5 - p.62](#)):

Ligo heeft pogingen ondernomen om met **bedrijven samen te werken**. De bedrijven vragen echter om aan het werk te gaan met kleine groepen, waarin op maat van individuen wordt gewerkt. Vaak gaat het daarbij niet enkel om de doelgroep van Ligo. Ingaan op vragen in deze specifieke omstandigheden valt momenteel buiten het kader van hun financieringsdecreet. Hierdoor blijven **kansen ter versterking van de geletterdheidscompetenties van werknemers onderbenut**.

In de registratie¹⁴ van de data stellen we een **stijging vast van het aantal opleidingen dat Ligo organiseert in samenwerking met bedrijven, lokale overheden, beroepsopleidingen (niet VDAB) en sociale economie**. In 2018-2019 werden er 186 samenwerkingen geregistreerd. In 2019-2020 zagen we serieuze terugval o.w.v. de coronacrisis. In 2020-2021 maken de cijfers een stevige sprong vooruit. Er werden in dat schooljaar 305 samenwerkingen geregistreerd. Dit betekent in concreto een bereik van 2604 cursisten. Zij hebben een slaagpercentage van 60%.

Centra voor Basiseducatie en VDAB:

- 5.7. *Stemmen hun visie en praktijk af rond geletterdheidsondersteuning op de werkvloer.*
- 5.8. *Maken het geletterdheidsaanbod op de werkvloer (Toolbox 'Geletterdheid op de werkvloer') bekend bij werkgevers.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel SD3 - actie 5 - p.62](#)):

VDAB geeft aan dat er een afgestemde visie is rond geletterdheidsondersteuning op de werkvloer. Er werden geen specifieke acties ondernomen naar werkgevers m.b.t. het versterken van geletterdheidscompetenties van werkenden.

Ligo werkt aan het concept G-coach en promoot dit in verschillende samenwerkingen. Hoewel deze werkvorm inhoudelijk positief geëvalueerd wordt, valt die niet binnen de reguliere financiering wat in sommige samenwerkingen een grote drempel vormt om hiermee aan de slag te gaan.

¹⁴ De data zijn wellicht een onderschatting doordat het registratiesysteem in zijn kinderschoenen staat. Het is zeker dat er projecten zijn in contractwerk die niet of niet correct in adx verwerkt werden.

Centra voor Basiseducatie, Vocvo en VVSG

- 5.9. *Actualiseren en werken samen het educatief “bouwstenenaanbod”¹⁵ verder uit voor werknemers met geletterdheidsnoden van openbare besturen.*
- 5.10. *Ondersteunen openbare besturen bij het realiseren van een geletterdheidsaanbod voor werknemers en het omgaan met laaggeletterde werknemers.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel SD3 - actie 5 - p.62](#)):

Na een eerste update van de educatieve bouwstenen, werd onderzocht of de basiseducatie eventueel ook cursussen zou kunnen ontwikkelen die door elk Ligo zouden kunnen aangeboden worden aan lokale besturen en die zouden gepromoot kunnen worden via het vormingsfonds Divercity. Deze cursussen werden beschreven in fiches volgens het format van het vormingsfonds. De fiches zullen raadpleegbaar zijn vanaf september 2022 en vanaf dan zal het ook mogelijk zijn deze cursussen aan te vragen via Divercity. Ook hier geldt de opmerking zoals bij 5.1. De vraag van lokale besturen is niet eenvoudig te rijmen met het huidige financieringsdecreet waaraan Ligo verbonden is.

VVSG:

- 5.11. *Sensibiliseert en ondersteunt openbare besturen om het educatief ‘bouwstenenaanbod’ te organiseren.*
- 5.12. *Sensibiliseert lokale besturen om helder en toegankelijk te communiceren met werknemers.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel SD3 - actie 5 - p.62](#)):

Er werden geen gegevens aangeleverd.

Departement Werk en Sociale Economie, departement Onderwijs en Vorming, Vocvo en de economische sectoren:

- 5.13. *Nemen werken aan geletterdheidscompetenties van laaggeletterde werknemers en adequaat omgaan met laaggeletterdheid op de werkvloer blijvend op als een focus binnen de sectorconvenants.*
- 5.14. *Zoeken via de SERV naar mogelijke samenwerking met sectoren en sociale partners om geletterdheidskansen te creëren op de werkvloer.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel SD3 - actie 5 - p.62](#)):

In 2021 werd een nieuwe screening gedaan van de **sectorconvenants**. Er werd deze keer echter kritischer gescreend. Het departement Werk en Sociale Economie screende op de woorden ‘geletterdheid’, ‘basiseducatie’ en ‘CBE’.

¹⁵ De educatieve bouwstenen zijn thematische bundelingen van noodzakelijke geletterdheidscompetenties voor medewerkers van lokale besturen (vb.: veiligheid, gezondheid en hygiëne; communicatie ik en een ander; rekenvaardigheden). Bouwstenen geven besturen de mogelijkheid een eigen combinatie te maken in functie van de meest geschikte opleiding voor hun medewerkers.

In 23 sectorconvenanten werd verwezen of werden acties benoemd i.k.v. deze begrippen. Dit is een daling t.o.v. de vorige screening, maar zoals aangegeven is de screening nu meer gericht gebeurd.

In het kader van de Week van de Geletterdheid 2022 en 2023 werd een samenwerking opgezet tussen SERV, VDAB, Ligo, Departement Werk en Sociale Economie en Mediawijs. Het betreft een sensibiliserings- en ondersteuningscampagne om laaggeletterden te versterken richting arbeidsmarkt. Hierover zal gerapporteerd worden in de halfjaarlijkse rapportage en de eindevaluatie van het Strategisch Plan Geletterdheid.

Departement Werk en Sociale Economie, departement Onderwijs en Vorming en Vocvo:

- 5.15. *Faciliteren het overleg tussen de partners van deze actie om tot een geletterheidsaanbod op maat van werkenden te komen.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel SD3 - actie 5 - p.62](#)):

In het kader van de Week van de Geletterdheid 2022 en 2023 werd een samenwerking opgezet tussen SERV, VDAB, Ligo, Departement Werk en Sociale Economie en Mediawijs. Het betreft een sensibiliserings- en ondersteuningscampagne om laaggeletterden te versterken richting arbeidsmarkt. Hierover zal gerapporteerd worden in de halfjaarlijkse rapportage en de eindevaluatie van het Strategisch Plan Geletterdheid.

Departement Onderwijs en Vorming en Vocvo:

- 5.16. *Informeren en sensibiliseren de sociale partners, de economische sectoren,... over de (multi)problematiek, de oorzaken en gevolgen van laaggeletterdheid en mogelijke strategieën om te werken aan geletterheidscompetenties bij werkenden aan de hand van trefdagen en andere ondersteuningsactiviteiten.*
- 5.17. *Stellen tweejaarlijks een Sensibiliseringsplan op.*
- 5.18. *Ondersteunen de partners van deze actie in het helder en toegankelijk maken van hun communicatie.*
- 5.19. *Zoeken naar mogelijke samenwerking met het Agentschap Overheidspersoneel om geletterheidskansen te creëren voor werknemers van de Vlaamse overheid.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel SD3 - actie 5 - p.62](#)):

Een uitgebreide rapportage over de acties van de planleider, i.s.m. het departement Onderwijs en Vorming, vind je terug in de halfjaarlijkse rapportages op onze [website](#). Hieronder wordt beschreven welke inspanningen de **pedagogische ondersteuningsdienst van Vocvo** heeft geleverd i.k.v. uitvoering van het Strategisch Plan Geletterdheid vanaf de nulmeting tot augustus 2021 (opvraging data tussentijdse evaluatie). Belangrijk op te merken is dat vanaf september 2020 de pedagogische ondersteuningsdienst van Vocvo geen taken meer heeft opgenomen ter ondersteuning van de uitvoering van het Strategisch Plan Geletterdheid. Zij ondergingen immers een besparingsoperatie waardoor hun mankracht gedecimeerd werd. In januari 2022 werd uiteindelijk deze decreetale opdracht overgeheveld naar Ligo, Centra voor Basiseducatie.

Het sensibiliseringsplan werd in 2019 opgesteld door de planleider. De ondersteuningsdienst stond klaar voor begeleiding bij het uitvoeren van de sensibiliseringsacties van de partners van het Plan Geletterdheid. Dit engagement kan nu niet meer worden nagekomen (besparingsoperatie pedagogische begeleidingsdienst).

De andere acties worden verder geëxploreerd.

Strategische doelstelling 4: We versterken geletterdheidscompetenties van mensen in armoede, om hun kansen te vergroten om uit de armoede te geraken en hun participatie aan de samenleving te verhogen.

Streefcijfers: (inter)nationaal vergelijkend onderzoek

9 % of iets minder dan 1 op de 10 inwoners van het Vlaamse Gewest leefde volgens de EU-SILC-enquête van 2020 in een huishouden met een huishoudinkomen onder de Belgische armoededrempel. Dat komt overeen met ongeveer 610.000 personen. Er wordt vanuit gegaan dat huishoudens met een inkomen onder de armoededrempel een verhoogd risico op armoede lopen. Bovenstaande cijfers werden berekend op basis van het totale beschikbare inkomen van de huishoudens in het jaar voorafgaand aan de enquête. De cijfers van de EU-SILC-enquête van 2020 hebben dus betrekking op de huishoudinkomens van 2019. De EU-SILC-enquête werd in 2019 ingrijpend vernieuwd. Daardoor is voorzichtigheid geboden bij het maken van vergelijkingen met de resultaten van voorgaande jaren. Wel kan gesteld worden dat het aandeel personen onder de armoededrempel de afgelopen jaren vrij stabiel bleef en sinds 2004 steeds schommelde tussen 9% en 11% van de bevolking. We zijn dus niet dichterbij gekomen bij het vooropgestelde streefcijfer van 430 000 personen.

De resultaten van PIAAC worden volgens de huidige planning bekendgemaakt in het najaar van 2024.

Overzicht cijfers bij strategische doelstelling 4

Tabel SD4 - 1: Basiseducatie: aantal ingeschreven cursisten uniek per opleiding in de basiseducatie - al dan niet leefloon

Aantal cursisten	2016-2017		2017-2018		2018-2019		2019-2020	
	Absoluut aantal	%	Absoluut aantal	%	Absoluut aantal	%	Absoluut aantal	%
Tariefcategorie leefloon	13,271	20.75	16,193	24.22	16,566	24.84	13,985	24.72
Andere tariefcategorie	50,671	79.25	50,661	75.78	50,128	75.16	42,593	75.28
Totaal	63,942	100	66,854	100	66,694	100	56,578	100

Tabel SD4 - 2: Aantal ingeschreven cursisten uniek per opleiding in de opleiding 'Geletterdheidsmodules Nederlands en Leren Leren' - al dan niet leefloon

Aantal cursisten	2016-2017		2017-2018		2018-2019		2019-2020	
	Absoluut aantal	%	Absoluut aantal	%	Absoluut aantal	%	Absoluut aantal	%
Tariefcategorie leefloon	83	6.26	169	9.59	213	11.11	384	13.56
Andere tariefcategorie	1,242	93.74	1,593	90.41	1,705	88.89	2,448	86.44
Totaal	1,325	100	1,762	100	1,918	100	2,832	100

Toelichting tabel SD4 - 1 en SD4 - 2:

Bovenstaande tabellen geven een overzicht van hoeveel van de ingeschreven cursisten al dan niet een leefloon ontvangt. We tellen het aantal unieke combinaties van cursisten en ontvanger van een leefloon, per opleiding. Een cursist die in twee opleidingen is ingeschreven, wordt dus voor elke opleiding meegeteld. De opdeling gebeurt per schooljaar, in tegenstelling tot de opdeling bij de nulmeting die per referentieperiode was. De cijfers voor het schooljaar 2020-2021 zijn nog niet geverifieerd en worden nog niet vrijgegeven.

Het ontvangen van een leefloon kan een grond zijn om vrijgesteld te worden van inschrijvingsgeld. Het aantal cursisten die aan dit criterium beantwoorden, moet als een minimum beschouwd worden aangezien een inschrijving steeds met hoogstens 1 tariefcategorie verbonden is. Zo kan iemand die een leefloon ontvangt onder een andere tariefcategorie ingeschreven zijn.

In de basiseducatie is het zo dat één ingeschrevene op vijf (20,75%) aangaf een leefloon te ontvangen, voor het schooljaar 2016-2017. In het schooljaar 2019-2020 is dit aandeel gestegen naar bijna één ingeschrevene op vier (24,72%).

Voor de geletterdheidsmodules in het volwassenenonderwijs was slechts 6,26% van de ingeschrevenen een persoon die een leefloon ontvangt in het schooljaar 2016-2017. Dit aantal is verder toegenomen en bedroeg 13,56% van de inschrijvingen in het schooljaar 2019-2020.

Actie 6: Voor mensen in armoede kansen creëren om hun geletterdheid te verhogen via een gepast educatief aanbod

Ligo, de Centra voor Basiseducatie:

- 6.1. *Organiseren een geletterdheidsaanbod op maat van de werking van armoedeverenigingen.*
- 6.2. *Evolueren naar meer geletterdheidsaanbod op maat voor mensen in armoede.*
- 6.3. *Ontwikkelen en organiseren een geletterdheidsaanbod op maat van OCMW-cliënten binnen een begeleidingstraject.*
- 6.4. *Evolueren naar meer geletterdheidsaanbod op maat voor OCMW-cliënten binnen een begeleidingstraject.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel SD4 - actie 6 - p.73](#))¹⁶:

Tijdens de nulmeting werd de **samenwerking tussen Ligo en de armoedeorganisaties** uitgedrukt in het aantal armoedeorganisaties waarmee ze samenwerken. We stellen hier een evolutie vast in het registreren van de data. In het kader van de tussentijdse evaluatie rapporteerde Ligo over de samenwerking met armoedeorganisaties in termen van 'cursussen' en het aantal deelnemers die hieraan deelnamen. Ook hier stellen we een serieuze stijging vast. In 2018-2019 werden 8 samenwerkingen geregistreerd. Corona was nefast voor deze samenwerkingen omdat ze uitsluitend fysiek plaatsvonden. We zien daarom ook een serieuze terugval in schooljaar 2019-2020. Schooljaar 2020-2021 gaat echter in sterke stijgende lijn. Er werden 30 cursussen in samenwerking met armoedeorganisaties geregistreerd. Ook het aantal deelnemers zit in de lift. In 2018-2019 bereikte dit aanbod 81 volwassenen. In schooljaar 2020-2021 zien we dit oplopen tot 233 volwassenen die deelnamen aan dit opleidingsaanbod.

Op lokaal niveau werken Ligo en OCMW regelmatig samen i.k.v. geletterdheidsversterking van het OCMW-cliënteel. Over deze samenwerking werden voor de tussentijdse evaluatie geen cijfers aangeleverd.

Vocvo en de Federatie Centra voor Basiseducatie:

- 6.5. *Ondersteunen de Centra voor Basiseducatie om geïntegreerd en functioneel te werken op maat van de werking van armoedeverenigingen en voor OCMW-cliënten om hun geletterdheid te verhogen binnen een begeleidingstraject.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners](#)):

Een uitgebreide rapportage over de acties van de planleider, i.s.m. het departement Onderwijs en Vorming, vind je terug in de halfjaarlijkse rapportages op onze [website](#). Hieronder wordt beschreven welke inspanningen de **pedagogische ondersteuningsdienst van Vocvo** heeft geleverd i.k.v. uitvoering van het Strategisch Plan Geletterdheid vanaf de nulmeting tot augustus 2021 (opvraging data tussentijdse evaluatie). Belangrijk op te merken is dat vanaf september 2020 de pedagogische ondersteuningsdienst van Vocvo geen taken meer heeft opgenomen ter ondersteuning van de uitvoering van het Strategisch Plan Geletterdheid. Zij ondergingen immers een besparingsoperatie waardoor hun mankracht gedecimeerd werd. In januari 2022 werd uiteindelijk deze decretale opdracht overgeheveld naar Ligo, Centra voor Basiseducatie.

De ondersteuningsdienst van Vocvo zette in op **informatieverspreiding** (vb. goede praktijken, onderzoeksresultaten, etc.) m.b.t. geletterdheidsversterking van mensen die leven in armoede. Het aanschafbeleid van de infotheek focuste daarom o.a. hierop. Er werden hierover ook literatuurlijsten aangeboden aan de partners van het Plan. Sinds de stopzetting van de pedagogische begeleidingsdienst is ook de infotheek afgebouwd en stopgezet.

Vocvo heeft in het kader van zijn ondersteuningsopdracht voor het volwassenenonderwijs de kennis die werd uitgebouwd rond werken met mensen in armoede aangeboden in een opleiding voor Ligo. In 2018 en 2019 werd deze opleiding georganiseerd door Vocvo. Door de besparingen kon deze opleiding niet langer worden aangeboden. Alle waardevolle kennis en informatie werd daarom

¹⁶ De data zijn wellicht een onderschatting doordat het registratiesysteem in zijn kinderschoenen staat.

geborgd door de ondersteuningsdienst via de ontwikkeling van een website: [Omgaan met armoede en sociale uitsluiting](#). Deze website werd verspreid binnen Ligo.

Netwerk tegen armoede en Welzijnsschakels:

- 6.6. *Faciliteren en versterken de samenwerking tussen welzijnsorganisaties en de Centra voor Basiseducatie, gericht op geïntegreerde leertrajecten voor mensen in armoede.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel SD4 - actie 6 - p.73](#)):

Binnen deze indicator rapporteren de overkoepelende armoedeorganisaties 'Welzijnsschakels' en het 'Netwerk tegen Armoede'. Welzijnsschakels registreerde in 2019 4 samenwerkingen met Ligo en in 2020 waren dat er 3.

Vanuit Welzijnsschakels werden er in 2019 4 samenwerkingen geregistreerd. Het Netwerk tegen Armoede telde, steekproefgewijs, 12 verenigingen die contact hebben met een Ligo, Centrum voor Basiseducatie. Deze samenwerkingen bestaan o.a. uit het afstemmen van aanbod op de doelgroep van de armoedeorganisaties, aanwezigheid van Ligo in verenigingen waar armen het woord nemen, Ligo gaat naar verenigingen om mensen in armoede toe te leiden naar het Ligo-aanbod, leraar Ligo geeft cursussen in een vereniging waar armen het woord nemen.

Het **effect van de coronacrisis** was in deze samenwerking niet te onderschatten. De verenigingen waar armen het woord nemen hebben aanvankelijk hun werking moeten stopzetten. Bij de heropstart moest men zich houden aan zeer strikte regels waardoor er minder ruimte was voor nieuwe initiatieven. Verenigingen hebben vooral ingezet op een 'heruitvinden' van de eigen werking en het aanpassen aan de digitale communicatie. Dit laatste heeft ook een 'vormend' effect gehad op veel mensen in armoede.

Netwerk tegen armoede, Welzijnsschakels, Vocvo en Centra voor Basiseducatie:

- 6.7. *Sluiten voor deze actie een samenwerkingsovereenkomst af.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel SD4 - actie 6 - p.73](#)):

Er werd nog geen samenwerkingsovereenkomst afgesloten tussen de organisaties. We exploreren dit verder met de betrokken partners in de komende jaren.

Netwerk tegen armoede, Welzijnsschakels, vzw De Link, Saamo (vroeger: Samenlevingsopbouw), LEVL (vroeger: Minderhedenforum):

- 6.8. *Informereren en sensibiliseren het beleid, het middenveld, de onderwijssector en het brede publiek over armoede in relatie tot de (multi)problematiek, de oorzaken en gevolgen van laaggeletterdheid en mogelijke strategieën om te werken aan geletterdheidscompetenties en leeransen.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel SD4 - actie 6 - p.73](#)):

Minderhedenforum kan geen kwantitatieve cijfers aanleveren. Zij registreerden acties i.k.v. hun engagementen van het Plan Geletterdheid. Zo zetten zij in op de campagnes van de 'Week van de Geletterdheid' en verspreidde zij ook andere informatie m.b.t. geletterdheid en duidelijke taal, vb.

het materiaal ontwikkeld door Wablieft i.k.v. de coronacommunicatie. In de coronaperiode kon het Minderhedenforum hun leden enkel via digitale weg bereiken. Het is onduidelijk in welke mate de leden met de informatie aan de slag zijn gegaan.

In juni 2021 stopte het Minderhedenforum en werd **LEVL vzw** met gewijzigde opdrachten geboren. Het Minderhedenforum ging van een belangenorganisatie over naar LEVL, een netwerkorganisatie. Er wordt niet meer gewerkt met verenigingen van personen met een migratieachtergrond maar met actoren die zich richten tot de hele samenleving (of een bepaalde sector). In de onderwijswerking wordt de focus gelegd op 'diversiteit bij het onderwijspersoneel'. Door de gewijzigde opdrachten is het niet meer zeker of LEVL de engagementen van het Minderhedenforum kan verderzetten. Dit zullen we de komende periode verder exploreren.

Saamo zette i.k.v. sensibilisering rond geletterdheid sterk in op het bekendmaken van de campagnes van de **Week van de Geletterdheid**. Ze hebben extra aandacht besteed en meegewerkt aan de campagnes van 2020 en 2021 rond het thema digitale geletterdheid. In 2020 zetten ze de campagne kracht bij door een artikel te schrijven hierover. Je vindt dit artikel terug op [deze websitepagina](#). In 2021 ging het engagement van Saamo nog een grote stap verder. Ze waren actief betrokken bij de uitwerking van de campagne. Ze brachten getuigen aan die wilden spreken over hun digitale noden in een zeer digitale maatschappij. Ze waren ook aanwezig op de filmset ter ondersteuning van de planleider en de getuigen. Saamo werkte ook mee aan de uitwerking van de toolbox **Digitaal Inclusieve wijk** (specifiek voor Antwerpen) die werd voorgesteld via een webinar tijdens de Week van de Geletterdheid 2021. Saamo Vlaanderen en Brussel maakten de campagne mee bekend. De coronaperiode bracht ook voor de werkers van Saamo uitdagingen met zich mee. De opbouwwerkers bleven echter in de eerste lockdownperiode intensief bewoners in kwetsbare positie, ook laaggeletterden, bereiken en doorverwijzen. Dit gebeurde outreachend in de wijk, telefonisch en digitaal met reeds gekende bezoekers. De noden en signalen gaven ze ook door aan beleidsmakers, denk hierbij aan de nood aan toestellen, gebrek aan internettoegang en fysieke ondersteuning. Vanaf mei 2021 gingen vele buurtwerken terug open. Zo konden heel wat bezoekers terug fysiek ondersteund worden.

Welzijnsschakels organiseren via hun 'vormingsfonds' educatieve activiteiten in WZS-groepen ism partners. In 2019 werden 9 educatieve initiatieven geregistreerd. In 2020 zien we dit aantal stijgen naar 19. Meer gedetailleerde informatie over de initiatieven vind je terug in tabel SD4 - Actie 6. Ook de Welzijnsschakels ondervonden veel last van de COVID19-maatregelen. Fysiek contact werd hierdoor op bepaalde momenten onmogelijk. Dit is uiteraard een grote beperking bij het bereiken van deze zeer kwetsbare doelgroepen. De gedetailleerde informatie over de initiatieven vind je terug in tabel SD4 - Actie 6.

Ook bij het **Netwerk tegen Armoede** zien we dat de campagnes van de Week van de Geletterdheid de ideale motor zijn om jaarlijks te sensibiliseren.

Netwerk tegen armoede, Welzijnsschakels, vzw De Link, Samenlevingsopbouw en Minderhedenforum:

- 6.9. Ondersteunen de Centra voor Basiseducatie, Centra voor volwassenenonderwijs en Vocvo in het wegwerken van drempels naar leren voor mensen in armoede.

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel SD4 - actie 6 - p.73](#)):

Saamo is actief in elke provincie en ook in de steden Gent, Brussel en Antwerpen. In heel wat gemeenten en steden zijn er lokaal samenwerkingen, hoofdzakelijk met Ligo rond vormingen en infosessies. Zo organiseert Ligo i.s.m. Saamo in Antwerpen in 5 verschillende buurtwerkingen infosessies (vb. corona), open leersalon, etc.

Saamo verwijst ook intensief door naar Ligo, o.a. met het oog op digitale geletterdheidsversterking. Saamo Antwerpen doet bij een drietal cursussen per jaar ook mee de intake en gaat tijdens de eerste les mee met hun leden om een warme overdracht te verzekeren.

VVSG:

- 6.10. *Leidt de lokale besturen toe naar het aanbod dat ontwikkeld en georganiseerd wordt door de Centra voor Basiseducatie en Vocvo.*
- 6.11. *Informeert en sensibiliseert de medewerkers van openbare besturen over de (multi)problematiek, de oorzaken en gevolgen van laaggeletterdheid en mogelijke strategieën om te werken aan geletterdheidscompetenties binnen de begeleidingstrajecten van OCMW.*
- 6.12. *Sensibiliseert de medewerkers van OCMW's om helder en toegankelijk te communiceren.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel SD4 - actie 6 - p.73](#)):

Zowel bij de nulmeting als bij de tussentijdse evaluatie werd, m.b.t. deze indicator, geen gegevens aangeleverd door de partner.

Departement Onderwijs en Vorming, departement Welzijn en Vocvo:

- 6.13. *Faciliteren het overleg tussen VVSG, de armoedeorganisaties en de Federatie Centra voor Basiseducatie om tot een geletterdheidsaanbod op maat van mensen in armoede te komen.*
- 6.14. *Verbinden de acties uit het Strategisch Plan Geletterdheid met de acties van het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding (VAPA) met betrekking tot mensen in armoede.*
- 6.15. *Informeren en sensibiliseren de armoedeorganisaties en openbare besturen over de (multi)problematiek, de oorzaken en gevolgen van laaggeletterdheid en mogelijke strategieën om te werken aan geletterdheidscompetenties aan de hand van trefdagen en andere ondersteuningsactiviteiten.*
- 6.16. *Stellen tweejaarlijks een Sensibiliseringsplan op.*
- 6.17. *Ondersteunen de partners van deze actie in het helder en toegankelijk maken van hun communicatie.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel SD4 - actie 6 - p.73](#)):

Een uitgebreide rapportage over de acties van de planleider, i.s.m. het departement Onderwijs en Vorming, vind je terug in de halfjaarlijkse rapportages op onze [website](#). Hieronder wordt beschreven welke inspanningen de **pedagogische ondersteuningsdienst van Vocvo** heeft geleverd i.k.v. uitvoering van het Strategisch Plan Geletterdheid vanaf de nulmeting tot augustus 2021 (opvraging data tussentijdse evaluatie). Belangrijk op te merken is dat vanaf september 2020 de pedagogische ondersteuningsdienst van Vocvo geen taken meer heeft opgenomen ter ondersteuning van de

uitvoering van het Strategisch Plan Geletterdheid. Zij ondergingen immers een besparingsoperatie waardoor hun mankracht gedecimeerd werd. In januari 2022 werd uiteindelijk deze decretale opdracht overgeheveld naar Ligo, Centra voor Basiseducatie.

Het sensibiliseringsplan werd in 2019 opgesteld door de planleider. De ondersteuningsdienst stond klaar voor begeleiding bij het uitvoeren van de sensibiliseringsacties van de partners van het Plan Geletterdheid. Dit engagement kan nu niet meer worden nagekomen (besparingsoperatie pedagogische begeleidingsdienst).

Door de planleider wordt sterk ingezet op verbinding tussen de partners, zo ook binnen deze strategische doelstelling. Er zijn veel contacten met VVSG, Ligo en armoedeorganisaties.

In het Vlaams Actieplan voor Armoedebestrijding is een duidelijke link gelegd naar het Strategisch Plan Geletterdheid. Dit kunnen we lezen in actie 7.3.14. van het VAPA, daar staat volgende passage:

“- Laaggeletterde mensen in kansarmoede en meer specifiek laaggeletterde ouders in kansarmoede vormen dan weer de expliciete focus in het Strategisch Plan Geletterdheid. We zetten in op een duurzame samenwerking tussen de armoedeorganisaties, de centra voor basiseducatie en de centra voor volwassenenonderwijs. We willen de medewerkers van armoedeorganisaties verder sensibiliseren over de (multi)problematiek, de oorzaken en gevolgen van laaggeletterdheid en geletterdheidsnoden, het herkennen hiervan en het gepast doorverwijzen. Vanuit partnerorganisaties klinkt de nood aan ondersteuning in het omgaan met laaggeletterden steeds harder. Daarvoor onderzoeken we of transversale investeringen vanuit de beleidsdomeinen Werk, Welzijn Armoedebestrijding, Integratie en Inburgering, Cultuur, ... mogelijk zijn.”

Vanuit de pedagogische ondersteuningsdienst van Vocvo werd voortdurend ingezet op informeren en sensibiliseren van de armoedeorganisaties en andere partners. Dit gebeurde a.d.h.v. de gebruikte communicatiemiddelen en veel meer nog door de dagdagelijkse werking van de ondersteuningsdienst. Door de besparingsoperatie werd echter vanaf september 2020 door de ondersteuningsdienst hierin geen rol meer opgenomen.

De planleider werkt wel nog steeds nauw samen met Wablieft om ondersteuning i.k.v. duidelijke taal aan te bieden aan de partners van het Plan.

Het **departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin** (WVG) heeft zich in het kader van het sensibiliseringsplan geëngageerd tot 3 acties met als looptijd 2020-2022. Eén daarvan is aandacht voor geletterdheid in het magazine 'Weliswaar'. Dit artikel, waarvoor de planleider geïnterviewd werd, verschijnt in januari 2022. Een andere sensibiliseringsactie betreft themabijeenkomsten 'geletterdheid' tijdens het Horizontaal Permanent Armoedeoverleg. Hiermee is van start gegaan, zo kwam in het najaar van 2021 het thema financiële geletterdheid aan bod. De derde actie betreft een lunchcauserie voor het eigen personeel van het departement rond het thema geletterdheid. Deze actie is nog niet gerealiseerd.

Het departement WVG zet actief in op heldere en toegankelijke communicatie door o.a. de interne

campagne “heerlijk helder”. Die bestaat uit lezingen, workshops en het gericht en systematisch aanpassen van sjablonen en teksten die het departement naar buiten toe gebruikt. Door corona hebben heel wat lezingen en workshops vertraging opgelopen en werd uiteindelijk ook een digitaal aanbod uitgewerkt.

Centra voor Basiseducatie, Centra voor Volwassenenonderwijs en Vocvo:

- 6.18. *Werken drempels van het reguliere geletterdheidsaanbod van de Centra voor Basiseducatie en de Centra voor Volwassenenonderwijs weg voor mensen in armoede.*
- 6.19. *Vormen en ondersteunen hun medewerkers in het omgaan met mensen in armoede en leerkansen, onder meer in samenwerking met ervaringsdeskundigen in armoede en sociale uitsluiting.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel SD4 - actie 6 - p.73](#)):

Een uitgebreide rapportage over de acties van de planleider, i.s.m. het departement Onderwijs en Vorming, vind je terug in de halfjaarlijkse rapportages op onze [website](#). Hieronder wordt beschreven welke inspanningen de **pedagogische ondersteuningsdienst van Vocvo** heeft geleverd i.k.v. uitvoering van het Strategisch Plan Geletterdheid vanaf de nulmeting tot augustus 2021 (opvraging data tussentijdse evaluatie). Belangrijk op te merken is dat vanaf september 2020 de pedagogische ondersteuningsdienst van Vocvo geen taken meer heeft opgenomen ter ondersteuning van de uitvoering van het Strategisch Plan Geletterdheid. Zij ondergingen immers een besparingsoperatie waardoor hun mankracht gedecimeerd werd. In januari 2022 werd uiteindelijk deze decretale opdracht overgeheveld naar Ligo, Centra voor Basiseducatie.

Vocvo heeft in het kader van zijn ondersteuningsopdracht voor het volwassenenonderwijs de kennis die werd uitgebouwd rond werken met mensen in armoede aangeboden in een opleiding voor Ligo. In 2018 en 2019 werd deze opleiding georganiseerd door Vocvo. Door de besparingen kon deze opleiding niet langer worden aangeboden. Alle waardevolle kennis en informatie werd daarom geborgd via de ontwikkeling van een website: [Omgaan met armoede en sociale uitsluiting](#). Deze website werd verspreid binnen Ligo.

Met deze actie willen we sterk inzetten op de verdere professionalisering van leraren Ligo om te werken met mensen in armoede. We bekijken of we een gelijkaardige actie voor de CVO op touw kunnen zetten. Binnen de context van het tweedekansonderwijs en de beroepsgerichte opleidingen bevinden zich immers ook zeer financieel kwetsbare volwassenen.

De planleider heeft ook samen met de ondersteuningsdienst nog ingezet op **verbinding tussen Ligo en het Netwerk tegen Armoede**. Vanuit beide partijen was vraag naar een meer structurele samenwerking. In het najaar 2021 werden in dit kader netwerkmomenten georganiseerd om meer structurele samenwerkingen, tussen Ligo en verenigingen waar armen het woord nemen, te stimuleren. Meer informatie hierover kan je terugvinden in de halfjaarlijkse rapportage van februari 2022 van het Strategisch Plan Geletterdheid.

Strategische doelstelling 5: We zetten in op het verhogen van de digitale geletterdheid van jongeren en volwassenen, opdat zij meekunnen in de snel digitaliserende maatschappij.

Overzicht cijfers bij strategische doelstelling 5

Tabel SD 5 - 1 Aantal ingeschreven cursisten voor een ICT-opleiding in de basiseducatie en evaluatiebeslissingen

Aantal cursisten	2017-2018			2018-2019			2019-2020					
	M	V	Totaal	M	V	Totaal	M	V	Totaal			
	3,438	6,950	10,388	3,223	6,573	9,796	2,751	5,268	8,019			
	33.10	66.90	100	32.90	67.10	100	34.31	65.69	100			
Aantal cursisten	2017-2018			2018-2019			2019-2020					
	M	V	Totaal	%	M	V	Totaal	%	M	V	Totaal	%
Geslaagd	2,413	5,170	7,583	64.86	2,378	5,196	7,574	70.31	1,494	2,958	4,452	45.40
Niet deelgenomen	174	319	493	4.22	156	272	428	3.97	393	915	1,308	13.34
Niet georganiseerd				0.00				0.00	179	351	530	5.40
Niet geslaagd	476	884	1,360	11.63	499	924	1,423	13.21	310	485	795	8.11
Niet van toepassing	802	1,453	2,255	19.29	524	823	1,347	12.50	944	1,777	2,721	27.75
Totaal	3,865	7,826	11,691	100	3,557	7,215	10,772	100	3,320	6,486	9,806	100

Toelichting tabel SD5 - 1:

Tabel SD5 - 1 bevat een overzicht van het aantal cursisten die zich ingeschreven hebben voor een ICT-opleiding bij Ligo en hun evaluatieresultaat. We tellen opnieuw het aantal unieke combinaties van cursisten en evaluatieresultaten, per opleiding. Een cursist die in twee opleidingen is ingeschreven, wordt dus voor elke opleiding meegeteld. Ook twee inschrijvingen met een verschillend evaluatieresultaat in eenzelfde schooljaar worden beide meegeteld. De telling is per schooljaar gebeurd, en niet langer per referentieperiode. De cijfers voor het schooljaar 2020-2021 zijn nog niet geverifieerd en worden nog niet vrijgegeven.

Het aantal cursisten in een ICT-opleiding van de basiseducatie bedroeg in de schooljaren 2016-2017 en 2017-2018 meer dan 10.000 en bleef over de 2 schooljaren quasi constant. In het schooljaar 2018-2019 stellen we een lichte daling vast. Deze daling zet zich verder in het schooljaar 2019-2020 tot 8019 cursisten. De daling van het aantal cursisten in 2019-2020 moet in het licht van de coronacrisis gezien worden. De verhouding tussen het aantal mannen en vrouwen blijft gedurende de 4 gerapporteerde schooljaren constant: ongeveer $\frac{1}{3}$ van de cursisten in een ICT-opleiding van de basiseducatie is een man, $\frac{2}{3}$ van de cursisten is een vrouw.

Dezelfde tabel bevat ook een overzicht van de evaluatiebeslissingen. In het schooljaar 2016-2017 was bijna 70% van de ingeschreven cursisten geslaagd. Ongeveer 5% heeft niet deelgenomen aan de examens en ca 12% was niet geslaagd. In de referentieperiode 2017-2018 bleven het aandeel niet deelnemers en het aandeel niet geslaagden quasi constant. Het aandeel geslaagden daalde naar 64,86%, omdat voor meer cursisten (19,29%) het evaluatieresultaat niet van toepassing was. In het schooljaar nadien, 2018-2019, waren de evaluatiebeslissingen ongeveer vergelijkbaar met het schooljaar 2016-2017: ca. 70% was geslaagd, een ruime 13% slaagde niet. De slaagcijfers van het schooljaar 2019-2020 zijn totaal niet vergelijkbaar met de voorgaande schooljaren en moeten opnieuw in het licht van de coronacrisis gezien worden: slechts 45% van de cursisten was geslaagd, 13,34% heeft niet deelgenomen of niet kunnen deelnemen, voor meer dan 5% van de cursisten is er geen evaluatie kunnen georganiseerd worden, slechts 8% van de cursisten was niet geslaagd.

Actie 7: Voor mensen met digitale geletterdheidsnoden kansen creëren door het aanbod rond e-inclusie en webtoegankelijkheid op elkaar af te stemmen en meer efficiënt in te zetten

VVSG, Kenniscentrum Mediawijs, departement Onderwijs en Vorming en Vocvo:

7.1. Organiseren en ondersteunen de werkgroep e-inclusie

- a. *Brengen de verschillende actoren die werken aan en activiteiten rond e-inclusie en webtoegankelijkheid in kaart en communiceren hierover naar partners die werken rond digitale geletterdheid.*
- b. *Ondersteunen het overleg tussen de partners die werken rond digitale geletterdheid om:*
 - i. *hun aanbod op elkaar af te stemmen en het meer efficiënt in te zetten.*
 - ii. *gemeenschappelijke visie en strategie te ontwikkelen en uit te breiden.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel SD4 - actie 7 - p.88](#)):

VVSG, Mediawijs, departement Onderwijs en Vorming en Vocvo slaan voor bovenstaande acties de handen stevig in elkaar. Alle acties m.b.t. digitale geletterdheid namen de **vlucht vooruit**. Dit is zonder twijfel het grote positieve gevolg van de **coronacrisis**.

Mediawijs trekt de taskforce e-inclusie. De Taskforce e-inclusie verzamelt mensen en organisaties die de digitaal kwetsbaren in onze samenleving willen ondersteunen. De Taskforce e-inclusie is een samenwerkingsverband van lokale besturen, publieke instellingen en middenveldorganisaties, die werken aan kwetsbare groepen digitaal insluiten. De Taskforce is doorheen de tijd geëvolueerd naar een bredere samenwerking. Het doel is informatieverbreiding, overleg en signalisatie van noden tussen verschillende bevoegdheden en niveaus. Enkel op die manier kunnen acties elkaar versterken en complementair werken. Zo moeten ook beleidsmakers op de hoogte zijn van de noden op het terrein en ook omgekeerd: de terrein-actoren moeten op de hoogte zijn van de genomen beleidsbeslissingen.

Vocvo en Mediawijs slaan de handen in elkaar voor het **ambtelijk overleg e-inclusie**. Door de coronapandemie werden en worden er zeer veel beleidslijnen uitgezet met betrekking tot digitalisering. Heel wat beleidsdomeinen ondernemen acties rond toegang tot toestellen, willen werken aan de digitale vaardigheden van burgers of willen stappen zetten in het verlenen van internettoegang. **Al deze plannen ontstaan vaak naast elkaar**. De planleider en Mediawijs werden vanuit verschillende hoeken gevraagd om een rol op te nemen in de **afstemming tussen al deze plannen**. Daarnaast kwam er een grote vraag van beleidsmedewerkers naar **expertise en expertise-uitwisseling**. Om op deze nood in te spelen, werd dit ambtenarenoverleg in het leven geroepen.

VVSG, Vocvo en Mediawijs organiseren samen ook het lerend netwerk e-inclusie voor lokale besturen. De focus van dit lerend netwerk ligt op informeren, inspireren, kennis en ervaringen delen. Het is een plaats waar de leden terecht kunnen met hun vragen, goede praktijken kunnen delen, twijfels kunnen uiten, noden van op het terrein kunnen signaleren, enz. Naast lokale besturen nemen ook andere bestuursniveaus (Vlaams, provinciaal, federaal), middenveldorganisaties, burgerinitiatieven of verenigingen en onderzoekers deel.

Kenniscentrum Mediawijs, Cultuurconnect, Linc vzw:

7.2. Bieden inspiratie over e-inclusie en digitale basisvaardigheden aan, o.a. naar lokale besturen.

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel SD4 - actie 7 - p.88](#)):

Cultuurconnect biedt laagdrempelig digitale collecties aan met lokale ondersteuning van de bib. Het aantal abonnementen bleef van 2018 tot nu stabiel. Het aantal scholen met een intra muros toegang tot het Archief via de bib steeg met 4%, (van 473 in 2017 naar 541 in 2019. In 2020 werd dit niet geregistreerd.)

Corona dwong Cultuurconnect om extra inspanningen te leveren. Het viel op dat, tijdens de coronacrisis, het gebruik sterk afnam bij kinderen en jongeren en ook bij de scholen. Tijdens de coronacrisis lag de focus in onderwijs op de meest essentiële zaken. Databanken, bv. Gopress, werden minder opgenomen in de lessen.

Cultuurconnect zet ook in op Fundels. Fundels is een digitale en interactieve omgeving voor jonge kinderen, gebaseerd op bestaande prentenboeken. De download van Fundels prentenboeken (76.486) en Fundels AVI (13.095) verviervoudigde in 2020 t.o.v. 2019. Het aantal unieke gebruikers werd meer dan verdubbeld (10.851 voor beide diensten samen).

Ook Bibster is een product van Cultuurconnect. Het is een op maat gemaakt platform waarmee bibliotheken een introductiespel opzetten voor een (klas)groep of een individu, aangepast aan hun collectie en gebouw. Het aantal afnemers van Bibster is gestabiliseerd. De impact van corona op Bibster was groot. Toen corona losbrak, werden de bibliotheken immers gesloten. Cultuurconnect ontwikkelde samen met Iedereen Leest op korte termijn een alternatief Jeugdboekenmaandspel, dat kinderen ook van thuis uit konden spelen. Dit gaf een heel nieuw gebruik van Bibster en bracht onverhoopt succes.

Bieblo is een digitale tool die leesinspiratie biedt aan kinderen (sinds oktober 2019). In 2020 hielp Bieblo in 130 bibliotheken jonge leners. Samen kregen ze 159.738 leestips.

Door de sluiten van de bibliotheken (door corona) werd het gebruik van Bieblo afgeremd. Er ontstond wel een nieuw gebruik: creatieve scholen stelden via Bieblo boekenpakketten samen, die klaargemaakt werden door de bibliotheken.

Mediawijs organiseerde, i.s.m. Cultuurconnect, Mediaraven en Linc vzw de opleiding Mediacoach. Deze opleiding bereikte zowel in 2018 als in 2019 bijna 90 deelnemers. Meer info over andere relevante opleidingsinitiatieven van Cultuurconnect vind je terug in tabel SD5- actie 7.

Ook **Mediawijs** zette sterk in op inspireren en de ontwikkeling van digitale tools. Zo ontwikkelde men onder andere, i.s.m. het Plan Geletterdheid en VVSG, een beleidstool e-inclusie. Deze werd gepubliceerd in najaar 2021. Ze is bedoeld om lokale besturen te inspireren en te versterken op vlak van e-inclusie.

Ook de toolbox Digitaal Inclusieve Wijk, ontwikkeld door de steden Antwerpen, Gent en Kortrijk, wordt door Mediawijs aangeboden in hun webshop. Mediawijs heeft als kernopdracht het inspireren en ondersteunen van organisaties i.k.v. digitale geletterdheid en mediawijsheid. Al hun acties vind je terug op hun [website](#).

Socius:

- 7.3. *Ondersteunt, op hun vraag, organisaties die aandacht willen besteden aan digitale geletterdheid.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel SD4 - actie 7 - p.88](#)):

Socius zette in de voorbije periode in op vier sessies waarin gewerkt werd rond leren in digitale omgevingen. En richtte zich met dit aanbod op doelgroepen waarvoor dat niet vanzelfsprekend is: 1) mensen met een verstandelijke beperking, 2) mensen met een andere taal/culturele achtergrond, 3) ouderen en 4) mensen die leven in armoede. Aanvullend op de laatste 2 sessies zijn er blogs over het onderwerp gepubliceerd.

Corona heeft het inzetten op deze sessies mogelijk gemaakt, zelfs een boost gegeven, omdat heel wat organisaties met de uitdaging van dit thema plots (extra) geconfronteerd werden. Daar was de ondersteuning van het steunpunt welkom.

Kenniscentrum Mediawijs, Vocvo en de Federatie Centra voor Basiseducatie:

- 7.4. *Ontwikkelen en organiseren een opleiding Mediacoach op maat van de Centra voor Basiseducatie*
- 7.5. *Passen de mediaprofieltest aan naar opleidingen, organisaties,... om de digitale vaardigheden te bepalen en hoe je er organisatiebreed mee aan de slag kan.*

Samenvatting:

Deze actie werd bij de nulmeting reeds volledig uitgevoerd.

Vocvo en de Federatie Centra voor Basiseducatie:

- 7.6. *Integreren elementen uit de opleiding Mediacoach op maat van Centra voor Basiseducatie in het professionaliseringsaanbod voor de Basiseducatie.*

Samenvatting:

Deze actie werd bij de nulmeting reeds volledig uitgevoerd.

Kenniscentrum Mediawijs, departement Onderwijs en Vorming, departement Cultuur, Jeugd en Media en Vocvo:

7.7. Onderzoeken of het kenniscentrum Mediawijs de opdracht van Mediaccoach kan verruimen naar de cultuursector.

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel SD4 - actie 7 - p.88](#)):

Er werden geen data aangeleverd door de partner m.b.t. deze indicatoren.

Vlaamse Ouderenraad:

7.8. Informeert en ondersteunt de lokale ouderenraden en ouderenverenigingen/seniorenraden over de (multi)problematiek, de oorzaken en gevolgen van digitale laaggeletterdheid en mogelijke strategieën om te werken aan geletterdheidscompetenties.

- a. Informeert en ondersteunt lokale ouderenraden en ouderenverenigingen/seniorenraden over het opleidingsaanbod ter ondersteuning van vrijwilligers en lesgevers (o.a. aanbod Mediaccoach).*
- b. Informeert medewerkers van ouderenverenigingen over de mogelijkheden om ouderen door te verwijzen naar het geletterdheidsaanbod binnen de volwasseneneducatie.*
- c. Stimuleert de uitwisseling van signalen en goede praktijken rond digitale geletterdheid van ouderen binnen zijn werking.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel SD4 - actie 7 - p.88](#)):

De **Vlaamse Ouderenraad** richtte in **2019 intern een werkgroep digitale geletterdheid** op, gericht op het capteren van de noden en ervaringen van ouderenverenigingen in het werken rond digitale inclusie. In december 2019 kwam daarop de Nederlandse organisatie SeniorWeb haar project toelichten, ook de plannen om naar Vlaanderen uit te breiden. Aanknopingspunten met het werk van ouderenorganisaties werden doorgesproken.

In het kader van het Strategisch Plan Geletterdheid participeert de Vlaamse Ouderenraad in de stuurgroep ICT, die later is opgegaan in het **lerend netwerk E-inclusie**. In juni 2020 werd de Vlaamse Ouderenraad ook lid van de **taskforce E-inclusie** die tweewekelijks samenkomt. Via deze contacten slaat men een brug tussen het beleid en de bredere initiatieven rond digitale geletterdheid enerzijds en de initiatieven die ouderenverenigingen en lokale ouderenraden hierrond opzetten en de noden die ze rond digitale geletterdheid signaleren anderzijds.

In 2020 werkte de Vlaamse Ouderenraad een **beleidsadvies uit rond de digitale inclusie van ouderen**, dat overgemaakt werd aan de bevoegde ministers en relevante partners. In navolging van dat advies brengen ze ook concrete praktijkvoorbeelden in kaart waarmee lokale ouderenraden in de eigen gemeente aan de slag kunnen.

Via de wekelijkse nieuwsbrieven, het informatieblad Actueel, de eigen website en de website ouderenraden.be **communiceert de Vlaamse Ouderenraad regelmatig over cijfers, inzichten en**

initiatieven met betrekking tot digitale geletterdheid, digitale drempels en oproepen voor onderzoek naar digitale inclusie.

Informatie Vlaanderen:

- 7.9. Maakt de websites van de Vlaamse Overheid toegankelijk conform de 'Europese richtlijn inzake toegankelijkheid van overheidswebsites'.

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel SD4 - actie 7 - p.88](#)):

Digitaal Vlaanderen werkt samen met een webtoegankelijkheidsexpert. Deze expert voert op regelmatige basis testen uit op haar websites en -toepassingen. De expert wordt ook nauw betrokken bij het ontwikkelen van nieuwe functionaliteiten. Er wordt gewerkt aan 2 toepassingen naar het brede publiek: Vlaanderen.be (via product Webplatform) en Mijn Burgerprofiel. Telkens met veel oog voor de **toegankelijkheid** van de toepassingen.

Departement Onderwijs en Vorming en Vocvo:

- 7.10. *Informeren en sensibiliseren de partners van deze actie over de (multi)problematiek, de oorzaken en gevolgen van digitale laaggeletterdheid en mogelijke strategieën om te werken aan geletterdheidscompetenties via trefdagen en andere ondersteuningsactiviteiten (o.a. de Week van de Geletterdheid i.s.m. Netwerk Basededucatie en Linc vzw).*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel SD4 - actie 7 - p.88](#)):

Een uitgebreide rapportage over de acties van de planleider, i.s.m. het departement Onderwijs en Vorming, vind je terug in de halfjaarlijkse rapportages op onze [website](#). Hieronder wordt beschreven welke inspanningen de **pedagogische ondersteuningsdienst van Vocvo** heeft geleverd i.k.v. uitvoering van het Strategisch Plan Geletterdheid vanaf de nulmeting tot augustus 2021 (opvraging data tussentijdse evaluatie). Belangrijk op te merken is dat vanaf september 2020 de pedagogische ondersteuningsdienst van Vocvo geen taken meer heeft opgenomen ter ondersteuning van de uitvoering van het Strategisch Plan Geletterdheid. Zij ondergingen immers een besparingsoperatie waardoor hun mankracht gedecimeerd werd. In januari 2022 werd uiteindelijk deze decretale opdracht overgeheveld naar Ligo, Centra voor Basededucatie.

Vanuit het Plan wordt uiteraard elke dag opnieuw ingezet op sensibilisering. Hierover kan je lezen in de halfjaarlijkse rapportages. De belangrijkste actie, waar ook de pedagogische ondersteuning nog aan heeft mee kunnen werken, betreft de campagnes van de Week van de Geletterdheid in 2020 en 2021. Deze stonden in het teken van e-inclusie. Onder het motto '**Spring je mee op de digitale trein? Wij helpen je graag!**' richtten we ons naar lokale besturen en ondersteunden we hen in het ontwikkelen van een e-inclusiebeleid. Hiervoor werkten de kernpartners (Departement Onderwijs en Vorming, Vocvo, het Netwerk Ligo en Mediawijs) nauw samen met VVSG, VDAB en de Koning Boudewijnstichting. De campagne bestond uit een aantal acties in de week van 8 september 2021. We verwijzen hiervoor graag naar onze website [ikbenmee.be](#) voor alle info en materiaal

Overkoepelende acties

Actie 8: Voor cursisten (met focus op jongeren, ouders, werkenden, werkzoekenden en mensen in armoede) in het (secundair) volwassenenonderwijs kansen creëren om hun geletterdheid te verhogen

Overzicht cijfers bij actie 8

Tabel OA - Actie 8 - 1: Baseducatie: aantal unieke cursisten in een opleiding naar leergebied, opleiding en geslacht, voor de referteperiodes 2016-2017 en 2018-2019¹⁷

Aantal cursisten		2017-2018				2018-2019				2019-2020			
Leergebied	Opleiding	?	M	V	Totaal	?	M	V	Totaal	?	M	V	Totaal
Alfabetisering Nederlands tweede taal	Latijns schrift baseducatie		734	738	1.472		636	802	1.438		477	569	1.046
	Maatwerk: Alfabetisering Nederlands Tweede Taal		10	12	22		15	13	28				
	Nederlands tweede taal alfabetisering richtgraad 1												
	NT2 Alfa - Mondeling Richtgraad 1	1	405	588	994		571	852	1.423		687	1.059	1.746
	NT2 Alfa - Mondeling Richtgraad 1 en Schriftelijk richtgraad 1.1	1	3.412	4.612	8.025	1	3.051	4.481	7.533		2.574	4.063	6.637
	Open alfa NT2	1	2.234	2.781	5.016	2	2.372	2.978	5.352		2.423	3.192	5.615
	Totaal	3	6.795	8.731	15.529	3	6.645	9.126	15.774		6.161	8.883	15.044
Gemengde Maatwerken	Maatwerk gemengd		459	579	1.038		506	617	1.123		309	298	607
	Totaal		459	579	1.038		506	617	1.123		309	298	607
Informatie- en communicatietechnologie	Informatie- en communicatietechnologie		3.438	6.950	10.388		3.222	6.567	9.789		2.748	5.265	8.013
	Maatwerk: Informatie- en communicatietechnologie						1	6	7		3	3	6
	Open ICT												
	Totaal		3.438	6.950	10.388		3.223	6.573	9.796		2.751	5.268	8.019
Maatschappijoriëntatie	Maatschappijoriëntatie: Actualiteit en geschiedenis		376	631	1.007		203	499	702		99	384	483
	Maatschappijoriëntatie: Communicatie		545	769	1.314		513	879	1.392		352	499	851
	Maatschappijoriëntatie: Cultuur		113	403	516		86	382	468		61	201	262
	Maatschappijoriëntatie: Doorstroom		99	130	229		79	89	168		78	93	171
	Maatschappijoriëntatie: Gezondheid		285	886	1.171		288	862	1.150	1	199	717	917
	Maatschappijoriëntatie: Huishouding		167	224	391		136	251	387		106	215	321

¹⁷ De tabel bevat te veel informatie om deze overzichtelijk in dit document weer te geven. Klik op de hyperlink om de tabel te raadplegen.

	Maatschappijoriëntatie: Levenslang en levensbreed leren		1.130	1.278	2.408		1.215	1.331	2.546	1	1.035	1.197	2.233
	Maatschappijoriëntatie: Mobiliteit		1.725	1.968	3.693		1.959	2.269	4.228		1.578	1.959	3.537
	Maatschappijoriëntatie: Omgaan met veranderingen		124	211	335		93	175	268		114	200	314
	Maatschappijoriëntatie: Rechten en plichten		170	177	347		131	102	233		127	132	259
	Maatschappijoriëntatie: Samenleven		338	1.075	1.413		287	945	1.232		170	838	1.008
	Maatschappijoriëntatie: Techniek		270	692	962		302	764	1.066		239	658	897
	Maatschappijoriëntatie: Werk		844	464	1.308	1	712	511	1.224		636	495	1.131
	Maatwerk: Maatschappijoriëntatie		40	50	90		87	129	216		43	38	81
	Totaal		6.226	8.958	15.184	1	6.091	9.188	15.280	2	4.837	7.626	12.465
Nederlands	Nederlands - Doorstroom		3	7	10		7	21	28				
	Nederlands - Maatschappelijk functioneren		556	650	1.206		466	529	995		310	347	657
	Nederlands - Maatschappelijk participeren		521	1.135	1.656		394	785	1.179		254	531	785
	Open Nederlands		481	839	1.320		737	1.401	2.138		786	1.399	2.185
	Totaal		1.561	2.631	4.192		1.604	2.736	4.340		1.350	2.277	3.627
Nederlands tweede taal	Maatwerk: Nederlands Tweede Taal		55	18	73		22	6	28		14	10	24
	Nederlands tweede taal richtgraad 1	1	6.778	6.730	13.509	2	6.384	6.929	13.315	1	5.304	5.893	11.198
	Totaal	1	6.833	6.748	13.582	2	6.406	6.935	13.343	1	5.318	5.903	11.222
Talen	Engels - Opstap talen		122	317	439		82	208	290		82	212	294
	Engels - Opstap TKO		64	150	214		120	265	385		73	189	262
	Frans - Opstap talen		74	198	272		27	92	119		30	60	90
	Frans - Opstap TKO		37	89	126		49	98	147		26	57	83
	Totaal		297	754	1.051		278	663	941		211	518	729
Wiskunde	Maatwerk: Wiskunde						54		54		10		10
	Open Wiskunde		1.712	1.218	2.930		1.802	1.314	3.116		1.537	1.403	2.940
	Wiskunde - doorstroom		8	16	24		20	26	46		15	22	37
	Wiskunde - maatschappelijk functioneren		227	276	503		198	286	484		116	163	279
	Wiskunde - maatschappelijk participeren		28	49	77		41	47	88		42	67	109
	Totaal		1.975	1.559	3.534		2.115	1.673	3.788		1.720	1.655	3.375
Totaal		4	27.584	36.910	64.498	6	26.868	37.511	64.385	3	22.657	32.428	55.088

Toelichting bij Tabel OA - Actie 8 - 1:

Tabel OA - Actie 8 - 1 geeft een overzicht van het aantal unieke cursisten in een opleiding van de basiseducatie naar leergebied, opleiding en geslacht, voor de schooljaren 2016-2017 tot en met 2019-2020. We tellen het aantal unieke cursisten per opleiding. Een cursist die in twee opleidingen is ingeschreven, wordt dus voor elke opleiding meegeteld. De telling gebeurt naar schooljaar, en niet langer naar referentieperiode. De cijfers voor het schooljaar 2020-2021 zijn nog niet geverifieerd en worden nog niet vrijgegeven.

Het aantal unieke cursisten in een opleiding van de basiseducatie zat in een stijgende lijn tijdens de schooljaren 2016-2017 en 2017-2018. In het schooljaar 2018-2019 is het aantal quasi constant gebleven, maar in het corona-schooljaar 2019-2020 is het sterk gezakt tot 55.088 cursisten. Deze enorme daling tijdens het schooljaar 2019-2020 is bijna niet voelbaar in de leergebieden 'Alfabetisering Nederlands Tweede Taal' en 'Wiskunde' waarvoor het aantal unieke cursisten vrijwel constant gebleven is. Het aantal cursisten in de leergebieden 'Gemengde Maatwerken', 'Maatschappijoriëntatie' en 'Nederlands' is blijven stijgen tot het schooljaar 2018-2019, maar heeft de impact van de coronacrisis wel gevoeld in het schooljaar 2019-2020. Het aantal cursisten in de leergebieden 'Nederlands Tweede Taal' en 'Talen' zaten voor het toeslaan van de coronacrisis al in een dalende trend.

Tabel OA - Actie 8 - 2: Aantal ingeschreven cursisten uniek per opleiding in de basiseducatie volgens evaluatieresultaat

Aantal cursisten	2016-2017	%	2017-2018	%	2018-2019	%	2019-2020	%
Geslaagd	41,468	52.81	42,265	51.94	44,872	57.57	29,568	41.23
Niet deelgenomen	6,224	7.93	5,496	6.75	4,960	6.36	7,177	10.01
Niet georganiseerd		0.00		0.00		0.00	6,002	8.37
Niet geslaagd	15,896	20.24	15,165	18.64	14,979	19.22	9,956	13.88
Niet van toepassing	14,938	19.02	18,446	22.67	13,136	16.85	19,013	26.51
Totaal	78,526	100	81,372	100	77,947	100	71,716	100

Toelichting bij Tabel OA - Actie 8 - 2:

Uit **tabel OA - Actie 8 - 2** blijkt dat tijdens de schooljaar 2016-2017 en 2017-2018 bijna 50% van de ingeschreven cursisten in de basiseducatie slagen voor de opleiding waarvoor ze zich hebben ingeschreven. In het schooljaar 2018-2019 steeg het slaagpercentage tot meer dan 57%. Ongeveer één op vijf slaagt niet in de vermelde 3 schooljaren. De resultaten van het schooljaar 2019-2020 zijn opnieuw atypisch en moeten in het licht van de Coronacrisis gezien worden: slechts 41,23% van de cursisten slaagt, 10,01% van de cursisten hebben niet deelgenomen of waren niet in de mogelijkheid

om deel te nemen, voor 8,37% van de ingeschrevenen werd geen evaluatie georganiseerd en 13,88% van de cursisten was niet geslaagd.

Deze tabel telt het aantal unieke combinaties van cursisten en evaluatieresultaten, per opleiding. Een cursist die in twee opleidingen is ingeschreven, wordt dus voor elke opleiding meegeteld. Ook twee inschrijvingen met een verschillend evaluatieresultaat in eenzelfde schooljaar worden beide meegeteld.

Tabel OA - Actie 8 - 3: Aantal ingeschreven cursisten uniek per opleiding in de opleiding 'Geletterdheidsmodules Nederlands en Leren Leren' (CVO)

Aantal cursisten		2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020
Geletterdheidsmodules	Geletterdheidsmodules Nederlands en Leren Leren	1.324	1.755	1.906	2.804
	Totaal	1.324	1.755	1.906	2.804
Totaal		1.324	1.755	1.906	2.804

Toelichting bij Tabel OA - Actie 8 - 3:

Tabel OA - Actie 8 - 3 geeft de evolutie weer van het aantal cursisten in de geletterdheidsmodules. We tellen het aantal inschrijvingen per opleiding. Een cursist schrijft gewoonlijk in voor meerdere modules per opleiding. Hier tellen we elke inschrijving op moduleniveau. De telling is per schooljaar. De cijfers voor het schooljaar 2020-2021 zijn nog niet geverifieerd en worden nog niet vrijgegeven. We kunnen vaststellen dat er bijna een **verdriedubbeling** is van het aantal geletterdheidsmodules dat gevolgd werd tussen schooljaren 2016-2017 en 2019-2020.

Tabel OA - Actie 8 - 4: Aantal ingeschreven cursisten uniek per opleiding in de opleiding 'Geletterdheidsmodules Nederlands en Leren Leren', volgens het evaluatieresultaat

Aantal cursisten	2016-2017	%	2017-2018	%	2018-2019	%	2019-2020	%
Geslaagd	731	51.52	1,095	58.09	1,254	59.18	1,741	55.36
Niet deelgenomen	298	21.00	250	13.26	272	12.84	699	22.23
Niet georganiseerd		0.00		0.00		0.00	9	0.29
Niet geslaagd	204	14.38	228	12.10	280	13.21	441	14.02
Niet van toepassing	186	13.11	312	16.55	313	14.77	255	8.11
Totaal	1,419	100	1,885	100	2,119	100	3,145	100

Toelichting bij Tabel OA - Actie 8 - 4:

Tabel OA - Actie 8 - 4 geeft een overzicht van het **aantal cursisten in de geletterdheidsmodules, naar evaluatieresultaat van de inschrijving**. We tellen het aantal unieke combinaties van cursisten en evaluatieresultaten, per opleiding. Een cursist die in twee opleidingen is ingeschreven, wordt dus voor elke opleiding meegeteld. Ook twee inschrijvingen met een verschillend evaluatieresultaat in eenzelfde schooljaar worden beide meegeteld. De telling is opnieuw gebeurd per schooljaar. De cijfers voor het schooljaar 2020-2021 zijn nog niet geverifieerd en worden nog niet vrijgegeven.

Tijdens de schooljaren 2016-2017, 2017-2018 en 2018-2019 is het **aantal geslaagden steeds gestegen tot bijna 60%**. In het schooljaar 2019-2020 is het aantal geslaagden licht gedaald tot 55%. Het aandeel niet-geslaagden schommelt steeds tussen den 12% en 14%. In het corona-schooljaar 2019-2020 heeft meer dan 22% niet deelgenomen aan de evaluatie.

Departement Onderwijs en Vorming:

- 8.1. *Neemt de leerloopbaanbegeleiding in Vlaanderen en Brussel, in navolging van het GOAL project¹⁸, als prioriteit op binnen de beleidsvoorbereiding (voorbereiding van het regeerakkoord 2019, eventueel beleidsnota, beleidsbrief,...).*
- 8.2. *Past de eindtermen AAV met focus op geletterdheid aan, conform aan de hervormde eindtermen Secundair onderwijs.*
- 8.3. *Onderzoekt de lacunes in het regelgevend kader om binnen het volwassenenonderwijs meer geïntegreerd te werken en past, op basis van de resultaten, het regelgevend kader aan.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel OA - Actie 8 - 5 - p.102](#)):

De **visienota Edusprong** stelt dat een **outreachinge aanpak** vereist zal zijn om alle beoogde doelgroepen te bereiken. Ook om hen te begeleiden bij hun leervraag zal een outreachinge aanpak nodig zijn. Daarom wordt een sterke **netoverstijgende regionale samenwerking** geactiveerd van de centra (CVO en Ligo) met lokale partners die deze functie reeds opnemen zoals VDAB, agentschap integratie en inburgering, OCMW, Huis van het Nederlands en de Leerwinkels.

Binnen het kader van de visienota Edusprong werd ook een actie opgenomen m.b.t. de **actualisering van de onderwijsdoelen voor het secundair volwassenenonderwijs**.

Om het **nieuwe financieringssysteem** te evalueren werd een monitor opgezet. Het eerste rapport van deze monitor, de nulmeting, is [hier](#) beschikbaar. Het bevat een overzicht van de meest relevante variabelen die de financiering bepalen. De meeste van deze variabelen zijn pas sinds januari 2019 in de databank DAVINCI voor het volwassenenonderwijs opgenomen. Tenzij anders vermeld hebben alle variabelen betrekking op het kalenderjaar 2019. In de volgende rapporten in deze reeks komen

¹⁸ Het Erasmus+ project GOAL 'Guidance and Orientation for Adult Learners' is een onderzoeksproject waarvoor in Vlaanderen en andere Europese partnerlanden, tussen oktober 2015 en april 2017, beleidsexperimenten liepen om laaggeschoolde volwassenen te begeleiden naar een geschikt opleidingsaanbod. In Vlaanderen werden de beleidsexperimenten uitgevoerd door de bestaande begeleidingsdiensten Leerwinkel West-Vlaanderen en het Word Wijs!-project van De Stap te Gent.

dan de evoluties van deze variabelen aan bod en de conclusies die daaruit volgen. Zo kan het financieringssysteem bijgestuurd worden tegen het schooljaar 2023-2024, met het oog op het behalen van de beleidsdoelstellingen (de kwalificatiegerichtheid verhogen, meer lagergeschoolden en werkzoekenden bereiken, schaalvergroting bereiken zonder het aanbod te centraliseren).

De pedagogische begeleidingsdiensten van het volwassenenonderwijs (de onderwijskoepels en het GO!) en Vocvo:

- 8.4. *Nemen geletterdheid op als één van de prioriteiten binnen de samenwerkingsovereenkomst volwassenenonderwijs.*
- 8.5. *Werken een actieplan uit binnen de projectgroep 'geletterdheid'.*
 - a. *Professionaliseren leraren om werken aan geletterdheid op de klasvloer, geïntegreerd vorm te geven en in te bedden in het geletterdheidsbeleid van de Centra voor Volwassenenonderwijs.*
 - b. *Sensibiliseren de Centra voor Volwassenenonderwijs om helder en toegankelijk te communiceren met cursisten.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel OA - Actie 8 - 5 - p.102](#)):

Geletterdheid is opgenomen als één van de prioriteiten van de samenwerkingsovereenkomst volwassenenonderwijs. Zowel in de schooljaren 18-19, 19-20 als 20-21 zette de stuurgroep volwassenenonderwijs in op de **projectgroep geletterdheid**. Vanuit elke begeleidingsdienst nam een begeleider deel aan deze projectgroep om netoverschrijdende initiatieven te organiseren. Voor meer info: zie bij 8.5. De projectgroep Geletterdheid slaat de brug met de projectgroep NT2 (NT2020). In de professionaliseringsinitiatieven NT2 komt werken aan geletterdheid geregeld aan bod.

Het **Provinciaal Onderwijs Vlaanderen** heeft in het eigen begeleidingsplan van de pedagogische ondersteuning in de derde strategische doelstelling Provinciaal Onderwijs Vlaanderen geletterdheidsondersteuning opgenomen via het coachen van leraren. De focus ligt hierbij op leraren NT2 en AAV.

In wat volgt worden de **actieplannen van de projectgroep geletterdheid** van schooljaar 2018-2019, 2019-2020 en 2020-2021 toegelicht. We stellen vast dat in vergelijking met de nulmeting de aandacht voor geletterdheidsversterking binnen de pedagogische begeleidingsdiensten van het volwassenenonderwijs enkel is toegenomen.

Ook hier moet worden meegegeven dat de besparingen op de ondersteuningsdienst van Vocvo een grote impact hebben gehad. Vocvo was, voor de besparingen, de trekker van deze projectgroep. Door de besparingsoperatie en later de overheveling van de decretale opdracht naar het Netwerk Ligo hebben de andere begeleidingsdiensten (POV en GO!) het trekkerschap overgenomen. Zij nemen deze taak stevig op, hoewel ook zij te maken kregen met besparingen.

Dit resulteert in een moeilijke situatie. De overheid besteedt meer dan ooit aandacht aan kwetsbare doelgroepen binnen het volwassenenonderwijs en dus ook aan de versterking van laaggeletterden (Ligo) en volwassenen met geletterdheidsnoden (CVO). **De pedagogische ondersteuningsdiensten hebben echter steeds minder mankracht om de centra hierbij te ondersteunen.**

Elk schooljaar wordt een actieplan uitgewerkt binnen de projectgroep 'geletterdheid', waaraan alle pedagogische begeleidingsdiensten van het volwassenenonderwijs deelnemen. De verslaggeving van de stuurgroep volwassenenonderwijs, de projectgroep geletterdheid en de projectgroep NT2 geven meer zicht op de concrete professionaliseringsinitiatieven.

In het kader van de monitoring van het Strategisch Plan Geletterdheid hebben de pedagogische begeleidingsdiensten de deelnemers van de verschillende ondersteuningsinitiatieven in kaart gebracht.

In het schooljaar **2018 - 2019** organiseerden Vocvo en de pedagogische begeleidingsdiensten een tweedaagse opleiding rond **G – krachtige didactiek voor lesgevers uit beroepsgerichte opleidingen** (12 deelnemers). Om de implementatie tot op de klasvloer verder te verzekeren, werd in december 2019 een terugkoommoment georganiseerd voor de deelnemers van deze opleiding. Deze vorming werd ontwikkeld in nauwe samenwerking met het CTO (Centrum voor taal en onderwijs). In hetzelfde schooljaar kwam de projectgroep 3 keer samen.

In het **schooljaar 2019-2020** organiseerde de projectgroep geletterdheid een **studiedag "Geletterd, geïntegreerd, dual? Klare taal!"**. Deze Inspiratiedag stond in het teken van ondersteuning van cursisten in het volwassenenonderwijs en stond gepland op 17 maart 2020, ten gevolge van de covid-epidemie werd dit initiatief verplaatst naar 21 oktober 2020. De projectgroep kwam in dit schooljaar 7 keer samen.

In het schooljaar **20-21** ging de **studiedag "Geletterd, geïntegreerd, dual? Klare taal! Inspiratiedag ondersteuning van cursisten in het volwassenenonderwijs"** online door. Van de belangrijke achtergrondinformatie rond geletterdheid, geïntegreerde trajecten en dual leren werden filmpjes opgenomen. Ook alle presentaties van die inspiratiedag werden ter beschikking gesteld op de website '[geletterdheid in een CVO](#)'. Deze studiedag bereikte 152 deelnemers. Ter voorbereiding van een nieuwe inspiratiedag op 15 december 2021 rond het thema 'versterken van de digitale geletterdheid van cursisten in het volwassenenonderwijs' werd een **bevraging gelanceerd om noden en praktijkvoorbeelden in kaart te brengen en de inspiratiedag zo praktijkgericht mogelijk te kunnen organiseren**. De enquête werd breed verspreid, met dank aan de trekkers van alle andere inter-netten projectgroepen. De bevraging m.b.t. digitale geletterdheid werd ingevuld door 370 medewerkers (leraren, coördinatoren, ...) van CVO. De projectgroep kwam in dit schooljaar 7 keer samen.

Binnen de **inter-netten lerende netwerken NT2** (meerbepaald netwerk trajectbegeleiding en verlengde trajecten NT2) kwamen thema's als begeleiding van traaglerenden, warme overdracht LIGO-CVO, werken aan digitale geletterdheid in de coronaperiode en de inzet van geletterdheidsmodules/ondersteunende modules geregeld aan bod. Het lerend netwerk verlengde trajecten bereikte 65 deelnemers. Het lerend netwerk trajectbegeleiding bereikte 80 deelnemers.

Binnen het **GO!** ging ook het **verandertraject inclusie in het volwassenenonderwijs** (met kernteams) door. Men bereikte gemiddeld 25 deelnemers uit 8 GO! CVO's en 1 DKO per bijeenkomst. Naar aanleiding van de noden rond **digitale geletterdheid** van leerkrachten en cursisten in de coronacrisis, werd door PBD GO! voor alle CVO een **professionele leergemeenschap e-leren** opgericht. Er was een vertegenwoordiging van alle CVO aanwezig.

Ook werd ingezet op een vorming '**talenbeleid binnen de meertalige realiteit in het volwassenenonderwijs**'. Deze vorming bereikte 16 deelnemers. Binnen het **GO!** kwam het stimuleren van geletterdheid nog aan bod in hun begeleiding rond 'inclusief volwassenenonderwijs':

Provinciaal Onderwijs Vlaanderen organiseerde in **2018-2019** een professionaliseringsactiviteit 'leren leren en zelfregulerend'. De leraren AAV van alle provinciale centra met een AAV aanbod doorlopen een leerpad (website cognitieve leerstrategieën) en gaan met elkaar hierover in uitwisseling. Intussen werd deze activiteit voorlopig on hold gezet omdat er een nieuw netoverschrijdend initiatief ontstond, nl. een netwerk AAV. In het schooljaar **2019-2020** organiseerde Vocvo - met ondersteuning van de pedagogische begeleidingsdienst POV - een begeleidingstraject voor CVO Vitant. Deze begeleiding had als doel praktijkleraren voeding te ondersteunen om een geletterde leeromgeving te ontwerpen en te implementeren met het oog op de uitrol van een centrumbreed geletterdebeleid. Leraren praktijk (horeca, bakkerij en slagerij) werden geobserveerd ivf digitale, rekenkundige en taalkundige geletterdheid. Deze begeleiding gebeurde in stappen: 1) observaties (november), 2) terugkoppeling (december), 3) sensibilisering (januari), 4) ondersteuning op de klasvloer (februari en maart). Ook in het schooljaar **2019-2020** beslisten alle provinciale centra volwassenenonderwijs om in functie van een aangepast beleid (laag)geletterdheid het profiel te analyseren van hun cursisten. Op een netwerk directies volwassenenonderwijs werden deze data over de centra heen vergeleken. Verschillen en gelijkenissen werden geanalyseerd. Door de **coronacrisis** werden verdere stappen voorlopig on hold gezet. De begeleidingsdienst heeft ondertussen ook stappen gezet in effectiviteitsmeting. We gebruiken hiervoor het model van Kirkpatrick.

Het **Katholiek onderwijs Vlaanderen** zette in op kennisdeling m.b.t. geïntegreerde trajecten NT2 op het lerend netwerk Nijverheidstechnische opleidingen. KOV ontwikkelde ook leerpaden/materialen voor afstandsonderwijs binnen een professionele leergemeenschap. Daarnaast werd ingezet op kennisdeling online evalueren en groeigerichte feedback geven. Verder organiseren de CVO een begeleidingsaanbod wat betreft ondersteuning geletterdheid (in de vorm van geletterdheidsmodules en open modules).

Vocvo en de Federatie Centra voor Basiseducatie

- 8.6. *Ontwikkelen de basisopleiding Functioneel en geïntegreerd werken voor de leraar Basiseducatie.*
- 8.7. *Onderzoeken de mogelijkheid om deze basisopleiding formeel te verankeren in het onderwijsaanbod (gekoppeld aan een pedagogisch bekwaamheidsbewijs).*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel OA - Actie 8 - 5 - p.102](#)):

Vocvo werkte de opleiding 'Functioneel en geïntegreerd werken' voor de leraar basiseducatie uit. De roep, door zowel Netwerk Basiseducatie als Vlaamse overheid, om een opleiding klonk luid. Er ontbreekt immers een structureel opleidingsaanbod voor leraren basiseducatie. Er bestaat geen lerarenopleiding voor volwassenenonderwijs en daarbovenop is er ook geen structureel professionaliseringsaanbod gericht op het lesgeven aan laaggeletterden. Er is wel een ad hoc professionaliseringsaanbod dat zeer waardevol is, maar dit is onvoldoende. Leraren basiseducatie werken met een zeer bijzondere, kwetsbare doelgroep met een vaak zeer complexe beginsituatie. Een duurzaam en structureel professionaliseringsaanbod is daarom geen overbodige luxe.

Vocvo startte officieel met de ontwikkeling van de opleiding in het najaar van 2015. Onder impuls van het Strategisch Plan Geletterdheid werd de keuze van het Netwerk Ligo voor deze opleiding duidelijk geëxpliciteerd. In september 2020 startte Vocvo de opleiding Functioneel en geïntegreerd werken voor de eerste maal. Dertig leraren basiseducatie startten de opleiding en doorliepen met succes het traject. Door de **besparingen op Vocvo** werd de eerste lichting onmiddellijk ook de laatste. De evaluatie door de deelnemende leraren en centra voor basiseducatie was nochtans zeer positief.

Vocvo en het Netwerk Ligo gingen het gesprek aan met de Karel de Grote Hogeschool om te kijken of een **inbedding van de opleiding 'Functioneel en Geïntegreerd werken'** mogelijk zou zijn. Voorlopig bereikten we hierin geen concrete resultaten. Ondertussen zijn er gesprekken met Maurice de Greef (leerstoelhouder van de UNESCO Leerstoel Volwasseneneducatie aan de Vrije Universiteit Brussel) om te exploreren of de opleiding 'Functioneel en Geïntegreerd werken' aangeboden zou kunnen worden vanuit een samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland.

Verstrekking van lerarenopleidingen:

- 8.8. *Informer en sensibiliseren leraren in opleiding over de (multi)problematiek, de oorzaken en gevolgen van laaggeletterdheid en mogelijke strategieën om te werken aan geletterdheidscompetenties van cursisten. (Zie ook 1.2)*
- 8.9. *Bieden strategieën aan om cursisten te versterken in hun geletterdheid. (Zie ook 1.3)*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel OA - Actie 8 - 5 - p.102](#)):

VLHORA en VLIR bereiden, i.s.m. de planleider van het Strategisch Plan Geletterdheid, een **studiedag i.k.v. geletterdheid** voor die zal plaatsvinden in het voorjaar 2022. Door de coronacrisis heeft dit professionaliseringsinitiatief reeds heel wat vertraging opgelopen.

KlasCement:

- 8.10. *Deelt leermiddelen ter versterking van cursisten met geletterdheidsnoden.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel OA - Actie 8 - 5 - p.102](#)):

Er werden in de voorbije jaren **nieuwe leermiddelen ter beschikking gesteld op Klascement met betrekking tot geletterdheid**. In 2019 werden 501 leermiddelen toegevoegd, in 2020 waren dat er 768 en in 2021 werden 416 items toegevoegd. De nieuwe leermiddelen hebben minstens één van de volgende trefwoorden: geletterdheid - laaggeletterdheid - basisgeletterdheid - beeldgeletterdheid - alfabetisering - alfabetiseren - basiseducatie - CBE - alfa NT2 - digitale geletterdheid - geletterdheidsrisico - onderwijs over geletterdheid - mediawijsheid - digitale kloof - digitale competentie - informatiegeletterdheid - gecijferdheid - zelfredzaamheid - e-inclusie. Cijfers over het gebruik per jaar kunnen niet geproduceerd worden, door de sterke groei in het gebruik van KlasCement.

EPALE:

- 8.11. *Stelt leermiddelen, modellen en methodieken ter versterking van cursisten met geletterheidsnoden ter beschikking en wisselt uit.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel OA - Actie 8 - 5 - p.102](#)):

EPALE koos in de voorbije jaren regelmatig voor (digitale) geletterdheid als focus. Zo verscheen er o.a. [een artikel](#) van de planleider in het EPALE-zine in mei 2021. Er was ook de actie 'Kom op verhaal', die verhalen en interviews verzamelde in de hele sector volwasseneneducatie (en vooral over hoe men afrekenet met Covid19). In kader van de coronacrisis werd ook een EPALE-zine uitgebracht over 'Covid19-crisis: kansen om te leren'.

EPALE heeft ook sterk ingezet op de samenwerking met de EPALE-ambassadeurs. Deze ambassadeurs promoten het platform en leveren/signaleren inhoudelijke bijdragen uit hun organisatie en achterban om inhoudelijk te versterken en te verdiepen.

EPALE onderhoudt goede contacten met o.m.: Departement Onderwijs en Vorming, Ahovoks, Epos, Volwassenenonderwijs, Go!, KathoVla, Klasbak, KlasCement, Klasse, Europahuis Ryckvelde, Viska (Europees project ivm erkenning eerder verworven competenties), Vocvo, Wablieft, Federatie Baseducatie, Linc, Netwerk Baseducatie, etc. Ook alle andere partners van het Plan Geletterdheid behoren tot de doelgroep van EPALE en worden uitgenodigd om lid te worden van het platform en er actief gebruik van te maken. In de input-tabel vind je nog meer concrete initiatieven van EPALE terug.

EPALE België (cijfers voor Vlaanderen niet apart beschikbaar) publiceerde 98 nieuwsartikelen, 57 blog posts, 16 evenementen en 42 leermaterialen, (een totaal van 213 inhoudelijke bijdragen op het platform)¹⁹.

Socius:

- 8.12. *Biedt inspiratie en informatie aan medewerkers uit het sociaal-cultureel volwassenenwerk om laaggeletterdheid in de maatschappelijke contextanalyse van het beleidsplan 2021 – 2025 mee te nemen.*
- 8.13. *Informeert en sensibiliseert de medewerkers van de Vormingplus-centra (nu Avansa) over de (multi)problematiek, de oorzaken en gevolgen van laaggeletterdheid en mogelijke strategieën om te werken aan geletterdheidscompetenties van cursisten.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel OA - Actie 8 - 5 - p.102](#)):

In de nulmeting kunnen we lezen dat laaggeletterdheid nog geen plaats had gekregen in de brede contextanalyse van het beleidsplan van de Avansa's. We zien de voorbije jaren hierin een grote verschuiving. De 13 Avansa-centra namen samen met Socius een gemeenschappelijk deel in hun contextanalyse op waarin geletterdheid een plaats kreeg. Een aantal centra hebben daarnaast extra aandacht (in hun plannen) voor dit thema opgenomen. Naast de decretaal verplichte doelgroepen, zetten een aantal Avansa's ook prioritair in op kortgeschoolden. Dit doen ze bijvoorbeeld door hen een verlaagde deelnameprijs aan te bieden of door een samenwerking aan te gaan met toeleiders. Andere Avansa's (vb. Antwerpen) ontwikkelen een zeer gericht aanbod, vb. m.b.t. digitale

¹⁹ Gegevens voor kwartaal 3 ontbreken, dus het werkelijke aantal ligt hoger.

geletterdheid. Nog andere Avansa's (bv. Gent) nemen dit thema inclusief op. Zo ijveren zij mee om fysieke loketten voor cultuur te behouden of om die op te starten. Door corona zagen een aantal centra minder deelnemers uit deze kwetsbare doelgroep, gelet op het feit dat alle activiteiten enkel online konden doorgaan.

Een 20-tal medewerkers volgden ondertussen een sessie rond het thema laaggeletterdheid. Daarnaast worden medewerkers rond het thema versterkt door de samenwerkingen die ze aangaan in verschillende projecten. Tijdens de nulmeting was er geen focus op professionalisering van het personeel m.b.t. (laag)geletterdheid.

Socius, departement Onderwijs en Vorming, departement Cultuur, Federatie Centra voor Basiseducatie, Vormingplus en Vocvo:

- 8.14. *Sensibiliseren en motiveren medewerkers van de Vormingplus-centra en de Centra voor Basiseducatie tot het aangaan van samenwerkingen met het oog op wederzijdse doorstroom van cursisten en het opzetten van gezamenlijke praktijken.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel OA - Actie 8 - 5 - p.102](#)):

Er werden 6 samenwerkingen geteld door Socius. Samenwerkingen vinden vaak in multi-actoren-context plaats, maar soms ook bilateraal. Ze zijn vooral projectmatig, maar soms ook zeer langdurig. Bij de nulmeting werden 7 samenwerkingen gerapporteerd. Ligo geeft echter aan dat ze op dit moment geen registratiegegevens hebben over hun samenwerkingen met Avansa. We bekijken hoe we dit bij de eindevaluatie vollediger kunnen rapporteren.

In de tabel kan je voorbeelden van concrete, lokale partnerschappen tussen Ligo en Avansa terugvinden.

Departement Onderwijs en Vorming en Vocvo:

- 8.15. *Informeren en sensibiliseren de partners van deze actie over de (multi)problematiek, de oorzaken en gevolgen van laaggeletterdheid en mogelijke strategieën om te werken aan geletterdheidscompetenties bij cursisten in het volwassenenonderwijs via trefdagen en andere ondersteuningsactiviteiten (o.a. de Week van de Geletterdheid i.s.m. Netwerk Basiseducatie en Linc vzw).*
- 8.16. *Stellen tweemaal een Sensibiliseringsplan op.*
- 8.17. *Ondersteunen de partners van deze actie in het helder en toegankelijk maken van hun communicatie.*
- 8.18. *Zoeken naar mogelijke samenwerking met alle verstrekkers (VLHORA, VLIR, ...) van lerarenopleidingen om geletterdheidskansen te creëren voor cursisten in het volwassenenonderwijs.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel OA - Actie 8 - 5 - p.102](#)):

Een uitgebreide rapportage over de acties van de planleider, i.s.m. het departement Onderwijs en Vorming, vind je terug in de halfjaarlijkse rapportages op onze [website](#). Hieronder wordt beschreven welke inspanningen de **pedagogische ondersteuningsdienst van Vocvo** heeft geleverd i.k.v. uitvoering van het Strategisch Plan Geletterdheid vanaf de nulmeting tot augustus 2021 (opvraging data tussentijdse evaluatie). Belangrijk op te merken is dat vanaf september 2020 de pedagogische ondersteuningsdienst van Vocvo geen taken meer heeft opgenomen ter ondersteuning van de uitvoering van het Strategisch Plan Geletterdheid. Zij ondergingen immers een besparingsoperatie

waardoor hun mankracht gedecimeerd werd. In januari 2022 werd uiteindelijk de decretale opdracht, m.b.t. pedagogische ondersteuning, overgeheveld naar Ligo, Centra voor Basiseducatie.

In het schooljaar **2018 - 2019** organiseerde Vocvo samen met de pedagogische begeleidingsdiensten een tweedaagse opleiding rond **G – krachtige didactiek voor lesgevers uit beroepsgerichte opleidingen** (12 deelnemers). Om de implementatie tot op de klasvloer verder te verzekeren, werd in december 2019 een terugkommoment georganiseerd voor de deelnemers van deze opleiding.

In het **schooljaar 2019-2020** organiseerde de projectgroep geletterdheid, o.l.v. Vocvo, een **studiedag “Geletterd, geïntegreerd, dual? Klare taal!”**. Deze Inspiratiedag stond in het teken van ondersteuning van cursisten in het volwassenenonderwijs en stond gepland op 17 maart 2020, ten gevolge van de covid-epidemie werd dit initiatief verplaatst naar 21 oktober 2020.

In het schooljaar **2019-2020** organiseerden Vocvo - met ondersteuning van de pedagogische begeleidingsdienst POV - een begeleidingstraject voor CVO Vitant. Deze begeleiding had als doel praktijkleraren voeding te ondersteunen om een geletterdheidskrachtige leeromgeving te ontwerpen en te implementeren met het oog op de uitrol van een centrumbreed geletterdheidsbeleid. Leraren praktijk (horeca, bakkerij en slagerij) werden geobserveerd ifv digitale, rekenkundige en taalkundige geletterdheid. Deze begeleiding gebeurde in stappen: 1) observaties (november), 2) terugkoppeling (december), 3) sensibilisering (januari), 4) ondersteuning op de klasvloer (februari en maart).

Het sensibiliseringsplan werd in 2019 opgesteld door de planleider. De ondersteuningsdienst stond klaar voor begeleiding bij het uitvoeren van de sensibiliseringsacties van de partners van het Plan Geletterdheid. Dit engagement kan nu niet meer worden nagekomen (besparingsoperatie pedagogische begeleidingsdienst).

De planleider heeft de voorbije jaren ingezet op het uitbouwen van de contacten met VLIR, VLHORA en TKO. De pedagogische ondersteuningsdienst stond klaar om geletterdheidsondersteuning aan deze onderwijspartners aan te bieden. Dit engagement kan nu niet meer worden nagekomen (besparingsoperatie pedagogische begeleidingsdienst).

Actie 9: Voor eerste-generatie-migranten (met focus op ouders, werkenden, werkzoekenden, en mensen in armoede) kansen creëren om hun geletterdheid te verhogen

In de onderwijsdatabank voor het volwassenenonderwijs (Da Vinci) zijn niet langer cijfers opgenomen van ingeschrevenen in de basiseducatie of in een geletterdheidsmodule die aangeven inburgeraar te zijn op het ogenblik van de inschrijving. Als inburgeraar krijgt men vrijstelling van inschrijvingsgeld, maar deze vrijstelling is enkel van toepassing voor NT2 richtgraad 1 en 2 (secundair volwassenenonderwijs). In de basiseducatie of de geletterdheidsmodules heeft geen enkele cursist als inburgeraar een vrijstelling van inschrijvingsgeld en worden ze dan ook niet langer geregistreerd. We nemen dit daarom niet meer op in deze tussentijdse evaluatie.

De Agentschappen Integratie en Inburgering/ Huis van het Nederlands Brussel (AgII):

- 9.1. *Hebben binnen het inburgeringsprogramma aandacht voor brede geletterdheidsvaardigheden. Daarbij wordt er in de inburgeringstrajecten niet enkel aan taalverwerving, maar ook aan andere geletterdheids- en sleutelvaardigheden gewerkt.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners](#)):

De verschillende agentschappen hebben **overkoepelende en individuele acties ondernomen**.

Net zoals bij de nulmeting hebben ze **overkoepelend** ingezet op het geïntegreerd aanbieden van de lees-en schrijftest bij de intake NT2. Via het behoefteplan en NT2-overleg stemmen ze het aanbod Latijns schrift af op de noden bij de NT2-leerders. In alle talen MO is er, net zoals tijdens de nulmeting, aandacht voor geletterdheid in het Nederlands, standaard begrippen worden in het Nederlands gebruikt en toegelicht. Bij de pre-screening van de certificerende testen wordt er getoetst naar de digitale vaardigheden van de kandidaat. Bij negatief advies voor deelname aan de test (wegens te weinig digitale vaardigheden) kan worden doorverwezen naar het aanbod ICT van Ligo. Ook bij negatief advies op het onderdeel Nederlands wegens vermoeden van verminderde talige geletterdheid, kan er worden doorverwezen naar het passende aanbod van Ligo.

In de tussentijdse evaluatie valt op dat er extra (geletterdheids)inspanningen geleverd worden op vlak van de **intake**. Zo werkt het intake-team met ondersteunend visueel materiaal bij de intake. Bij het afnemen van de COVAAR-test is er aandacht voor de digitale vaardigheden van de klant. Men ontwikkelde ook een nieuw, verfijnder bevragsinstrumentarium om te peilen naar de digitale vaardigheden van inburgeraars. Er is een aangepaste doorverwijzingsflow voor een nog meer doeltreffende toeleiding op basis van het nieuwe instrumentarium, in het bijzonder naar de digitale ondersteuningstrajecten. Er is ook onderzoek opgestart naar de noden voor een nieuw screeningsinstrumentarium voor Latijnse schrift voor CVO-profielen.

De **coronapandemie** vereiste aanpassingen op vlak van het aanbod maatschappelijke oriëntatie. Sinds 14 maart 2020 gaan de lessen MO enkel nog digitaal door. In tussenperiodes met versoepelingen gingen fysieke klassikale lessen door. Klanten met minder digitale vaardigheden kregen voorrang bij inschrijving. Er werden in totaal 3000 Chromebooks aangekocht om in bruikleen

te geven aan inburgeraars zonder eigen geschikt toestel.

Inburgeraars die niet over de nodige digitale vaardigheden beschikten om de les MO met een Chromebook te volgen, werden hierbij op maat ondersteund door o.a. medewerkers van AgII. Er werden verschillende proefprojecten digitalisering binnen MO i.s.m regionale partners opgestart. De coronacrisis bracht dus zeker ook opportuniteiten met zich mee om regionale samenwerking, i.k.v. digitale geletterdheidsversterking, op te zetten. Er werden over heel Vlaanderen korte ICT-trajecten in 12 verschillende talen aangeboden, om de digitale vaardigheden van de inburgeraars te versterken en een deelname aan de digitale MO-cursussen via de Chromebooks te kunnen garanderen. Ook binnen de cursussen MO is er aandacht voor de talige en digitale geletterdheid. De coronacrisis zorgde er ook voor dat de trajectbegeleiders een andere aanpak gingen hanteren. Tijdens de lockdown namen ze, via alle mogelijke kanalen, contact op met hun klanten. In periodes van versoepeling kon voor kwetsbare of moeilijk bereikbare klanten uitzonderlijk een fysiek gesprek plaatsvinden. Als communicatie-ondersteunend instrument over de coronamaatregelen werden instructiekaarten met pictogrammen ingezet, opgesteld in vier talen (Nederlands, Frans, Engels en Arabisch).

Informatie over coronamaatregelen, preventie en vaccinatie werd visueel en auditief ondersteund. In het kader van toeleiding naar werk werden er laagdrempelige instructiefiches opgemaakt, zodat inburgeraars ook zelfstandig aan de slag konden met de VDAB-website.

IN-Gent zette daarbij nog in op een update van de test Latijns schrift (intake). Deze leidt tot meer inschrijvingen en een ruimer aanbod Latijns Schrift bij de CVO. Digitale vaardigheden worden ondertussen ook ingeschat (intake & trajectbegeleiding). Een uitgebreide digitale screening i.f.v. MO wordt voorbereid. Sinds 2020 werkt men bij IN-Gent ook met voortraject digitale vaardigheden (MO) en een uitleendienst voor tablets. Trajectbegeleiders werken ondertussen ook met visueel ondersteunend materiaal bij het 1e gesprek. Tijdens het opvragen van de data gaf IN-Gent aan bezig te zijn met een herwerking van de module MO op maat van de klant, incl. geïntegreerd traject met NT2. Er wordt ook een aanzet gemaakt om nauwer samen te werken met het DigiPunt in de kantoren. Ligo organiseert bij IN-Gent ook een schakelklas om cursisten voor te bereiden op het CVO.

Atlas zette sinds de nulmeting in op een werkgroep e-inclusie. Deze werkgroep ontwikkelt, i.s.m. Ligo, een screeningstool digitale geletterdheid. De tool zal uitgetest worden. De *tool 123 Digit* werd ook uitgetest in Atlas, bij verschillende teams, in juni 2020. De tool bestaat ondertussen in 3 talen en is aangepast naar duidelijke taal. Er wordt een digitale screeningstool ontwikkeld op Vlaams niveau, de businesscase voor het project is nog niet geschreven, timing nog niet duidelijk. De proefprojecten bij trajectbegeleiding, maatschappelijke oriëntatie en intake worden opgevolgd. Zo werd digilabo verder uitgebouwd. Ook werd ingezet op digitale communicatie tijdens de coronacrisis, vb. whatsapp. Op drie locaties werden Wablieft-kranten aangeboden voor klanten en MO-cursisten. Meer info vind je in de tabel OA - Actie 9 - 1.

Het **Huis van het Nederlands** heeft geen data aangeleverd. Zij gaven aan dit wel terug te willen opnemen in de komende periode.

De Agentschappen Integratie en Inburgering, Kind en Gezin, Agentschap Binnenlands Bestuur, de Centra voor Basiseducatie, VVSG en Vocvo:

- 9.2. *Onderzoeken de mogelijkheden tot verankering van het AMIF-project voor laaggeletterde anderstalige moeders²⁰.*
- 9.3. *Afhankelijk van de onderzoeksresultaten, sluiten de partners een samenwerkingsovereenkomst af in het kader van een structurele werking.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel OA - Actie 9 - 1 - p.121](#)):

Het AMIF-project voor laaggeletterde moeders liep eind 2020 af. Sinds 2021 is er een structurele inbedding van de proeftuinen in het reguliere aanbod.

De Agentschappen Integratie en Inburgering/Huis van het Nederlands Brussel:

- 9.4. *Informereren en sensibiliseren hun medewerkers over de (multi)problematiek, de oorzaken en gevolgen van laaggeletterdheid en mogelijke strategieën om te werken aan geletterdheidscompetenties bij inburgeraars.*
- 9.5. *Sensibiliseren hun medewerkers om inburgeraars door te verwijzen naar het geletterdheidsaanbod binnen de volwasseneneducatie.*
- 9.6. *Sensibiliseren hun medewerkers om helder en toegankelijk te communiceren.*
- 9.7. *Organisaties kunnen een beroep doen op de Agentschappen en Huis van het Nederlands Brussel om hun medewerkers te sensibiliseren en informeren over de multi-problematiek, de oorzaken en gevolgen van anderstaligheid. Ze kunnen ook advies krijgen rond het wegwerken van talige drempels.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel OA - Actie 9 - 1 - p.121](#)):

Door de corona-maatregelen zette **AgII** versneld in op de interne regionale implementaties van de nieuwe werkwijzen bij MO-leerkrachten en trajectbegeleiders met **focus op digitale geletterdheid en toegankelijkheid**. Er werd ook een onderzoek naar implementatienoden rond een nieuw beslissingsmodel 'toegankelijk communiceren' opgestart. Op een gemeenschappelijke (i.s.m. de stedelijke Agentschappen en het Huis van Nederlands Brussel) leer- en netwerkdag 'Taalpromotie' werden sessies rond 'oefenkansen voor laaggeletterden' en 'doe-oefenkansen' en 'differentiëren binnen taal-oefenkansen' aangeboden. In tabel OA actie 9 - 1 vind je gedetailleerde informatie terug over het aantal vormingen en het bereikte aantal deelnemers.

IN-Gent zette een interne werkgroep 'digitalisering' op die rekening houdt met het geletterdheidsniveau van klanten. De verzamelde kennis over 'geletterdheid' en 'digitale geletterdheid' is ondertussen opgenomen in de vormingen heldere taal. Eigen oefenkansen via conversatietafels is uitgebreid naar digitale conversatietafels en pennenvrienden. IN-Gent verspreidt ook een maandelijks digitale nieuwsbrief 'Nederlands Oefenen' aan 716 geïnteresseerden. (Website

²⁰ Samenwerking tussen Centra voor Basiseducatie, Agentschap Integratie en Inburgering en Kind en Gezin. Doel: Moeders van jonge kinderen met geletterdheidsnoden uit derde landen ondersteunen in hun geletterdheidscompetenties, opvoedingsproces en integratie. Geïnitieerd door het Europees Fonds voor Asiel, Migratie en Integratie.

www.oefenkansen-nederlands-gent.be.) IN-Gent zet ook in op versterking, m.b.t. omgaan met laaggeletterdheid, van het eigen personeel. Zo werd er een infosessie voor trajectbepalers rond het aanbod van Ligo georganiseerd. Ook kunnen medewerkers aansluiten bij vormingen i.k.v. duidelijke taal. Er was ook een herstart van de werkgroep 'Taalbeleid' binnen het nieuwe meerjarenplan. De werkgroep werkte al een visie en actieplan uit. De werkgroep zal ondersteunende tools uitwerken en projecten ondersteunen m.b.t. heldere taal (o.a. acties rond heldere taal in HR opgenomen in meerjarenplan). IN-Gent promoot ook de Week van het Nederlands intern & extern. Daarnaast werd ook een taalscan ontwikkeld voor organisaties waarmee ze kunnen meten hoe ver ze staan met hun taalbeleid.

Atlas organiseerde uitwisseling met de NT2-partners rond het digitale aanbod en ondersteuning op vlak van digitale geletterdheid. De NT2-partners zijn ook stakeholders in het micado-project. Ze testen tools mee uit en geven feedback. Atlas gaf ook workshops 'digitale vaardigheden in de les' op de inspiratiedag voor NT2-vrijwilligers en op trefdag voor taalconsulenten (Vlaams). Op het overleg van de leidinggevenden werd bekeken hoe ze de verschillende teams kunnen informeren en betrekken. Hiervoor werd een plan opgesteld. Zo wordt voor nieuwe medewerkers een basisaanbod digitale vaardigheden, duidelijke taal en missie en visie e-inclusie voorzien. Ook inventariseren E-ambassadeurs de noden binnen verschillende teams en wordt kennis gebundeld in de kennisbank. Atlas organiseerde in 2019 ook 'NT2 in de kijker' voor alle trajectbegeleiders en MO-leerkrachten. 'NT2 in de kijker' geeft de mogelijkheid aan alle NT2-aanbod verstrekkers om hun aanbod voor te stellen a.d.h.v. verschillende profielen. Ze lichten hun behoeftegericht aanbod toe, en geven ook informatie over hoe ze aandacht hebben voor specifieke noden, bv. voor laaggeletterdheid. De editie in 2019 had ruim 70 deelnemers. Atlas wil dit aanbod opnieuw organiseren. Atlas heeft ook ingezet op de samenwerking tussen team taal (geeft vorming en advies rond taalbeleid en klare taal) en Ligo Antwerpen met 2 doelen: samen vormingen geven, met ook aandacht voor (laag)geletterdheid en bestaande vormingen qua methodiek afstemmen op een (laag)geletterd publiek, waar nodig.

De Agentschappen Integratie en Inburgering/ Huis van het Nederlands Brussel, Centra voor Volwassenenonderwijs, de Centra voor Basiseducatie en Vocvo:

- 9.8. *Onderzoeken de mogelijkheid om structureel te kunnen inzetten op brede geletterdheidsvaardigheden naast de Nederlandse taalverwerving binnen het inburgeringstraject.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel OA - Actie 9 - 1 - p.121](#)):

Er werden nog geen acties ondernomen. We exploreren dit verder met de betrokken partners in de komende jaren.

Het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB):

- 9.9. *Subsidieert het Centrum voor Taal en Onderwijs (KULeuven) voor het onderhoud, de uitbreiding en de optimalisatie van Nedbox²¹.*

²¹ Nedbox is een website om Nederlands te oefenen. Dat kan op leuke manieren, via tv-fragmenten en krantenartikels. NedBox is een samenwerking tussen verschillende organisaties, met de KU Leuven als promotor. Nedbox is ontwikkeld met middelen van het Europees Integratiefonds en van het Agentschap

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel OA - Actie 9 - 1 - p.121](#)):

ABB kende een subsidie toe aan CTO voor hosting, onderhoud en actualisatie van Nedbox. De project-periode van de subsidie loopt van 1 februari 2021 tot 31 januari 2022. In april 2020 werd NedBox uitgebreid met Nedbox Alfa (www.nedbox.be/alfa). Zo wordt NedBox als oefenkans verder ontsloten voor laaggeletterde anderstaligen. Nedbox kon als digitaal platform tijdens corona vlot blijven werken. Het platform gaf tips, filmpjes en oefenmateriaal over de maatregelen en sociale aspecten m.b.t. het coronavirus.

Centrum voor Taal en Onderwijs (CTO):

9.10. *Breidt 'Nedbox' verder uit (onder meer naar een alfa-doelpubliek) (onder voorwaarde van engagement 9.9.).*

9.11. *Blijft acties ondernemen om 'Nedbox' bekend te maken bij de doelgroep.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel OA - Actie 9 - 1 - p.121](#)):

NedBox wordt wekelijks geactualiseerd met een 2-tal nieuwe items, vb. een filmpje of artikel met bijhorende oefeningen voor verschillende vaardigheden en op verschillende niveaus. Dit resulteerde in 294 nieuwe items op 3 schooljaren (gemiddeld 98 nieuwe items per schooljaar). In april 2020 werden de drie bestaande niveaus op NedBox uitgebreid met een **nieuw niveau 'NedBox Alfa'**. De inhoud en de interface werd op dat niveau nog meer afgestemd op maat van laaggeletterde anderstaligen. Zo werd NedBox nog toegankelijker voor die doelgroep. Net als de andere niveaus op NedBox wordt NedBox Alfa regelmatig aangevuld. Op het einde van het schooljaar 2020-2021 telde NedBox Alfa 72 items.

De ontwikkeling van nieuwe NedBox-items werd niet gehinderd door de coronacrisis. De items gingen wel vaak over coronagerelateerde onderwerpen, vb. de filmpjes van Wablieft over de maatregelen. NedBox Alfa werd gelanceerd op 10 april 2020, door de coronacrisis kon geen introductie en begeleiding in de alfagroepen voorzien worden hiervoor. Er was echter een grote nood aan online oefenmateriaal, ook voor laaggeletterde cursisten. Dat blijkt ook uit de gebruikersaantallen van NedBox sinds de lockdown en uit de reacties op sociale media. (Zo werd de Facebookpost over NedBox Alfa bijvoorbeeld bijna 100 keer gedeeld en bereikte meer dan 17.000 mensen). Het aantal gebruikers van NedBox nam ook in deze meetperiode jaarlijks toe. In het schooljaar 2018-2019 meten we een gebruikersaantal van 158 983. In het schooljaar 2020-2021 zien we dat NedBox gebruikt werd door meer dan 250 000 mensen. CTO zette ook in op het aantrekken van nieuwe gebruikers en de betrokkenheid verhogen van bestaande gebruikers. Zo werd NedBox voortdurend aangevuld met nieuwe items, zodat de inhoud actueel blijft en gebruikers gestimuleerd worden om terug te keren. NedBox werd op regelmatige basis ook adaptief onderhouden via innovaties die het platform nog beter laten aansluiten op de behoeften van de doelgroep. Daarnaast werd er in 2020 ook een nieuw niveau 'NedBox Alfa' toegevoegd. Via Facebook en een maandelijkse nieuwsbrief werden de NedBox-gebruikers regelmatig op de hoogte gebracht van nieuws over het platform. Tijdens de coronacrisis stellen we een uitgesproken toename vast van het aantal gebruikers. Sinds half maart 2020 zijn de gebruikersaantallen opmerkelijk gestegen en tijdens de lockdown waren er pieken tot meer dan 18.000 gebruikers per week. Ook daarna bleef het aantal gebruikers hoger dan pre-corona. Die cijfers tonen aan dat NedBox zijn functie als laagdrempelige

Binnenlands Bestuur van de Vlaamse Overheid. Het wordt verder ondersteund met middelen van het Agentschap Binnenlands Bestuur, afdeling Gelijke Kansen, Integratie en Inburgering.

online oefenkans bleef waarmaken en extra belangrijk was in tijden van lockdown en afstandsonderwijs.

Vocvo en de Federatie Centra voor Basiseducatie

9.12. Ondersteunen de Centra voor Basiseducatie om geïntegreerd en functioneel te werken met eerste-generatie-migranten in de context van hun inburgeringstraject.

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel OA - Actie 9 - 1 - p.121](#)):

Een uitgebreide rapportage over de acties van de planleider, i.s.m. het departement Onderwijs en Vorming, vind je terug in de halfjaarlijkse rapportages op onze [website](#). Hieronder wordt beschreven welke inspanningen de **pedagogische ondersteuningsdienst van Vocvo** heeft geleverd i.k.v. uitvoering van het Strategisch Plan Geletterdheid vanaf de nulmeting tot augustus 2021 (opvraging data tussentijdse evaluatie). Belangrijk op te merken is dat vanaf september 2020 de pedagogische ondersteuningsdienst van Vocvo geen taken meer heeft opgenomen ter ondersteuning van de uitvoering van het Strategisch Plan Geletterdheid. Zij ondergingen immers een besparingsoperatie waardoor hun mankracht gedecimeerd werd. In januari 2022 werd uiteindelijk de decretale opdracht, m.b.t. pedagogische ondersteuning, overgeheveld naar Ligo, Centra voor Basiseducatie.

Tot aan de besparingen (augustus 2020) werd ingezet op het ondersteunen van Ligo-centra door o.a. het aanschafbeleid van de infotheek ook te richten op geletterdheidsversterking tijdens het inburgeringstraject. De ondersteuningsdienst van Vocvo nam ook deel aan verschillende werkgroepen en overlegplatformen over eerste-generatie-migranten en werkte, vaak i.s.m. Ligo, leermiddelen uit voor de centra. De ondersteuningsdienst zette ook sterk in op het opleidingsaanbod voor leraren NT2 en NT2 Alfa. Informatie over het bereik van deze opleidingen vind je in de jaarverslagen van de pedagogische ondersteuningsdienst.

Departement Onderwijs en Vorming, departement Kanselarij en Bestuur en Vocvo:

9.13. Onderzoeken hoe de doelstellingen uit het Strategisch Plan Geletterdheid bijdragen aan de realisatie van de doelstellingen van het Horizontaal Integratie Beleidsplan²² (HIBP), en omgekeerd.

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel OA - Actie 9 - 1 - p.121](#)):

De planleider van het Plan Geletterdheid was betrokken bij de opmaak van HIBP en de medewerker verantwoordelijk voor het HIBP was betrokken bij de opmaak van het Strategisch Plan Geletterdheid. Er werden geen extra data gerapporteerd voor deze tussentijdse evaluatie.

²² Het Horizontaal Integratiebeleidsplan stelt het dichten van de herkomstkloof tussen de bevolking van Belgische en buitenlandse herkomst centraal. Daartoe zet de Vlaamse overheid onder meer in op empowerment van deze doelgroep, toegankelijkheid van diensten en voorzieningen, een behoeftedekkend aanbod Nederlands als tweede taal en een taalbeleid dat leerkansen biedt en drempels wegneemt. Het bevorderen van geletterdheidscompetenties bij deze doelgroep en het sensibiliseren over laaggeletterdheid bij deze doelgroep, komen dus ook de realisatie van de doelstellingen van het Horizontaal Integratiebeleid ten goede.

Departement Onderwijs en Vorming en Vocvo:

- 9.14. *Informeren en sensibiliseren de partners van deze actie over de (multi)problematiek, de oorzaken en gevolgen van laaggeletterdheid en mogelijke strategieën om te werken aan geletterdheidscompetenties bij eerste-generatie-migranten aan de hand van trefdagen en andere ondersteuningsactiviteiten (o.a. Week van de Geletterdheid i.s.m. Netwerk Basiseducatie en Linc vzw).*
- 9.15. *Stellen tweemaaljaarlijks een Sensibiliseringsplan op.*
- 9.16. *Ondersteunen de partners van deze actie in het helder en toegankelijk maken van hun communicatie.*

Samenvatting ([klik hier voor input partners - Tabel OA - Actie 9 - 1 - p.121](#)):

Er werden hiervoor nog geen specifieke acties ondernomen. We exploreren dit verder met de betrokken partners in de komende jaren.

Actie 10: Inzetten op onderzoek

Departement Onderwijs en Vorming en Vocvo:

10.1. *Informereren de partners van het plan en de brede samenleving over de resultaten van het internationaal vergelijkend onderzoek zoals PIAAC, PISA, PIRLS, TIMSS, ...*

Samenvatting ([klik hier voor input partners](#)):

De partners van het Plan en de brede samenleving worden geïnformeerd over de resultaten van het internationaal vergelijkend onderzoek via onze [website](#). Ook informeren we onze partners over recent wetenschappelijk (inter)nationaal onderzoek via onze nieuwsbrieven. Gedetailleerde informatie over het bereik en frequentie van de nieuwsbrieven 'Geletterdheid' vind je terug in de halfjaarlijkse rapportages van het Plan Geletterdheid. Voor dit engagement zullen we in de toekomst nog meer de handen in elkaar slaan met CTO. Zo zullen we onderzoeksresultaten verspreiden, o.a. in de vorm van een studiedag.

De Vlaamse overheid:

10.2. *Neemt deel aan internationaal vergelijkend onderzoek zoals PIAAC, PISA, PIRLS, TIMSS, ...*

Samenvatting ([klik hier voor input partners](#)):

Sinds de nulmeting (augustus 2018) van het Strategisch Plan geletterdheid tot aan de tussentijdse evaluatie (augustus 2021) nam Vlaanderen deel aan de volgende internationaal vergelijkende onderzoeken:

1. PISA 2018
2. PIRLS Repeat 2018
3. TIMSS 2019
4. *PIAAC 2024 (resultaten worden waarschijnlijk eind 2024 gepubliceerd)*

1. PISA 2018

Programme for International Student Assessment (PISA) is een internationaal vergelijkend onderzoek op initiatief van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO).

PISA test 15-jarigen op hun leesvaardigheid, wiskundige geletterdheid en wetenschappelijke geletterdheid, ongeacht waar ze zich bevinden in het onderwijsstelsel. Naast een test krijgen de leerlingen ook een vragenlijst. De schooldirectie vult ook een vragenlijst in.

Uit het 3-jaarlijkse PISA-onderzoek blijkt dat, hoewel Vlaamse 15-jarigen internationaal nog altijd goed scoren voor lezen, wiskunde en wetenschappen, hun resultaten gestaag dalen. Bovendien haalt bijna 1 op de 5 leerlingen niet het niveau dat nodig is om goed te functioneren in de maatschappij. Hoewel Vlaamse leerlingen internationaal en Europees nog altijd goede resultaten halen voor lezen, wiskunde en wetenschappen, zien we door de jaren heen wel een duidelijke dalende trend in de gemiddelde score. Voor wiskunde kent Vlaanderen tussen 2003 en 2018 zelfs de op 1 na grootste puntendaling van alle Europese landen. Het verschil tussen de zwakste en sterkste leerlingen is in Vlaanderen groter dan gemiddeld, zowel voor lezen, wetenschappen als wiskunde. Meer dan in andere landen wordt het verschil in score mee verklaard door de sociaal-economische-thuisituatie (SES) en de thuistaal: kansarme leerlingen en leerlingen die thuis geen Nederlands spreken, scoren

beduidend slechter. Voor de analyse van de resultaten van PISA 2018 maakten we gebruik van een artikel uit Klasse²³.

2. PIRLS Repeat 2018

Progress in International Reading Literacy Study (PIRLS) is een internationaal vergelijkend onderzoek naar leerlingprestaties in begrijpend lezen. In het kader van PIRLS worden sinds 2001 in vijfjaarlijkse cycli toetsen begrijpend lezen afgenomen bij leerlingen uit het 4de leerjaar lager onderwijs, internationaal aangeduid als grade 4.

Uit de Vlaamse resultaten blijkt dat 97% van de leerlingen het basisniveau haalt. In vergelijking met tien jaar geleden daalt het gemiddelde niveau, zowel bij de sterk-presteerders als bij de zwak-presteerders. Een vergelijkingspunt met 5 jaar geleden is er niet, toen heeft Vlaanderen niet aan het onderzoek deelgenomen. Vlaanderen scoort internationaal niet goed. In vergelijking met 10 jaar geleden zakt de score van de Vlaamse leerlingen met 22 punten. Uit de scores blijkt dat het verschil tussen de zwak en sterk presterende leerlingen in Vlaanderen relatief klein is. Meisjes scoren beter dan jongens. Zowel de thuistaal als de socio-economische thuissituatie van leerlingen vertonen een significante samenhang met de prestaties van begrijpend lezen. Wie thuis geen of minder Nederlands spreekt of uit een kwetsbare thuissituatie komt, doet het minder goed.

Het is niet zo dat bepaalde kenmerken (zoals thuistaal, leesplezier, gender...) sterker doorwegen op het gedaalde gemiddelde. Evoluties als een toenemende digitalisering of een stijgende multiculturaliteit zijn internationaal. Bij leerlingen die thuis lezen is de daling minder uitgesproken. Het onderzoek geeft aan dat scholen in Vlaanderen duidelijk minder tijd besteden aan taal en lezen dan in de andere landen. In de Vlaamse scholen is de instructietijd in de loop van de jaren gedaald. De leeftijd van de gepeilde leerlingen ligt met 10,1 jaar ook vrij laag.

Zowel leerlingen als ouders geven aan dat ze weinig positief staan tegenover lezen, 31% heeft zelfs een eerder negatieve houding tegenover lezen. Opmerkelijk is dat Vlaamse ouders aangeven dat ze weinig voorlezen aan hun kinderen. Leerlingen die iedere dag lezen, scoren merkkelijk beter dan leerlingen die nauwelijks of nooit lezen.

Door de tegenvallende resultaten van PIRLS 2016 is een Vlaams vervolgonderzoek uitgevoerd om te kijken naar de evolutie van diezelfde leerlingen na 2 jaar. Vlaamse leerlingen boeken tussen het vierde en het zesde leerjaar vooruitgang op het vlak van begrijpend lezen. Maar de leerlingen behalen in het 6de leerjaar slechts het niveau van de best presterende landen voor het 4de leerjaar. PIRLS Repeat stelde dus vast dat er onvoldoende leerwinst is na die twee jaar. Het vervolgonderzoek bevestigt dus de dalende resultaten.

3. TIMSS 2019

Trends in International Mathematics and Science Study (TIMSS) is een internationaal vergelijkend onderzoek naar leerlingprestaties in wiskunde en wetenschappen. De International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA) coördineert het onderzoek.

In het kader van TIMSS worden sinds 1995 in vierjaarlijkse cycli toetsen wiskunde en wetenschappen afgenomen bij leerlingen uit het 4de leerjaar lager onderwijs (internationaal aangeduid als grade 4) en bij leerlingen uit het 2de jaar van de 1ste graad secundair onderwijs (grade 8).

²³<https://www.klasse.be/70738/pisa-onderzoek-5-belangrijke-conclusies/>

Vlaamse leerlingen uit het vierde leerjaar halen internationaal nog de subtop voor wiskunde, maar voor wetenschappen scoren ze erg middelmatig. Bovendien gaan hun resultaten voor beide domeinen er aanzienlijk op achteruit.

Bovendien wordt de kloof tussen de resultaten van de sterkst en zwakst presterende leerlingen groter, doordat er meer leerlingen een lager prestatieniveau halen. 3 procent van de Vlaamse leerlingen haalt het basisniveau voor wiskunde niet, 8 procent haalt het basisniveau voor wetenschappen niet. Jongens presteren gemiddeld beter voor wiskunde dan meisjes, voor wetenschappen is er geen verschil. Zowel voor wiskunde als voor wetenschappen scoren kansarme leerlingen en leerlingen die thuis geen Nederlands spreken slechter. Voor de analyse van de resultaten van TIMMS 2019 maakten we gebruik van een artikel uit Klasse²⁴.

4. PIAAC

Programme for the International Assessment of Adult Competencies (PIAAC) is een grootschalig internationaal onderzoek dat de vaardigheden van volwassenen test. De focus ligt op vaardigheden die essentieel zijn voor een volwaardige deelname aan de moderne maatschappij:

- Geletterdheid
- Gecijferdheid
- Problemen oplossen in technologierijke omgevingen

Naast die basisvaardigheden op het vlak van informatieverwerking verzamelt PIAAC ook gegevens over:

- De lees- en rekenactiviteiten die volwassenen uitvoeren
- Hun gebruik van ICT op het werk en in het dagelijks leven
- Een wijd gamma aan andere vaardigheden die volwassenen op het werk gebruiken

Het onderzoek heeft vertraging opgelopen door de coronacrisis. De resultaten zullen normaliter beschikbaar zijn in het najaar van 2024.

Departement Onderwijs en Vorming:

10.3. Monitort het nieuwe financieringssysteem voor het volwassenenonderwijs.

10.4 Monitort het Strategisch Plan Geletterdheid: opvolgen van de streefcijfers die per strategische doelstelling zijn geformuleerd.

Samenvatting ([klik hier voor input partners](#)):

Om het nieuwe financieringssysteem te evalueren werd een monitor opgezet. Het eerste rapport van deze monitor, de nulmeting, is [hier](#) beschikbaar. Het bevat een overzicht van de meest relevante variabelen die de financiering bepalen. De meeste van deze variabelen zijn pas sinds januari 2019 in de databank DAVINCI voor het volwassenenonderwijs opgenomen. Tenzij anders vermeld, hebben alle variabelen betrekking op het kalenderjaar 2019. In de volgende rapporten in deze reeks komen dan de evoluties van deze variabelen aan bod en de conclusies die daaruit volgen. Zo kan het financieringssysteem bijgestuurd worden tegen het schooljaar 2023-2024, met het oog op het

²⁴ <https://www.klasse.be/252283/wiskunde-wetenschappen-6-conclusies-timss/>

behalen van de beleidsdoelstellingen (de kwalificatiegerichtheid verhogen, meer lagergeschoolden en werkzoekenden bereiken, schaalvergroting bereiken zonder het aanbod te centraliseren).

Er is een monitoringssysteem voor het Strategisch Plan Geletterdheid.